اسلام پوهنه

(اسلام، ایمان، علم، شریعت، مذهب)

Ketabton.com

لیکوال:

صوفی عبدالرحمن انقلابیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

مومند خپرندويه ټولنه – جلال اباد، ننگرهار

مومند خپرندويه ټولنه، ننگرهار مارکېټ، پښتونستان واټ، جلال آباد – ننگرهار

Momand.books@gmail.com.com – fb.com/momand626161

۰۷۷۷۶۲۶۱۶۱ – ۰۷۰۰۶۲۶۱۶۱ - ۰۷۸۱۶۲۶۱۶۱

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم: اسلام پوهنه

ليکوال: صوفی عبدالرحمن انقلابيون

کمپوز چارې: پخپله ليکوال

ډيزاين چارې: ايمليار ساجد

چاپ کال: ۱۳۹۷ل – ۲۰۱۸م

چاپ وار: لومړی

د چاپ شمېر: زر ټوکه (۱۰۰۰)

د چاپ حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي.

کابل: اصلاح افکار ، دارالسلام، مستقبل، پکتوس، اکسوس او سروش کتابپلورنځی.

پکتيکا: مجاهد او آريانا کتابپلورنځی.

کندهار: امير کروړ، افغان او عرفان کتابپلورنځی.

خوست: غرغښت، رحيمي، سباوون، ژوندون، ابدالي، لېوال، غازي او شېخ زيد کتابپلورنځی

هلمند: سيد جمال الدين او تاج منور کتابپلورنځی .

پکتيا: علمي او روحاني بابا کتابپلورنځی.

غزني: قيومي کتابپلورنځی.

لغمان: يونس کتابپلورنځی.

مزار شريف: ثقافت کتابپلورنځی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

د اسلام د سپېڅلي لار، سپېڅلو لارويانو ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارالافتاء والارشاد

مدرسه دارالقراء محمدیه جامع مسجد شیخ محمد حسین علینگار نیازی

استفتاء

۱۳۹۷/۱/۲۱

- باسمه تعالی -

الحمد لله نحمده ونستعینه ونستغفره ونصلی ونسلم علی رسوله الکریم. وبعد. ما د ګران -
ورور صوفی عبدالرحمن "انقلابیون" کتاب اثر د اسلام په معنی تر عنوان لاندې ځای په ځای وکتلو -
ماشاء الله، په زړه پوري بریښني د اسلام او ایمان په اړه معلومات پکې شته دي. لیکوال ډیر -
زحمت ګاللی. پروردګار دې ورته سعی او کوشش قبول کړي. او په دیني معلوماتو دې ورته ترقي نصیب کړي -

آمین

بنده عبدالرحمن حقاني "

خادم دارالافتاء مدرسه دارالقراء محمدیه
جامع مسجد شیخ محمد حسین علینګار نیازی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال سريـزه

الحمدالله الـذی احيا قلـوب العلماء و نحاهم من العمی، بلـلعـلوم التی بلغوا بها منازل الابرار والدرجات العلی، يذبون عن دينه بالسنة قاطعة و اقلام مانعة کالسيوف والـقـنا، والصلوة والسلام علی من بعث بالحنـيـفـيـة السمحاء و سنن الهدی من اتخذ هديه و کتابه اماما فلايضل ولايشقی، و علی اصحابه الذين لم يخافوا لومة ولاعدوا فی نشرالدين و ابلاغ الهدی.

په نړۍ کې هيڅ قوم له اعلی تعليم پرته پرمختګ نشي کولای، هر قوم ته د پرمختګ کولو لپاره د ماهرينو ضرورت دی، دا ماهرين د اعلی تعليم له حاصلولو وروسته ماهرين جوړ شوي، د قومونو په عروج او زوال کې د ماهرينو کردار بنيادي دی، له کوم قوم سره چې هر څومره ډېر ماهرين وي هغه قوم همره پرمختګ کولای شي.

د قومونو د پرمختګ د افرادو له پرمختګ سره دی، چې افراد پرمختګ کوي نو هيواد او قومونه هم پرمختګ کوي، البته حقيقت هم له چا څخه پټ ندی چې يواځې اعلی تعليم د برياليتوب ضمانت نشي کولای.

همدارنګه اسلام هم د اسلام پاللو، اسلام پوو، علماء، او اهل دين څخه غير پرمختګ نشي کولای. اسلام د پرمختګ لپاره وينا کوونکی او عمل کوونکو ته اړتيا لري، چې وينا کوونکی (علماء) به د اسلام او د دين په اړه څيـړنې کوي او اسلام ته به په هره ټولنه پرمختګ ورکوي او عام خلک او ټولنوال به د وينا کوونکې په وينا عمل او عملي کوي يی به چې همدوې ته اهل دين ويل کيـږي.

اسلام پاک سپـيـڅـلې پوره د خير او ښيـګڼه دين ده.

ان الدين عندالله الاسلام

ژباړه: د الله تعالی په وړاندې دين همدا اسلام دی.

په بل ځای کې فرمايی. و من يبـتـغ غير الاسلام دينا فلـن يقـبل منه و هو فی الاخرة من الخاسرين

ژباړه: له اسلامه پرته چې هر څوک کوم بل دين طلب کړي هيـڅکله به د دوې څخه قبـول نشي او په اخرت کې به هغه ناکام او زيانمن وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام داسې دین دی چې ثابت او ښکاره بنسټونه او قواعد لري باید په کامله او بشپړه توګه عملي شي. ټولې لارښونې او احکام یې ومنل شي په ټولنه کې طبیق شي مثبتې او ګټورې پایلې یې ښکاره شي.

هیڅ څوک حق نه لري چې له اسلام پرته بل دین ومنی. الله تعالی فرمایی. یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی السلم کافة

ژباړه: ای مومنانو تاسې په بشپړه توګه په اسلام کې داخل شي. او په بل ایت کې الله تعالی د هغو کسانو مذهب او بدي بیانوي څوک چې ځینی احکام مني او د ځینو له منلو څخه سرغړونه کوي داسې فرمایی. افتومنوا ببض الکتاب و تکفرون ببعض فما جزاءمن یفعل ذالک منکم الاخذی فی الحیاة دنیا و یوم القیامه یریدون اشدالعذاب.

ژباړه: ایا تاسې ځینی کتاب منی او له ځینو نورو څخه بیا انکار کوي نو د هغو خلکو جزا چې دا ډول کارونه کوي پرته له ده بل څه نه ده چې په دنیاوي ژوند کې به له رسوایی سره مخ وي او د قیامت په ورځ به خورا سخت عذاب په لور ور ویستل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلړ

اسلام څه ته وايي؟ ۱
د اسلام تعریف ۱
د اسلام اجمالي پېژندنه.. ۲
اسلام یو بشپړ دین دی ۳
اسلام بشپړ او هر اړخیز دین دی ٤
اسلام د خواخوږۍ دین دی.. ٤
اسلام چې مونږ پرې ایمان لرو ۷
د اسلام کړنې ۹
د اسلام عمده ځانګړتیاوې ۹
د اسلام موقف ۱۲
د اسلام تربیوي او اجتماعي تګلاره ۱۳
د اسلام اساسي تګلاره.. ۱۳
اسلام د ژوند مکمل نظام دی.. ۱٦
اسلام د ژوند د ټولو برخو یو شامل نظام دی.. ۱۷
د اسلام قضایي نظام ۱۸
اسلام او حقوق.. ۱۹
اسلام او د عقل ازادي ۲۰
اسلام عدالت دی.. ۲۱
اسلام تفاهم غواړي ۲۲
اسلام بیلوالی نه مني.. ۲۵
اسلام عقیده او شریعت قانون دی.. ۲٦
هغه کارونه چې اسلام پرې ولاړ دی ۲۷
اسلام په ظاهر او باطن کې بېلابېل منل.. ۲۸
د اسلام په وړاندې د دښمنانو ناسم او بې انصافه قضاوت.. ۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام دښمن څوک دی ۳۰
وايي اسلام له منځه يوسئ ۳۲
د جهاد پايله ۳۷
د ايمان تعريف........................ ۳۸
د ايمان اصلي تعريف ۳۹
د ايمان حقيقت........................ ۴۰
د ايمان بنسټ ۴۱
ايمان لويه درملنه ده........................ ۴۳
اسلام او ايمان........................ ۴۹
د اسلام او ايمان ترمنځ توپير ۵۰
علم، علم او ايمان ۵۱
د علم مفهوم........................ ۵۲
علم او عقيده ۵۴
قرانكريم او نور علوم........................ ۵۵
شريعت څه ته وايي؟........................ ۵۶
ښكلې شريعت ۵۷
اسانه شريعت........................ ۵۸
شريعت پر مصلحت بناء دی ۶۰
قرانكريم او شريعت........................ ۶۱
د شريعت ۵ پنځه موخې ۶۲
مذهب څه ته وايي؟ ۶۳
قرانكريم ۶۵
د قرانكريم تعريف ۶۶
قرانكريم او كاينات ۷۰
د الله تعالی د پېژندې وسايل ۷۴
څوک چې د الله تعالی څخه و ويريده هغه كامياب شوه ۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملايکو پېژندنه ۸۷
د ملايکې يو څو ډولونه.. ۸۹
د وحې راوړلو ملايکې ۹۰
پيريان.. ۹٤
د ابليس (شيطان) معنی.. ۹۵
د نفس پېژندنه ۹۷
د پيغمبر پېژندنه ۹۹
انبيا (ع) معصوم دی.. ۱۰۱
د الو العزمه پيغمبرانو شمير ۱۰۲
د مومن طبعيت.. ۱۰٤
د مومن مقام او مرتبه ۱۰۵
مومن دروغجن کېدای نشي ۱۰٦
د دوه مسلمانانو په منځ کې سوله ۱۱۱
د کفر پېژندنه او د هغه اړوند احکام ۱۱۷
کفر ۱۱۸
په خبرو اترو کې کفري توري ۱۲۱
د زنديق پېژندنه او د هغه اړوند احکام.. ۱۲۵
د شرک يو څو ډولونه ۱۳۱
عام گناهونه ۱۳٦
د گناهونو ناوړه پايلې ۱۳۷
دين څه ته وايي ۱٤۱
رښتنی دين.. ۱٤۲
عملي دين پريښودل ۱٤٤
د کار ويش.. ۱٤٦
مسلمانان او کار کول ۱٤۸
اخځليکونه ۱۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام څه ته وايي؟

زمونږ د عـقيدې مطابق اسلام دداسې کوم دين نوم نه دی چې دلومړي ځل لپاره حضرت محمد (ص) نړۍ ته وړاندې کړی وي چې له امله يې نوموړي ته ددغه دين بنسټګر وويل شي. ځکه قرانکريم داپه ډاګه کړې چې الله تعالی هروخت دانسانانو دلار ښوونې لپاره دژوند تيرولو يوه طريقه راليـږلې ده چې هغه اسلام دی.معنا يې دالله تعالی پر وړاندې خپل سر ښکـته کول اوهغه ته تسليمېدل دي. د نړۍ په هره برخه کې چې کوم پيغمبران دالله (تعالی له خوا راليـږل شوي وو هغوی دخپلوجدا دينونو بنسټ ايښودونکي نه وه چې له امله يې دڅا دين ته نوحيت دڅا دين آبراهميت موسيت اومسيحت وويل شي بلکې هر راتلونکي پيغمبر هغه دين خپل ملت ته وړاندې کړی دی کوم دين چې مخکې راتلونکو پيغمبرانو خپلو ملتونو ته وړاندې کړی ؤ.

داسلام تعريف

اسلام په لغـت کې غاړه ايښودلواوتسليميدلوته وايي.اوپه اصطلاح کې په ډيرو معنا ګانو سره راځي چې يوشميرېې په لاندې ډول دي:

د جبرائيل(ع)په حد يث کې چې دې ته په احاد يثو کې ام السنة حديث وايي لکه څنګه چې سورت فاتحی ته ام الکتاب وايي نو په دی حديث کې جبرئيل(ع)ديو بانډچي په شکل کې راغی چې په حاضرمجلس کې هيڅا هم نه پيـژندہ او بيا ورسره څه پوښتنې وی لو مړی پوښتـنه يې د اسلام په اړه وکړه چې اسلام څه ته وايي؟ نو رسول الله (ص)ورته په ځواب کې وفرما يل(الاسلام ان تشهد ان لا اله الا الله وان محمدً رسول اللهِ وتُقيم الصلاةَ وتؤ تی الزکا ت وتصومَ رمضان وتحجُّ البيتِ ان استطعت اليه سبيلا)

ژباړه:اسلام دی ته وايی چې ته ګواهي ورکړې ددې خبرې چې نشته لايق دعبادت اومعبود برحق مګر يو الله تعالی دی او بيا ګواهي ورکول ددې خبرې چې محمد(ص)دالله رسول دی او بيا په عملي شکل باندې لمونځونه وکړی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه زکات ورکړئ اودرمضان المبارک میاشتې روژې ونیسې او دلارې دتګ راتګ دتوان لرلو په صورت کې حج دبیت الله وکړې.

۲تعریف: اسلام عاجزئ او تسلیمېدو او الله پاک ته په پوره معنا سره تسلیمیدل دي چې دغه تا بعداري د خپل اختیا ر پرته له کوم زور څخه وي .

۳تعریف: اسلام دانسان دژوندانه لپاره یو بشپړ اوهر اړخیزنظام دی چې رسول الله(ص) دالله لخوا راوړی ده.

۴تعریف: اسلام دهغه نظام مجموعه ده چې الله تعالی په رسول الله (ص) نازل کړی وه چې هغه عبادات دی د شرعي احکاموڅخه چې هغه عقاید عبادات معملات سیاست او همدارنگه قرانکریم کې دي او بیا د دې دعملي کولو امرالله تعالی کړی دی.

۵تعریف: اسلام دهغه نور او هدایت نوم دی چې الله تعالی یې دانسان په زړه کې ځای پرځای کوي او بیا دهغه به وجهه انسان پخپل ژوند کې په عملي شکل تغیر او بدلون راوړي او په اسلام باندې عمل کول دځان دنجات ذریعه او وسیله وګرځوئ.

داسلام اجمالي پیژندنه

اسلام دالله تعالی وروستی غوره آسماني دین دی او قرانکریم یې کتاب او قانون دی چې د(۲۳)کالوپه اوږدو کې د حضرت جبرېل (ع) په واسطه دهغه په وروستی پیغمبرحضرت محمد (ص) باندې نازل شوی دی چې دځانګړو احکامو اصولو او قوانینو درلودونکې کتاب دی. له اسلام نه وروسته نړۍ ته نه کوم کتاب اونه کوم پیغمبر(ع) یا قوم راځي اسلام یو نړیوال دین دی. چې د کوم قلمرو سیاسي قومي یا نژادي پورې خاص نه دي اوراتلو سره یې دنړۍ ټول مورج مذهبونه باطل منسوخ اولغوه اعلان شول.داسلام دسپیڅلی دین په پیروي او اطاعت نه یوازې انسانان بلکې پیریان هم مکلف دي اسلام نه یوازې باطني عـقیده او دعبادت ځا نګړي مراسم دي لکه څرنګه چې داسلام دښمنان ګومان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي بلکه اسلام د یو مکمل نظام نوم دی چې دژوندانه په ټولواړخونو یې احتواء کړی ده.

اسلام یو بـشپـړ دین دی

که نن څوک عیسویت ومني او دعیسوي ټولنې غړی وګرځي په یهودي یا عیسوي هیواد کې استوګن شي نو په هغه کې به څه بد لون راشي؟

یو بدلون خو به پکې دا را شي چې هره یکشنبه به کلیسا ته ځي (عیسوي عبادت ځای ته) ځي هلته عبادت کوي.

کوم نظام چې په سیاسي ډول خپلوي هغه خو انسانانو یاد غرب مفکرینو جوړ کړی دی ځکه چې دغه جمهوري نظام خو څه د عیسیَ (ع) نظام نه دی.

دهغوی اقتصاد چې پر سود ولاړ دی نه دعیسیَ (ع) دین دی اونه دالله تعالی نظام دی ځکه دا خو انسانانوجوړ کړی اوله عیسوي دین سره هیڅ اړیکه نه لري په ټولنیز ډول چې کوم ژوند خپلوي کوم دود دستور خپلوي نو هغه هم دعیسوي دین سره اړیکه نه لري د هغوی قوانین او رواجونه ټول دانسانانو له اړخونو جوړ شوي دي او که همداشان څوک دهـندوانو دین خپلوي دهندوانو په بت خونو کې (بهجن) (دهندوانو مذهبي سرودونه)غږوي نو له هغې وروسته دهغوی ټولنیز ژوند اقتصادي عدالتي نظام قوانینو هم دهـندوانو له دین سره یې هیڅ اړیکه نشته او دا هم دانسانانو لخوا جوړشوی نظام دی او همدا حال دنړی دټولو دینونودی چې له اسلام پرته بل هیڅ یو دین یا ټولنه بشپـړ ټولنیز نظام نه لري چې دژوند ټول اړخونه پکې په بشپـړه توګه رانغښتل شوي وي اوداسلام بلنه همداده که چیرې اسلام ومنې نو داسلام ټول نظام به منې لکه څرنګه چې الله تعالی په قرانکریم کې فرمایی (یایها الذین‌ءامنوا ادخلوفی السلم کآ فّة ولا تتبعوا خطوات الشیطن انه لکم عدو مبین) :البقره سورت ایات ۲۰۸

ژباړه: ای ایمان لرونکو داخل شئ په اسلام کې ټول پوره او پیـروي مه کوئ د قدمونو د شیطان بیشکه هغه ستاسو ښکاره دښمن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام بشپړ اوهراړخیزدین دی

قال الله تعالیَ(الم تر الی الذین یزعمون انهم امنوا بما انزل الیک وما انزل من قبلك یریدون ان یتحاکموا الی الطاغوت وقد امروا ان یکفروا به ویرید الشیطان ان یضلهم ضلالًا بعدًا. واذاقیل لهم تعالوا الی ما أنزل الله والی الرسول رأیت المنافقین یصدون عنك صدودًا) النساء ایت ٦٠-٦١

ژباړه:ایا تا هغو خلکوته نه دي کتلي چې گمان کوي چې مونږ ایمان راوړی دی په هغه کتاب چې په تا نازل شوی دی او په هغه کتابونو چې له تا څخه مخکې نازل شوي دي.هغوی غواړي چې خپلې چارې دفیصلې لپاره دطاغوت لوري ته یوسي.حال داچې هغو ته دطاغوت نه دمنکر یو حکم شوی وه.شیطان غواړي چې هغوی د سمې لارې نه ډیرلرې وباسي او کله چې هغوی ته وویل شي چې دالله تعالی نازل کلام او رسول ته راشي نو ته وینې چې منافقان له تا څخه مخ اړوي په مخ اړولو سره.

اسلام دخواخوږۍ دین دې

عن شداد بن اوس(ض) قال: ثنتان حفظتهما عن رسول الله (ص) قال :(ان الله کتب الاحسان علی کل شیء فا ذا قتلتم فا حسنوا القتلة و اذا ذبحتم فاحسنو الذبح ولیحد احدکم ثغرته فلیرخ ذبیحته) رواه المسلم ص١٢٥ ج٢.

ژباړه:له حضرت شداد بن اوس(رض)څخه روایت دی. وایی ما له رسول الله (ص) څخه دوه شیان یاد کړی دی فرمایل:الله تعالی پرهرشي احسان کول فرض کړی دی نوکله چې تاسو یوڅوک وژنئ نو په ښه ډول یې ووژنئ او کله چې تاسو یو حیوان حلالوئ نو په ښه طریقې سره یې حلال کړئ !په تاسوکې دې یو تن خپله چاړه تېره کړي او خپل حیوان ته دې راحت ور کړي. له دې مبارك حدیث څخه چې داخبره په واضح توگه معلومیږي چې اسلام مبارك دین یو داسې خواخوږۍ اومهربان دین دی چې بیلگه یې په نړۍ کې نشته او دداسې ښایسته اخلاقو او نرمښت لارښوونه کوي چه نه یوازې دټول انسانیت لپاره فایده مند اوگټوردی بلکه له انسانانو پرته دحیواناتولپاره هم گټور دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام داسې درحم او شفقت دین دی چې پر حیوان باندې هم احسان کول ضروري ګڼي. همدا راز که په چا یوداسې ستر جرم ثابت شوی وي چې له امله يې دمرګ مستحق ګرځېدلی وي بيا هم داسلام مبارك دين دهغه سره په وژل کيدو کې په احسان اوښه چلند ټينګارکوي يعنې په يو وار بايد ووژل شي په تکليف بايد ونه وژل شي.دې حديث ته او ددې په څېر نورو الهي او نبوي ارشاداتو ته په کتو سره داسلام په اړه د دښمنانو له لوری دهغوئ بنسټونو او له حقيقت نه لرى تبليغاتو نا سم تيا څرګنديږي چې داسلام او مسلمانانو خلاف په نړۍ کې شروع دی چې اسلام د دهشت ګرۍ او بې رحمې په تورونوسره تورنوي تر څو په داسې له حقيقته لرې تبليغاتو سره خلک متنفر کړي اوغير مسلم خلک اسلام ته له راتګ څخه منع کړي.

په دې مبارك حديث کې داسلام پيغمبر (ص) فرمايلې دي. چې هر شي سره نيکي الله تعالى لازمه کړې ده تردې چې د خپل دښمن اود داسې مجرم سره هم احسان اوښه کول ضروري دي چې هغه دوژلو مستحق ګرځېدلی وي دهغه سره به ظلم نه کيږي بلکې په اسانۍ سره به وژل کيږي.

همدا راز دحيواناتو سره به دا نيکي کيږي چې اسانه طريقه دې اختيارکړل شي داسلام تر راتګ مخکې حيواناتو ته ډير تکليف ورکول کيده اواسلام دپاکو حيواناتو غوښه حلاله کړه خود حلالولو لپاره يې داسې طريقه مقرره کړې ده چې لږ ترلږه تکليف ورکونکی وي.دحيواناتو سره داحسان له جملې څخه داهم دي چې دحيوان دحلالولو په وخت کې بايد چاړه ښه تېره شي او حيوان به په اسانې سره حلالوی لکه څنګه چې ددې خبرې يادونه په ذکر شوي حديث کې هم شوې ده. همداراز داهم دی چې ترڅو يې ساه په بشپړه توګه وتلې نه وي نو غوښه به ترې نه پرې کوئ.داهم مستحب ده چې يو حيوان به دبل حيوان مخې ته نه حلالوي(هنديه ص ٢٨٧ج٥)ځکه چې په دې سره داخطر دی چې په دې سره ژوندي ته تکليف ورسيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحیوان مخې ته چاړه تېره کول مکروه دی(هندیه ص۲۸۷ج۵) داهم مکروه دی چې د حلالو ځای ته حیوان په کشولو سره یوړل شي (هندیه ص۲۸۷ج۵)تر ذبحې (حلالولو) مخکې به اوبه ورکوئ.

بل دا چې شیدو او اولاد لرونکې حیوان به تر څو چې اولاد یې دومره لوی شوی نه وي چې شیدو ته یې اړتیا ختمه شي.نو دومره یې مه لوشئ چې ټولې شیدی یې ختمې شي بلکې یو څه به پکې پرېږدئ.همداراز حیوان لوشونکې به خپل نوکان لنډوي ترڅوحیوان ته دده داوږدو نوکانو له امله تکلیف ونه رسیږي. په دې مبارک حدیث کې داحسان په کولوټینګار شوی دی او احسان په دوه ډوله دې. ۱ـ یو احسان دالله تعالی په عبادت کې دی.هغه داسې چې دالله تعالی عبادت په داسې توګه وکړل شي کله چې عبادت کونکي الله تعالی ویني،که دې یې نه ویني نو دا فکربه ورسره وي چې الله تعالی ما ویني ،زما عبادت ویني،چې زه یې په څه توګه ترسره کوم. ددې احسان مطلب دادی چې دالله تعالی حقوق په ښه او پوره توګه ادا شي.

۲ـ بل احسان دبندګانو په حقوقو کې دی.ددې احسان مطلب دادی چې دالله تعالی حقوقوپه ښه او پوره توګه ا دا شي لکه دمور،پلار سره ښه سلوک کول،دخپلوانو سره خپلوي ساتل،به ټولو معاملو کې په داسی طریقې سره انصاف کول چې څومره حق ور باندې واجب وي هغه په پوره توګه اداءکول.لکه څنګه چې ته خپل مال پوره له بل چا څخه اخلي.

په دې توګه به دنورو حـقـوق هم په پوره توګه ور ادا کوې. په دې احسان کې دټولو انسانانو او حیواناتوسره ښه سلوک کول داخل دي.

تردې چې په هغه حالت کې به هم ښه سلوک ورسره کوي په کوم وخت کې چی هغه انسان دمرګ مستحق وي.دپام وړ خبره داده چې مسلمان په دې مکـلـف دی چې دهغه چا سره به هم ښه کوي چې دوژل کیدو مستحـق شوی وي او دهغه حیوان سره هم چې د حلالیدو اراده یې شوی وي. نودهغه چا سره خو خامخا ښه کول لازم دي چې مسلمان وي اودمرګ مستحق هم نه وي. پاتې دې نه وي چې احسان په دوه ډوله دی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ واجب هغه احسان دی چې دچا پر انسان حق واجب وي دهغوئ حقوق پوره کول.

۲ـ مستحب هغه چې پرواجب ډېر وي .

له احسان اونيکې څخه مراد يوازې دلمانځه او روژې صحيح کول نه دي بلکې دژوندانه تګلاره او طريقه صحيح کول مراد دي چې هغه عبارت ده له معاملی او کاروبارو نه لمونځ دالله تعالی اطاعـت او بندګي او دحقوقـو سپارل خپلو خاوندانو ته او خلکو ته له تکليف رسولو نه ډډه کول اوپر ځای يې خير اوښېګڼې ورسره کول مطلب مو دادی چې داسلام مبارك دين يو داسې دين دی چې دهر چا سره نيکي او دښه سلوك کولو ټينګار کوي او داسې دلوړو اخلاقوتعليم ورکوي چې بيلګه يې له اسلام پرته په بل هيڅ کوم دين اوقانون کې نشته.

اسلام چې مونږ پرې ايمان لرو

۱ـ اسلام په لومړي قدم کې پرايمان ولاړ دی چې دټولنې دکاميابۍ او د سعادت سبب ګرځي.

۲ـ اسلام پر انساني کرامت ولاړ دی هغه انسان چې الله تعالی په ښه بـڼه پيداکړې کرامت يې ورکړی او په ځمکه کې خپل خليفه ګرځولې دی. ۳ـ اسلام عـقل مخاطب ګرځوي او ددين اود دنيا په جوړولو کی په عقل اعتماد کوي او دتقوا لور ته يې رابولي.

۴ـ اسلام داجتماد او تجديد طرف ته دعوت د جمـود او تـقـليد سره مقابله کوي او دعلم د کاروان سره يوځای کيدل فرض ګڼي.

۵ـ په اومورو کی اعتدال داسلام يو ځانګړی صفت دی انسان بې له اسلامه تل دافراط او تفريط په حالت کې ژوند کوي.

٦ـ اسلام ريښـتـنې بڼه لري په مثالي فضا کې پروازونه کوي انسان کله حق ته رسيږي او کله نه رسيږي.

۷ـ اسلام ښځه دکرامت څښتـنه بولي چې ديوه مکلف انسان په توګه مسوليتونه او حقوق لري په دنيا او اخرت کې د خپلو اعمالو ځواب وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ـ اسلام کورنۍ دټولنې ساختماني اوتربيوي بنسټ بولي او خلک واده کولو ته تشويقوي او مادي تمدن بيا کورنۍ له مينځه وړل غواړي.
۹ـ اسلام تعليم اخلاقو تربيي قانون اوتشريح ته زياته توجه لري مادي تمدن انساني ثابت اخلاق په رسميت نه پيژني.
۱۰ـ اسلام ټولنه داخوت او انساني وحدت پربنياد جوړوي چې هيڅ ډول نژادي طبقاتي قومي او ديني کشمکش پکې نه وي.
۱۱ـ په اسلام کې کهانت اورجال د دين نشته چې دخلکو پر ضميرونو حکومت کوي او دالله تعالی سره دارتباط لاره يې په خپله قبضه کې نيولي وي. ۱۲ ـ اسلام تا کيد کوي چې دعدالت مساوات او شوریٰ پر بناء دحکومت انتخاب دخلکو حق دی.
۱۳ـ اسلام د خلکو ددين ځان عقل نسل مال حمايت او عزت ساتنه اساسي ضرورت ګڼي.
۱۴ـ اسلام دټولنې ضعيفـو اوبې وسو خلکو حمايت ته جدي توجو کوي. ۱۵ـ اسلام دوطن او قوم سره مينه او ورباندې وياړ کول خوښ ګڼي خوچې ددينې ارزښتونو سره په تعارض کې نه وي.
۱٦ـ اسلام دفکر مقابله په فکرکوي اعتراض ته په دليل سره ځواب وايي خلک په نيکې موعظې سره دعوت کوي په اسلام کې جبر نشته.
۱۷ـ اسلام يوائې په خپل پخواني تمدن افتخار نه کوي بلکې دنوي تمدن دجوړولو لپاره هڅه کوي.
۱۸ـ اسلام يوازې دشرعي قانون ظاهر ته توجونه لري بلکې داسلامی حقيقي ژوند دجوړولو لپاره هڅې کوي.
۱۹ـ مسلمانان چې هرچيرې وي بايد متحد وي او يو سپيځلې هدف لپاره کار وکړي او يو دبل غمخور واوسي.
۲۰ـ اسلام دانسانانو تر منځ فطري تفاوت په رسميت پيژني خو امتيازات چا ته نه ورکوي او دتاوان په زريعه دانصاف او عدالت لاره غوره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام کړنې

سلام له دوو شیانو څخه رغـیدلی دی.یو حقـوق الله یعنې دالله تعالی حقـوق اوبل حقـوق العباد: یعنې عـقیده عبادت نمانځنه په حقـوق الله کې راځي. اخلاق او کړنې دواړه په حقـوق العباد کې شامل دي. اخلاق دانسان ذهني روحاني او دزړه کیـفـیت جوړوي چې په څه ډول سره دبندګانو حقـوق اداء کیږي. دانسانانوخپل منځي چلند باید څنګه وي؟ او کړنه ددې چلندونو پایله وي. که عـقیده سمه نه وي نو پایله یی هم سمه نه وي که عـقیده سم وي عبادت هم سم وي نو داخلا قو روزنه خپله را پیـلیـږي. اخلاق زمونږ په ورځني ژوند کې ډیره اغـیـزه لري او همداشان داخلاقـو په سموالي سره زمونږ تجارت زراعـت وظیفې راکړه ورکړه او ټولې کړنې خپله سمیـږي اوهمدا ددین اصلي موخه ده.

داسلام عمده ځانګړتیاوې

اسلام دنړۍ تر ټولو غـو ره دین دی او یو لـړ امتیازونه لري (ان الدین عندالله الاسلام) ال عمران ایت ۱۹

ژباړه: بې شکه چې د الله تعالی په نزد غـوره دین اسلام دی. داسلام طبیعت د نورو پخوانیو دینونوپه څیر نه دی دیو لړ ځانګړتیاؤ درلودونکې دی.چې ځینې یې په لاندې ډول دي.

۱ـ اسلام نړیوال او بین المنللي دین دی. (وما أُرسلناك الا كافة اللناس بشيراً ونزيراً وتدبيراً ولكن اكثرالناس لا يعلمون) سبا ایت ۲۸

ژباړه: او مونږ نه یې لیـږلی ته مګـر ټولو خلکـو زیرې ورکوونکی او ویرونکی لکـن اکـثره خلک نه پوهیـږي. دکـفارو نه لکـن زیاتره خلک دکـفارو ستا په اهـمیت نه پوهیږي.

له جابر بن عبدالله څخه روایت دی وایی چې رسول الله ((ص) ویلي دي چې زما څخه وړاندې هرنبي به یوازې خپل قـوم ته لیـږل کیده مګـر زه دټولې نړۍ خلکو ته راغـلې یم. داسلام نه وړاندې دینونو ځانګـړتیا نه درلودله هـر دین به

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې دخپل قـوم يا سيمی لپاره راتلو دمثال په توگه حضرت صالح (ع) دثمود قـوم لپاره حضرت هود (ع) د عاد قـوم لپاره حضرت عيسی (ع) دبني اسرايلو لپاره راغـلې وه اوحضرت يوسف (ع)د مصر دخلکو لپاره راغـلې وه.

که په يو سيمه کې به پيغمبر نه و نو دنژدی سيمی د پيغـمبرپه اطاعـت به خلک مکلـف وو چې ايمان راوړي.

خو اسلام دټولې نړۍ لپاره عالمي دين دی. اود ټولې نړۍ خلک يې دمنلو او ترڅنگ يې په پيروي کولو مکلف دي.او دکوم خاص قوم يا سيمی پورې تړل شوی نه دی اونه په جغرافياوي حدودو کې راحصاريـږي.

۲ـ اسلام وروستی اسماني دين دی.چې له دې وروسته دې خاورينې کرې ته بل کوم دين نه راځي او نه کوم پيغـمبر اوکتاب راځي. (ماكان محمد ابا احدمن رجالكم ولكن رسول الله وخاتم النبـيـين وكان الله بكل شی عليماً) احزاب ايت ۴۰

ژباړه: نه دی محمد(ص)حقـيـقي پلار دهـيڅ يو تن له سړيو ستاسې مگـر رسول دخدای (ج) دی او دټولو انبياوء وروستی دی او الله تعالی په هـر څيـز ښه عالم او خبردار دی.نوله همدې ځايه داسلام ستر پيغمبر حضرت محمد (ص) نړيوال پيغـمبر او دخلکو سترلارښود او رهبر دی.

۳ـ د اسلام دراتلو سره ټول پخواني دينونه منسوخ شول. جابر بن عبدالله (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) ويلي قـسم په هغه ذات چې زما نـفـس يې په لاس کې دی که نن حضرت موسی (ع) ژوندای وای نو هغه ته به بله هـيڅ لاره نه وه ورپاتې پرته له دې چې زما پـيـروي يې کړې وای. او هم دنړۍ مروج مذهـبونه لغوه او باطل اعلان شول مگر د دې وړاندې دينونو دا ځانگـړتيا نه درلوده يو د بل لپاره ناسم گرځيدو بلکې يود بل لپاره تکـميل کوونکي ؤ لکه دحضرت عيسی (ع) کتاب انجيل چې دحضرت موسی (ع)دکتاب تورات څخه تکـمله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ـ اسلام دوخت یوازینې غالب او دوخت پیاوړې دین او نظام دی.(هوالذی ارسل رسوله با لهدی ودیـن الحـق لیـظهـره علی الـدین کله ولو کره المشرکون) توبه ۳۳

ژباړه:الله هغه ذات دی چې لیـږلې یې دی رسول خپل محمد (ص) په هدایت سره چې قرانکریم دی او په حق دین سره چې اسلام دی ددې لپاره چې غالب کړي خپل دین په نورو دینونو باندې که څه هم داکار مشرکان بد ګڼي. داسلام په وړاندې هیڅ ځواک او قدرت نشي ټینګـیـدلاې او هر با طل یې حتماً په وړاندې ماتې خوري لکه چې دوخت دقیصر او کسریٰ د استبداد واکمنې یې دنوم په اوریدوسره په لړزیدوشول او په وړاندې یې را نسکور شول. اونه داسلام د نظام سره هیڅ یو دبشر په لاس جوړ شوی تـش په نامه نظام په هـیڅ ډګرکې څه سیالي کولاې شي.

۵ـ د اسلام اساسی قانون (قرانکریم) د هـر راز له منځه تلو لاس وهنې تبدیل او تحریف څخه محفوظ دی(انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون) حجر ۹

ژباړه: بې شکه مونږ نازل کړی قران او مونږ دهغه ساتونکي یو. ددې وړاندې دحضرت داؤد (ع) زبور په ځمکه له سره وجود نه لري، اونه دحضرت موسی (ع) تورات، اودحضرت عیسی (ع) د کتاب اصل چاته معلوم دی؟ چې دظالمانو لخوا تحریف شوی دی. قرانکریم دمعجز کلام دی ځکه خو څوک دیو ایت په څېـر یې دفـصاحت او بلاغـت برابر او نه د ادب او ګرامر په لحاظ یو ایت جوړولای شي او نه پکې څوک تغیـر تبدیـل او لاس وهنې صلاحیت اوقـدرت لري او که کله چا په دې هکـله ناوړه هـڅه او اراده کړې ده هغه دتل لپاره دتاریخ په وړاندې ذلیل شرمیدلی او بدنام پاتې شوی دی لکه د مثال په توګه په دی نـژدې تیر شوي وخت کې د سلمان رشدي دشیطاني ایاتونو ټولګه دیادونې وړ ده.چې تر اوسه سلمان رشدي نه په ځمکه دقـرار ځای لري او نه ارام ورځې. چې په لندن کې خپله دانګریزانو لخوا کلا بند دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسلام موقـف

په ځمکه کې دعـدل قانون دالهي حکم سربیـره دعـقل او طبیعـت ضروري غـوښتـنه هم ده نو له هـمـدې ځایه د اسلام تر ټولو ستره موخه په ځمکه کې د (لااله الاالله) تر سیوري لاندې دیونظام او حکومت قا یمول دي پرته دنظام او حکومت دشریعـت داحکامو او داسلامي ارزښـتونو او او امهـو مقصدونو ساتـنه نـشي کیدلای.

داسلامي نظام او حکومت حاکم مطلق په حقـیـقـت کې پخپله د الله تعالی دی چې لومړی ددې نظام او حکومت مسـؤلیت د الله تعالی د پیغمبرحضرت محمد(ص)سره وه او دهغه وروسته داسلامي حکومت ساتـنه د هغه د امت په غاړه ده او دمسلمانانو امیر د الله تعالی د پیـغمـبر د نائب په توگه د هر چا پر وړاندې د چارو د اداره کولو او پرمخ بیولو دنده په غاړه لري او مسلمانان دهغه په اطاعـت او ورسره په مرسته کولو مکـلف دي.

ځکه که مسلمانان دهغه اطاعـت او ورسره مرسته ونه کړي نو پخپله دذلت او الخطاط سره مخ کیـږي او حاکمیت یې په محکومیت بد لیـږي.

اسلام نه دډیموکراسې په څېر یواازې تـش دعوامو دهـیلو او غوښتـنو حکومت غـواړي او نه دملوکیت په څېر داستبداد واکمني غـواړي، داسې حکومت غـواړي چې دشریعـت په حکمونو بنأوې او په سر کې یې صالح مؤمن کسان ولاړ وي ترڅو ټولنه د اصلاح په لور رهبري کړي.

اسلامي حکومت په خپل منځ کې دهر راز سیمه یز، قـومي او نژادي توپیـرونو او تعصباتو سره مخالف دی، او دغیر مسلمو سره په بین المللي سطحه د ښو اړیکـو او روابطو غوښتـونکی دی، تر څو ددې لارې اسلامي دعـوت ته لاره پرانستل شي او خلک د الله تعالی دین ته را دعـوت شي. (ادع الی سبیل ربک با لحکمه والموعظه الحسنة) نحل ۱۲۵

ژباړه:ته راوبله ای محمده (ص) لارې درب ستا (اسلام) ته په حکمت اونیکه وینا سره. دغـیر مسلمودفـتـنـې او فساد دپیدا کیدو پر مهال اسلام له دوی سره دجهاد حکم کوي. (وقاتلو هم حتی لا تکون فـتـنة ویکون الـدین کله الله)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:اوجنګ وکړی دهغو (کفارو) سره ترڅو فتـنه پاتې نشي او ټول عبادت د الله تعالی شي نو اسلام د دښمن سره دهر راز سازش او سودا کولو سخت مخالف دی.

داسلام تربیوي او اجتماعي تګلاره !

الله تعالی دبني اسرائیل په سورت کې له ۲۳ څخه بیا تر ۳۹ ایاتونو پورې داسلامي سیاسي اجتماعي اوتربیـوي پالیسیـو عـمومي اصول په لاندې ډول بیان کړی دی.

۱ـ له الله تعالی پـرته دبل چا عـبادت بندګي اواطاعت مه کوئ الله تعالی مالک الملک او پاچا دی د پاچاهانو دهغه شریعـت او قانون باید ومنل شي.

۲ـ له والـدینو سره مرسته مینه او مهرباني کوئ حتی دهغوئ زړونه د اُف په کلمه هم مه خپه کوئ ځکه چې مور اوپلار له اولاد سره په کوچني والي کې زیات زحمتونه او تکلیفـونه تیر کړي.

۳ـ نن ورځ غـربي تهـذیب دوالدینو او د اولادونو ترمنځ د فطري اړیکې د قطعه کولو هڅه کوي. او غـواړي پدې کار سره د مسلمانانو د اولادنو او والدینو تر منځ د نفرتونو خونې جوړې کړي.

۴ـ سرمایه داري نظام کوښښ کوي چې انسانان په فارمونو کې وساتي واړه په وړکـتونو ځوانان په هوټـلونو او زاړه هم په خاصو فارمونو کې وساتي چې تر څو ومري.

۵ـ غـربي مادي تمدن دخپلې پوچې فلسفې له مخې ځکه انسان یو اجتماعي حیوان بللی تر څو له هغه څخه انساني احساس واخلي او دیوه حیوان په توګه ورڅخه استفاده وکړي هغوې صرف انسان دخوراک اود شهوت غریزې په رسمیت پیژني.

داسلام اساسي تګـلاره

اسلام یو ځانګـړې نظام دی، چې دفطري قوانـینو درلودونکی او د یوه مستـقـل تمدن په توګه د دیني او دنیوي اومورو په صلاح مشتمل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو لړ اساسي مقصدونو، کورنيو او بهرنيو تګلارو درلودونکی دې.

چې ځينې يې په لاندې ډول دی.

۱ـ کورنۍ تګلاره

۱ـ د الله تعالی يووالي او عبادت ته دخلکو هڅول اوټول هغه احکام، چې دهغه له خوا پيغمبر(ص) نړۍ ته راوړي دي عملي کول او د الله تعالی داحکامو دپريښودو په صورت کې پرېښودونکو يا منکيرينوته داسلامي شريعت سره برابر سزا ورکول داسلام له اساسي تګلارو څخه دي.

۲ـ ددين داحکامو نافذول، د حدودو او قصاص جاري کول تر څو، په دې وسيله عدل قائم شي، او امن راوستل شي، دانسانانو حقوق، د دوئ ترمنځ مساوات، برابري وساتل شي او هم دانسانانو، نفس، عقل، دين، مال، ناموس او آبرو خوندي شي، دالهی احکامو دنافذولو او د حدودو او قصاص جاري کولو کار داسلامي دولت دقضائيه قوې له خوا ترسره کيږي.

۳ـ د قانون حراست او ساتنه،تر څو په ټولنه کې د قانون اهميت او ارزښت له منځه ولاړ نه شي، چې په دې لړ کې ټول خلک د امير څخه نيولې تر غريب پورې ټول د قانون پر وړاندې يو برابر دي او د جرم د ارتکاب په صورت کې به د قانون پر وړاندې برابر ودريږي.

او د وخت د تحولاتو او غوښتنو په اساس هغه څه چې په قرانکريم او نبوي سنتو کې صريح نص شتون ونه لري د اسلامي علماؤ او متخصصينو له خوا د قرانکريم او نبوي سنتو د اساساتو تر سيوري لاندې د فرعي قوانينو وضع کول، چې دا کار د اسلامي دولت د مقننه قوې له خوا تر سره کيږي.

۴ـ د ملکي او نظامي چارو او تشکيلاتو تنظيمول او د چارو (منصبونو) اهل کسانو ته سپارل چې په دې کار سره به له يوې خوا د دولت چارې په ښه او منظمه توګه مخ پر وړاندې ولاړې شي او له بلې خوا به د ولس ستونزو ته په ښه توګه لاس رسي وشي، چې دا کار د اسلامي دولت د اجرائيه قوې لخوا تر سره کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ـ نظامي پیاوړتیا او د نظامي مهارتونو او تجهیزاتو برابرول، تر څو په دې وسیله د اسلامي دولت او ارزښتونو څخه دفاع وشي او د دښمن د یرغل او تیري مخه ونیول شي.

٦ـ د پوهې د سطحې لوړول او د اخلاقو ښوونه او روزنه او همداسې د کورني او ټولنیز ژوند سمول، تر څو ټولنه د جهل او بدبختیو څخه وژغـورل شي.

۷ـ صنعت او انکشاف ته وده او پراختیا ورکول، تر څو تمدن د پرمختګ په لور روان شي او انساني اړتیاوې پوره شي.

۸ـ د اقتصادي سیستم پیاوړي کول، د بیت المال او دولتي خزانې تنظیمول، تر څو د فقر، بې وزلۍ مخه ونیول شي او انسانان ورڅخه وژغـورل شي، چې په دې لړ کې نه یوازې د اسلامي دولت دننه بلکې د غیر مسلمو سره هم د انساني همدردۍ له مخې مرسته کولاط شي، لکه چې حضرت عمر (رض) یوه نېستمن یهودي ته، چې د ګڼ اولاد څښـتن ؤ د بیت المال څخه دائمي معاش مقرر کړی ؤ.

۹ـ د انسانانو د انساني کرامت او د هغوی د حریت او ازادۍ ساتل، چې په دې لړ کې هر انسان د فکر، وینا او عـقـیدې د ازادۍ حق لري او د دوی حریت او ازادي ساتل د اسلامي دولت ذمواري ده.

۲ـ بهرنۍ تګلاره

۱ـ بین المللي اړیکې او ارتباطات کلکـول، تر څو په دې وسیله نړیوالو ته د اسلام پیـغام ورسیـږي او دوی د اسلام په صحیح مفهوم او معنی پوه شي او د اسلام د حقیـقـت په پوهیـدو سره خلک اسلام ته راوبلل شي.

۲ـ د غـیر مسلمو د فساد او فـتـنې په صورت کې د هغوی سره جهاد کول، تر څو د هغوی د فـتـنو او فساد د لمنې د خوریدو مخه ونیول شي، خلک د ګمراهی او بې لارې کیدو څخه وژغـورل شي او ټولنه د ظلم او وحشت څخه په امن شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ د انساني فاجعې او ناورين لکه قحط، لوږه او داسې نورو طبعي افاتو پر وخت د غـير مسلمو سره د اسلامي دولت د اسلام د عاطفې او انساني سلوک او همدردۍ له مخې مرسته کول د اسلامي دولت له بهرنۍ تګلارې څخه دی.

اسلام دژوند مکمل نظام دی

۱ـ داسلام شموليـت دژوند لپاره ددې ديـن يو مهم صفـت دی چې دژوند پرټـولو برخـو تسلط لري ځکه چې د انسان دمادي معـنوي فردي او اجتماعـي ژوند دټـولو برخو لپاره مکمل احکام لري ددې دين تصور غـيـر له دغه خصوصيت څخه نه شي کېدای دا دين عـقيده عبادت اقـتصاد او قضاء دی.
۲ـ هـمدغه دشامل والي خاصيت په هيڅ يو بل بشري دين فلسفی مکتب کې نـشته هـر قانون فلسفه دين او مکتب دانسان دژوند يو ويده خاص اړخ ته توجو کوي.
دانسان په ژوند کې يووالې تجزيه نه قـبلوي هـمدارنګه داسلام دين هم دکامل وحدت په شکل نافـذ شوی ده که دانسان ژوند يو خاص لړخ ته توجه کوي. که دانسان ژوند ديوې برخې رهبري اسلام وکړي او د نورو برخو يې نور قـوانين او فلسفې داسې ژوند به دانسان لپاره د سختۍ او بد بختۍ ژوند وي.
۱ـ الله تعالی امر کوي چې په اسلام کې په کامله توګه داخل شئ چې مکمل نظام لري. دمکمل اسلام قبلول دشهادت دکلمې اساسي غوښـتـنه ده، که په عـمل کې دا کار ونه شي دا دمصادت دکلمی سره په عمل کې مخالف دی که يې دغـفـلت يعنې که يې دپوهې په سبب کوي فـسـق دی او که يې خوښ ګـڼي کفـر دی. ۴ـ داسلام سمه پوهه ډېره مهمه ده هم په اسلام کې دداخلـيـدو لپاره او هم دانحراف څخه دځان ساتـنې په خاطر ددې دين اجـزاء ده دوو اجزاوو مثال لري چې پوره والی دانسان دصحت لپاره ضروري دی. دعلم تربيت او دعوت هغه وسايل دي چې فرد او ټولنه اصلاح کوي.
۵ـ ځـينی اسلام صرف ظاهـري عبادت او مذهـبي مراسم بولي او فکر کوي دا يوازې دبنده او الله تعالی تر منځ يوه اړيکه ده د ژوند دامورو سره ارتباط نه لري او اسلام يوازې تـقـوا او اخلاق بولي چې انسان بايد له مادي ژوند څخه لری

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او يو شمير نور بيا اسلام يو ميراثی عقيده او تقليدي اعمال ګڼي چې دژوند د پرمختګ لپاره هيڅ کته نه لري.
ځينی بيا اسلام دځو جزائ احکامو په تطبيق کې دا خلاصه کوي خو په حقيقت کې اسلام دا احکام او ارشادات ده انسان دنيوي او اخروي دواړه په ډيره ښه توګه تنظيموي خو دژوند دپرمختګ لپاره نوي دستورونه او ګناهونه جوړوي دنيا او اخرت دژوند دوه مرحلې بولي چې يو دبل مکمل دی.

اسلام د ژوند دټولو برخو يو شامل نظام دی

داچې اسلام دژوند دټولو برخو لپاره يو شامل نظام دی دا ددې ثبوت دی چې دا يو انساني نه بلکې الهي نظام دی انسانان نه دي توانيدلي چې دژوند لپاره داسې يو هراړخيز ثابت او دايمي نظام جوړ کړي کوم چې دانسان دمادي او معنوي ژوند ټولو برخو ته دې شامل وي او دژوند ټولې برخې دې ديوې معقولې عقيدې په ذريعه سره وتړي داسې نظام چې هر څه يې پراعتدال ولاړ وي او دزمانې تغيرات ورباندې اثر نه کوي اسلام موږ ته ثابت فطري اخلاق او دژوند اصول معرفي کوي کوم چې انسان دا کار نشي کولای.
۱ـ ځينی وايي دمعاصر يوه برخه هم ددين پراساساتو ولاړ نه ده او ټولو خلکو دا منلې چې اجتماعي ژوند بايد د ديني عقايدو څخه جلا وي داچې سيکولرزم دکليسا دتحريف شوي دين يو عکس العمل وو دهغوی دا ادعا صرف دهغوی دين په هکله صدق کوي که هغوی اسلام په دقت سره مطالعه کړي، بې طرفانه قضاوت وکړي بيا دا نه وايی ددې نظريه خلاف ډيرو غربی حقپاله علماءو دا منلې ده چې يوازې داسلام دين دانسان ژوند ته سم لوری ورکولای شي او بس سرمايه داري نړۍ خامخا دا خبره کوي ځکه چې اسلام اعتدال غواړي نه طبقاتي نظام.
۲ـ اسلام دعباداتو څخه زيات دينوي ژوند ته توجه کوي ديني او دينوي امور دواړه تنظيموي اسلام د هر عصر سره مخته ځي او دانسانانو ضرورتونه پوره کوي په اسلام کې نه بې پروايې شته او نه بې بندو باري نه فلسفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیچلتیاوې او نه افراط او تفریط مؤمن پاك زړه او عملي تفکر باندې دکتاب او سنتو دمصادرو څخه احکام او قوانین په لاس راوړي.

۳ـ په اسلامي هیوادو کې که امامت له منځه تللی خو ددین روش ته تصور او اصول شته دانسانیت په دغه مشخص شوې ټولنه کې یوازې اسلامي عقیده ده چې دحقیقي انسان د حیوانیت د پنډ غالۍ څخه راباسي دانساني کرامت او دنړۍ دخالق دنیابت تاج یې په سره وارديږي همدارنگه چې د دنیا رهبري به په دین کوي او د دین اکمال به دنیا سره په مسجد به بازار رهبري کوي او بازار به په مسجد تقویه کوي .

۴ـ زموږ دعوت دعام اسلام لوري ته دی چې پر کایناتو ټولنه او افراد باید یو ډول حکومت ولري اسلامي عقیده قانون تر بیلې اداري لاندې ساتي دفرد او ټولنې دحقوقو او وجایبو تر منځ توحید راولي په مختلف ټولنو کې دانسانانو علمي تګلارې ته یووالی وربښي پر ظاهر اوباطن باندې حکومت کوي او دانسان ظاهر او باطن ته وحدت وربښي.

۵ـ د دعوت معنی دا نه ده چې یوه مفکوره مطرح او صرف له هغې څخه دفاع وشي بلکې دعوت دتنظیم جوړولو څخه عبارت دی چې افراد سره راجمع تنظیم دیني او سیاسي تعلیم او تر بیه ورکړای شي او کله چې یې زده کړې وکړې نو بیا هم دغه کار سخت بولي.

داسلام قضایي نظام

مونږ دلته داسلام دقضایي نظام څخه بحث نه کوو یوازې دومره وایو چې داسلام قضایي نظام په ځمکه دا څرګنده کړې ده چې واقعاً عدل راوستلای شي او مجرمینو ته سزا ورکولای شي اودځمکې څخه جرمونه ورکولای شي.

چې مجرم ته سزا ورکول څه دي سخته خبره نه ده. په دې وجهه دامن انصاف اوعدل راوستلو له امله اسلامي قضاء دټولنې روح ګڼل کیږي.

په دې نړۍ هیڅ یو د بشر به لاس جوړ شوی قضایي نظام ورسره مقابله نشي کولای او نه ور سره پرتله کېدای شي.دنړۍ ټول قضایي وضعه نظامونه په تیره بیا دغرب قضایي نظام چې د اسلام دقضایي نظام نه تشکیل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي نظام چې د يو حکومت د درې ګونو قواو د جوړښت مهم رکن دى او په عدل او انصاف کولو مکتلف دى.نو ښکاره خبره ده چې عدل او انصاف دځواک او قدرت لخوا پياده کيږي.اسلام تر ټولو غوره قضايي نظام دى چې په ديني اصولو او حکمونو ولاړ دى.دا معنى چې اسلام يو ستر سياسي دين دى.

اسلام او حقوق

اسلام په لوړه کچه دانسان دحقوقو ساتنه کړې ده ډېر حقوق يې پر انسان فرض او واجب ګرځولي دي بلخصوص دضعيفانو حقوق يې د زور دخاوندانو دغريبانو حقوق يې دغنيانو او دښځو حقوق يې دنارينو په وړاندې ساتلي دي.

حتا دحيواناتو دحقوقو تلف کول يې هم ګناه ګڼلې ده.په اسلام کې انساني حقوق دنړۍ دټولو خلکو لپاره دي مسلمان دى او غير مسلمان دى په دولت کې دننه وي که دباندې ځکه په اسلام کې ښيګڼه نړيوال خصلت لري خاص تر مسلمانانو پورې تعلق نه لري دغه حقوق عبارت دي له ژوند کولو، خوراك، ازادي، عزت، ناموس، مال او نور حقوق.

په اسلام کې دبشر دحقوقو ساتنه دفرد ټولنې او دولت مساوي مسؤليت دى ولې چې امربالمعروف او نهى عن المنکر پر ټولو لازم دى چې په غير اسلامي ټولنو کې د يو خاص دفتر په غاړه کې ده چې هر ځاى ته رسيدلى نشي کله چې حقوق پر الله تعالى او شريعت تکيه وکړي بيا حقوق دواجب مرتبه پيدا کوي فرد به داجتماع او اجتماع به دفرد دولت به دخلکو او خلک به د دولت په وړاندې د وجوب په شکل مسؤليت پيداکوي د هر چا دحق اداء کول به پر نورو واجب وي.

ځانځاني به له منځه ولاړه شي او حقوق به يوازې دولت پورې اړه لري لکه چې کوم حالت چې په غير اسلامي ټولنو کې دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام او دعـقـل ازادي

۱ـ اسلام عـقـل ته ازادي ورکوي او په کاينا تو کې يې دغـوره کولو لپاره تـشويـقـوي دعلم او علماؤ قـدر لوړوي بيا يې هر نفع رسونکي علم ته ښه راغلاست وايې حکمت دمؤمن پکې اعلانوي هر چيره يې چې پـيـدا کړي تر ټـولو يې مستحق بولي.

۲ـ د اسلام داساسي خصوصياتو څخه يو دا دی چې دا دين پر عـقـل ولاړ دی دعـقـل مـنـطـق ته احترام لري.توافـق د صريح عـقل له صحيح نـقـل (نص)سره يو څرگند حقيقت دی عقل په انسان کې دتميز وسيله او اساس د شرعي تکليف دی.

۳ـ دعـقـل ادراک او دشيانو فهم په زمان او مکان پورې محدود دی او غـيـبي امور دزمان او مکان څخه خارج دي.انسان داسې وسايل نه لري چې هغه درک او حکـم پرې وکړي نو ځکه عقل دغـيـبي شيانو د درک لپاره وحې ته ضرورت لري تر څو يو تعـداد داسې قضيـې چې په يوازې يې نشي موندلی د وحې په مرسته يې پـيـدا کړي که عـقـل يوازې عالم غـيـب ته متوجه شي نو دغـلـطـيـو او خرفاتو سره به مخامخ شي.

۴ـ په اسلام کې دالله او بند گانو ترمنځ داسې ژباړونکې وشتون لري چې حلال او حرام يې تعـيـن او مقصد يې د الله تعالی دين دکامل عـقـل په واسطه تکـمـيـلـيـږي او عـقـل دانسان ديني وسيله ده.

۵ـ اسلام دايمي فکر کول يو ډول عبادت بولي په قرانکريم کې ډېر ځايونه انسان تعـقـل او تفکـر ته را بلل شوی دی

٦ـ داسلام او اروپايي ديـن تر منځ ډيرتوپيـر شـته اروپايي ديـن عـقـل ته ازادي نه ورکوي دوحی دعـلـم او دانسان دعـلـم ترمنځ ډېر توپيـر شته وحی انسان ته د خطرونو څخه محـفـوظه لار وربښي او کومه لاره چې انسان يې په خپل پوهه انتخابوي هغه دټکـرونو او تضادونو لاره ده. هـلـته به نظام طـبـقـاطي وي په يوه نه يوه شکـل به ځينې به خلک داربابانو او دنورو غـلامانو حالت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ـ اسلام دمسلمانانو رابطه له علـم غـیب سره په وضاحت محدوده او مشخص کوي او ددې علـم پر وړاندې د انسان موقـف روښانه کوي خو ماده پرستان د ګومان اوشک په سمندر کې غـرق وي. اسلام انسان دخرافاتو څخه ازادوي او دمشاهـدې لور ته یې مخ اړوي همدا سبب وه چې داسلام په روښانه کې اسلامي علماؤ په ډېر کم وخت کې دنویو علومو بسټونه کیښودل. مسلمانان دانحطاط په دور کې بیا دخرافا تو لورته مخه وکړه په محکماتو یې اکـتـفـاء ونه کړه دمشابه نصوصو په تحلیل او تاء ویل یې شروع کړل.

۸ـ اسلام پر اسبابو او مسیاتو تاکـید کوي او مسلمانان تـشـویـقـوي چې اسباب برابر او پر خدای توکل وکړي. د عمل معاملاتو عـبادت او قـیادت لپاره په اسلام کې علم شرط دی. اسلام مونږ هغه علم ته رابولي چې پر استدلال تکیا لري تـقـلـیـد په اسلام کې عـلم نه بلل کیـږي. وحی انسان ته هغه علم وربښي چې انسان یې تـفکـر او فلسفي ویني په وخت کې یې په حیرانتیا کې اچولي دي هغه لکه:له کومه راغلی ولې راغلی چیرته ځي.

اسلام عدالت دی

۱ـ ځینې وايي چې په اسلام کې عـدالت نشته دا خبره صحیح نه ده اسلام پخپله ټول اجـتـماعي عدالت دی. عـدل داسلام عـدالت دی داسلام مقصد دی او همدې لپاره راغلی دی چې عـدل قایم کړي. الحدید۲۵

۲ـ دعـدل دقایم لپاره ددې پرته بله لاره نـشـته چې اسلام نوم نشي کېدای. ۳ـ دانسان شخصیت دې ته اړتیا لري چې هغه ته دهغه دخوښې له مخې دشخـصیت دپوره کـیـدو فرصت ورکړل شي که دانسان ازادي، سیاسي، عـقـیـدوي اواقـتصادي ازادي طلب کړل شي نو دهغه په دننه کې به انسانیت هسې فلج پاتې شي.

۴ـ انسان په اخرت کې دالله تعالیٰ په وړاندې ځواب ورکوونکی دی محصور او مجبور خلک دیو انسان په حیث خپل مسؤولیتونه سرته نشي رسولای ددغه ډول خلکـو ډېر مسؤلیت دهغه په غاړه وي چې ددغه ډول نظام دچلولو مسؤل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ـ څرګـنـده ده چې په ټولنه کې یو مسؤل د الله تعالی څخه ویرودونکي مومن شخص په اخرت کې دالله تعالی په وړاندې ددومره ستر بار دپورته کولو تصور هم نشي کولای چې هغه دې دنورو انسانانو د ازادي طلب کړې وي تر څو دهغوی غـلط شخصیتونه اجتماعي نظام متضرر کړي.

اسلام تفاهم غـواړي

۱ـ دوی وايي. که غـواړی چې اسلام په ننۍ زمانه کې وپايي باید د نـني انسانانو له نظر سره موافـقـت وکړئ، څومره چې و غـواړی پرهغوی اثر وکړئ باید له هغو سره تطابـق ولرئ.

او وایي، بـنـسټ پاله هڅه کوي چې له نورو (غـرب) سره د مقابلې په میتود مطالعه وکړی د مقابلې منطق یې د مسّلې بې طرفه څیړولو ته نه پرېـږدي. ایا مسلمانان کولای شي مسّایل داسې تغـیـر کړي چې د بل ګټه هم په کې وي؟

۲ـ موږ وایو. مسلمانان د مصلحتونو پرسر تـفاهم ته بلکـل تیار دي ځکه چې اسلام ټول مصلحت دی. دا غـرب دی چې تکبـر کوي د قـدرت له موضوع څخه له نورو امتیاز غـواړي استعماري او استـثماري حرص یې نه مـرېـږي دا ځکه چې په اخرت عـقیده نه لري د ژوند هدف یې مال قدرت او شهوت ګرځولی دی. په دې مسّایلو کې باید د ټول انسانیت ګټې په نظر کې ونیول شي نه ددغه یا د هغه ابر قـدرت.

۳ـ که معاصر تمدن د حـق پلوي کولای شي نو ابر قـدرتونه به یې د ویـټـو شرمونکی امتیاز نه ورکولای. موږ وایو. د اسلام دیـن د الله تعالی له کامل عـلـم څخه نشئت کړی دی که مسلمانان هر څومره ضعـیـفـه هم شي خو دا حق دین میدان د طاغـوت ته نه پرېـږدي، تل د باطل پر وړاندې ګواښ وي.

۴ـ که موږ اسلامي او غیـر اسلامي مسّایل وڅیـړو او سره پرتله یې کړو دا به ثابته شي چې اسلام پر حـق دی د دې خبرې د ثبوت لپاره یو ښه مثال د احمد دیدات او ډاکټر ذاکر نایک مناظرې دي د غیـرمسلمو مخالـفـو علماوو سره په سراسر نړۍ کې هیڅ یو غـیـر مسلمان عالم او ددې جراءت نه شي کولای چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر اسلام نیوکه وکړي او یا د خپل د کفـري مسلک څخه دفاع وکړي. دوی بې دلیله اتهمات واردوي خو ثبوت یې نه شي کولای.

۵ـ غـرب د کـلـیسا سره ټکـر وکړ او د بې دینۍ لاره یې غـوره کړه موږ ورته وایو اسلام هغه تحریف شوی عیسویت نه دی راشئ د اسلام سره تـفـاهم وکړئ دا هم هغه اسلام دی چې اروپا یې د تاریکـو دورو څخه د دیموکراسی عـصر ته راویستل روغه او سازش د حـق سره په کار نه دی نه د ناحقۍ سره. موږ وایو.حـق حتماً له قـدرت سره نه بلکې حـق له منطـق او واقـیعـت سره وي. د ساینس او تکنالوژۍ پرمختګ یو شی دی انسانی ریـښـتـني ژوند بل شی دلته انساني اخلاق اجتماعي عـدالت اخلاص په انساني نړۍ کې وحدت مینه او وروروليي ډېر ارزښت لري. اسلام په هر ډول شرایطو کې دعـدالت تامین غواړي الله تعالی فرمایی:

ژباړه:دیتیم مال ته مه نږدې کیـږئ مګـر په ښه طریقې سره تر څو چې هغه خپل ځوانۍ ته ورسیـږي دوعـدې پابندي وکړئ بې له شکه چې دوعـدې په هکله به له تاسې څخه پوښتنې کیـږي.هـمدغه دپوښتـنې اصل دی چې دمسلمان لاره دغـیر مسلمان څخه جلا کوي.

۱ـ دا یوازې یو اخلاقي هدایت نه دی دیـتیمانو دحـقـوقـو دساتنې لپاره بلکې په اسلام کې انـتـظامي او قانوني تدبـیـرونه نیول شویدي.اسلام دژوند په هر ډول شرایطو کې دعدالت تامین غواړي.

۲ـ اسلامي حکومت او ټولنه دخپلو ټولو هغو خلکـو دحـقـوقـو ساتنه کوي څوک چې پخپله ساتنه نشي کولای پیغمبر(ص)فرمایي (انا ولی من لاولی له)

ژباړه: زه دهغه سرپرست یم چې سرپرست نه لري.

۳ـ په وعـده وفا کول یوازې دانـفـرادي اخلاقـو حکم نه دی بلکې هغه وخت چې اسلامي حکومت قایم شي نو دا دټول ولس د کورني او بهرني سیاست بنسټ دی دنـنـۍ نړۍ دوه رنګه منافـقـانو سیاست چې تنها تر ګټو پورې ارتباط لري د اسلام له نظره مردار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلام کې عدالت صلح او امنیت د ټولو لپاره دی یو د هغو مسایلو څخه چې اسلام دهغه خیر او مصلحت لپاره را دعوت کوي اقامه عدالت ده د ټولو خلکو لپاره بې غیر له استثنا څخه درسولانو او کتابونو راتگ یو اساسي مقصد دا وه چې خلک به په ټولنه کې عدالت پلې کړي.

یو وخت څو نفرو مسلمانانو غلا کړې وه خو هغوی غوښتل چې یو یهودي متهم کړي حضرت محمد (ص) په دې فکر کې شو چې مسلمانان پر حق دي او غوښتل یې چې دمسلمانانو طرفداري وکړي دسورت النساء د۱۰۵ څه تر۱۰۷ پورې ایاتونه نازل شول الله تعالی پیغمبر (ص) ته وفرمایل.

ژباړه: ما قرانکریم پر تا د حق پر بنیاد نازل کړی دی تر څو دهغه مطابق دخلکو په منځ کې قضاوت وکړې دخاینینو څخه دفاع مه کوه دالله څخه عفوه وغواړه.

دعدالت پلی کول یوه فریضه ده ددوستۍ او دښمنۍ له روابطو څخه پورته چې په باره کې هیڅ ډول سستي باید ونشي داسلام په لومړۍ کې عدالت عملاً پلې شو.

۲ـ اسلام نړیواله صلح غواړي.دجهاد دفریضې دظلم فساد او بې امنۍ دلمنځه وړلو لپاره ده اسلام هیڅ چاسره جنگ کول نه غواړي کوم چې ظلم نه کوي فساد نه خپروي او انسانان په غلامۍ نه نیسي او دمسلمانانو سره جنگ کول نه غواړي.

دمصر د والي (عمروبن خطاب رض) زوی یو عیسوي په ناحقه په شلاقو وهلی وه هغه حضرت عمر(رض) ته عارض شوه خلیفه والي او د هغه زوی یې راوغوښتل ورته یې وویل ای عمرو له څه وخت نه تا دا خلک په غلامی نیولي دي حال دا چې هغوی دمور څخه ازاد پیدا شوي دي خلیفه دعیسوي زوی ته وویل چې همغومره والي ووهه ده ولې دخپل زوی په اړه عدالت نه پلې کاوه دعیسوي زوی وویل نه دا نه وهم زوی یې وهم همغه وه چې د والي زوی یې همغومره وواهه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحضرت عمر(ض) دغه خبره په نني عصر کې ديوې مـقـدمې يا ګيلې په توګه دبشر دحـقـوقـو په پـيـمانو او د پرمخـتـلـلو هـيوادو په قـوانينو کې کارول کيـږي.

اسلام بيلوالې نه مني

اسلام د الله تعالى کامل اوپـوره ديـن او دټولو اديانو بشپړونکی دی.الله تعالى داسلام دين دوروستي دين په توګه دشريعـت لپاره غـوره کړی دی.هر څوک چې داسلام پرته بل ديـن قـبلـوي هـيـڅکـله به ونه منل شي. لکه څرنګه چې الله تعالى د قـرانکريم په ال عمران سورت کې فرمايي (ان الـدين عـند الله الاسلام) ال عمران ۱۹

ژباړه: د الله تعالى په وړاندې ديـن همدا اسلام دی. په بل ايت کې الله تعالى فرمايې (ومن يـتـبـغ غـير الاسلام دينا فـلـن يـقـبـل منه وهـو فی الاخـرة من الخاسـرين) ال عمران ۸۵

ژباړه: له اسلامه پرته چې هر څوک کوم بل ديـن طـلـب کړي هـيـڅکـله به له دوی څخه قـبول نه شي او په اخرت کې به هغه ناکام او زيانمن وي. اسلام داسې ديـن دی چې ثابت او ښکاره بـنسـټـونه او قـواعـد لري بايد په کامله اوبشپـړه توګه عـملي شي ټولې لارښوونې او احکام يې ومنل شي په ټولنه کې تطـبـيـق شي مـثـبـتې اوګـټـورې پايلې يې ښکاره شي هـيـڅ څوک حـق نه لري چې اسلام تجـزيه کړي يا په بله وينا يو حکم يې ومني او بل يې پريـږدي. الله تعالى فرمايي:(يا ايها الذين آمنوا ادخلوا فی السلـم کافـة) بقره ۲۰۸

ژباړه: ای مومناو تاسې په بشپـړه توګه په اسلام کې داخل شي.اوپه بل ايت کې الله تعالى دهغو کسانو مزهـت او بدي بـيـانوي څوک چې ځينې احکام قـبلـوي او دځـيـنو نورو له منـنې سر غـړونه کوي او داسې فرمايي. (افـتـؤمنون بـبعـض الکـتاب وتکـفـرون ببعـض فما جزاء من يفـعـل ذلـك منکم الاخزی فی الحياة الدنـيا ويوم الـقـيمة يردون الی اشد الـعـذاب) بقره ۵۸

ژباړه:آيا تاسې ځـينې کتاب منئ اوله ځـيـنو نورو څخه بيا انکار کوئ نو دهـغـوخلکـو جزا چې همدارنګه کارونه کـوي پرته له دې بل څه نه ده چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیاوي ژوند کې به له رسوایۍ سره مخ وي او د قیامت په ورځ به دخورا سخت عذاب په لور وروستل شي.

اسلام عقیده او شریعت قانون دی

۱ـ دوی وايي. ټولنه په دې سیکولر کیږي چې د خلکو دنیوي وسوسې پر دیني وسوسو غلبه وکړي او مادیات د ژوند هدف وګرځي. اسلامي بنسټ پالي د خلکو دنیوي وسوسې راپاروي او خلک عملاً د سیکولریزم لور ته بیايي.
۲ـ موږ وایو. که حقیقت داسې وي بیا خو اسلامي بنسټ پالنه ستاسې د مقصد لپاره خدمت کوي نو تاسې ولې ورسره مخالفت کوي؟ اسلام هم عقیده ده او هم قانون دا ۲ برخې سره نه جلا کیدونکي دي. دنیا وسیله ده او اخرت هدف چې یو له بل سره یې جلا کول ممکن نه دي. کله چې اخرت هدف وګرځي بیا نو په انسان کې دنیوي وسوسې د اعتدال حالت ته راځي او د دې سبب نه ګرځي چې اخرت دې ورباندې خراب کړي.
۳ـ موږ څو ځلي دا ویلي دي چې په ځمکه کې د انسان حیثیت د الله تعالی د خلیفه په توګه دی هغه داچې ځمکه آبادوي الهی عدالت او قانون په کې پلې کوي ترڅو انسانان د الله تعالی د مادي او معنوي نعمتونو څخه په کامله توګه برخمن شي او ځمکه د شر او فساد څخه پاک شي.
۴ـ که دین یوازې یو څو عبادات وای په قرانکریم او احادیثو کې به د ژوند هر اړخ لپاره احکام او ارشادات نه وای. دا چې ځینې انسانان دا ټول احکام نفې کوي د ا دلجاجت او حماقت څخه بل څه نه دی. الله تعالی هیڅوک د خپل دین په منلو نه دي مجبور کړي د دین منل او نه منل د هر انسان تر اختیار پورې ارتباط لري. څوک چې د الهی دین یو حکم هم ونه مني هغه د دین له دایرې څخه خارج شو.
۵ـ دوی غواړي چې دین تجزیه کړي خو د دوی دا کار بې ګټه دی. دوی په دې خبرو د دین څخه نسبتاً با خبره خلک نه شي غولولای بلکې د دوی هدف او ټارګیټ هغه تعلیم یافته ځوانان دي چې له خپل دین څخه بلکل نا خبره وي. دوی غواړي زموږ ځوانانو ته اسلام د تحریف شوي عیسویت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

چشـمـې کې در وپـیـژنې الحمدالله زموږ تعلیم یافـته ځوانان ورځ تر بلې د خپل دین په حـقـیـقـت باندې پوهـیـږي. موږ له خپلو تعلیم یافـته ځوانانو څخه دا هیله لرو چې د ډیر لـږ وخت دې د خپل دیـن مطالعې لپاره ورکړي د دیـن حـقـیـقـت دې د عـصر د منل شویو علماوو په کـتابونو کې زده کړي دا به ډیـر لوی ظلم او ناپـوهي وي چې د اسلام داسې ښکلې دین ددښمنـانو په غـولونکو خبرو باندې پریـږدي.

هغه کارونه چې اسلام پرې ولاړ دی

هغه کارونه چې اسلام پرې ولاړ دی اوداسلام ارکان پنځه دي موږ باید دا خپل اعمال په دغـو پنځو تګلارو په درلودو سره کـلک کړو.په دې زمانه کې چې ددیني احکامو په اړه د خلکـو سستي ځومره زیاته شوې ده هر چاته معلومیـږي تر دې چې تر ایمان وروسته تر ټـولو مهم عبادت لمونځ دی دقـیامت په ورځ به هم تر ټـولو وړاندې دلمانځه پوښـتـنه کیـږي.

د دغه مهم عبادت په اړه همداراز داسلام دنورو ارکانو زکات حج او رمضان په هکـله له ناغـیـړۍ او سستۍ څخه کار اخستل کیـږي.په داسې حال کې چې پکـار خو داده چې په دې اړه له هـرډول سستۍ په کـلکه ځانونه وژغورو.

په کومو پنځه شیانو چې اسلام ولاړ دی هغه دادي. (وعن ابن عمر (ض) قال قال رسول الله (ص) بنی الاسلام علی خمس.شهادة ان لا اله الا الله وان محمدرسول الله واقام الصلاة وایتاء الزکات وحج البیت وصوم رمضان)متـفـق علیه

ژباړه:له عـبدالله بن عمر(ض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) وفرمایل: اسلام پر پنځوو شیانو جوړ شوی دی

۱- ترټـولو لومـړي ددې خبرې شاهـدي ورکول چې له الله تعالی پرته بل څوک دعبادت وړنشته او محمد (ص) د الله تعالی رسول دی

۲- دلمانځه قایمول

۳- ذکـوة ورکول

۴- حج کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- او درمضان روژی نیول.(بخاري او مسلم) په دې حدیث شریف کې داسلام تګلارو او دهغو سترو شیانو یادونه شوې چې اسلام پرې ولاړ دی.له دې پرته نور دین ددې بناء او تعمیر مکملات دي او معلومه خبره ده چې په تعمیر کې ژوند هغه وخت یا استوګنه ښه خوند کوي همدا راز تعمیر ښایسته وي او انسان پکې ډیر خوشحاله وي ځکه چې پوره وي. همدا راز هم دې کله چې یې څوک دغه پنځه ارکان او بناوې عملي کړي نو اسلام موجود شو.نو داسلام تعمیر به هغه وخت هغه چا بشپړ کړی وي کله چې یې په ټول اسلام عمل کړی وي.

رسول الله (ص) په دې مبارک حدیث کې داسلام تشبیه دیوې خیمې سره کړې ده چې په پنځو ستنو ولاړه دی دشهادت کلمه دخیمې منځني ستنې په شان ده له هغه پرته خیمه دریدلای نشي.څلور ارکان یې دخیمی دهغو څلورو ستنو په شان دي چې دخیمې په څلورو خواو کې ولاړ وي.که منځنۍ ستنه نه وي نو خیمه نشي دریدلای خو که دا شتون ولري او دڅلورو خواو له ستنو څخه کوم یو نه وي نو خیمه به غورزیدلې یا کږه وي.

له حدیث شریف څخه یو دا خبره ښکاري چې له ایمان پرته عبادت معتبر نه دی.بله دا خبره دا معلومیږي چې دلمانځه له اداء کولو دزکوة له ورکولو او دحج له اداء کول (څوک چې یې وس ولري) او درمضان دروژې له نیولو پرته څوک پوره مسلمان نشي جوړیدلای. ددې حدیث شریف څخه مطلب دا نه دی چې فرایض په دې پنځو کې حاضر دي له دې پرته نور بل نشته بلکې له دې پرته نور هم شته.نو په دې اړه باید له هر ډول سستي او نا غیرې څخه ځان وژغورل شي تر څو داسلام پنځه اساسي خبرې عملي شي.

اسلام په ظاهر او باطن کې بیلابیل منل

او دا دعوه هم انسان دایمان له کړۍ څخه اوباسي چې قرانکریم او سنت دوه اړخونه لري چې یو یې ظاهر او بل یې باطن دی او یو دبل برعکس دي.الله تعالی فرمایي (انا انزلنه قراناً عربیا لعلکم تعقلوان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:مونږ قران په تحیـق سره اسان کړیدی ایا څوک شته چې عـبـرت حاصـل کړي.او په بل ځای کې فرمايي (ولـقـد يسرنا الـقـران لـلـذکـر فهل مذکر)
ژباړه:او مونږ دا قـران دشریعـت یو اسانه ذریـعـه وګرځوله نو ایا څوک شته نصیحـت قبلوونکې. (وهذا لسان عـربی مبـین)
ژباړه:او دا څرګنده او روښانه عـربي ژبه ده.دعـربي ژبې دا ځانګړنه ده چې دخپلو قـواعـدو او مفـرداتو په اعـتبار سره ډیره مشهوره ده او هر هغه څوک چې دقران کریم او حدیث شریف پوهه لاسته راوړي نو هغه به دعـربي ژبې د هـمغو قـواعـدو په ذریعه لاسته راوړي او هغه څوک چې له دې پرته دقـرانکریم سنـت تـشریح او توضیح کول غواړي نو هغه به له قرانکریم او سنـت څخه پرته به بل څه ته مـتـوجه کیـږي او د قرانکریم او سنت له کړی څخه وځي.

د اسلام په وړاندې د دښمنانو ناسم او بی انصافه قـضاوت

د مسیحي نړی د ساینس او مذهـب تر منځ د اوږدې جګـړې او کشمکـش د ترخو خاطرو څخه تجربه د اسلام دښمنانو د اسلام سپـیـڅلي دیـن هم د پاپانو په واکنی قیاس کړ. ولې د دوی دا قیاس سر تر پایه غـلـط او نا انډوله و.
ځکه یو خوا مسیحي دین منسوخ او بل خوا تحریف شوی و. چې د انجیل ټوټه ټوټه کیدل یې هم ښکاره ثبوت دی او مونږ ته یې تحـریف په نـقـل سره ثابت دی (افـتـطـمعـون ان یومنوا لکم و قـد کان فـریق منهم یـسمعون کلام الله ثم یحـرفونه من بعـد ما عـقـلوه و هم یعلمون) بقره ۷۵
ژباړه: ایا تاسو تمه کوی (ای مسلمانانو) چې دوی به ایمان راوړي (ستاسو په وینا) بې شکه چې یو ډله (پخوا د بني اسرایلو) چې اوریـدو به یې د الله تعالی کلام او بیا به یې اړولو (مخ) وروسته د پوهـیدو هغه کلام لره. سره د دې چې دوی (د دې کار په ناروا) ښه پوهـیدلو.
او نه د پاپانو واکمني په کومه دیني بنه لرله او نه خو د مسیحـیانو د تـثـلیـث عـقـیده او هم دا چې (نعوذباالله) حضرت عـسی (ع) د خدای زوی دی هیڅ عـقـل نه شي منلای. بل خوا په دې هـکـله خپله مسحیانو په ډاګـیـزه توګه اعـتـراف هم د یادولو وړ دی چې د برتانـیې مشهور تاریخ لیکونکی ویلز وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروپا هیڅکله د حضرت عسی (ع) دین و نه پیژندلو هغه چې د خدای (ج) لخوا نازل شوی دی.
ننی مسیحیت د پولس لخوا جوړ شوی دی او هغه دین نه دی کوم چې په حضرت عسی (ع) نازل شوی و.
د اسلام دښمنان په دې باور دي چې که چیرې په دې خاورینه کره کې د اسلام رښتینی نظام پیاده شي نو د دوی استبداد واکمني حتماً د پښو لویږي او بیا به یې حیثیت او اعتبار له منځه ولاړ شي او ګټې به یې د زوال د خطر سره مخ شي نو ځکه د دین او سیاست تر منځ د بیلوالي غږ د یوې وسیلې په توګه پورته کوي تر څو دوی مسلمانان کمزوري کړي او بیا اسلام عملاً د سیاست له ډګر څخه وباسي او له منځه یوسي. په دې هکله د کلاد ستون هغه تاریخي خبره هیڅکله د هیریدو وړ نه دی چې د انګلستان د پارلمان په وړاندې یې کوي.
نوموړي د پارلمان خلکو ته مخامخ کیږي په لاس کې یې قرانکریم و او ویې ویل تر څو د مسلمانانو په سیمو کې دا کتاب موجود وي نو زمونږ پښې به دلته هم ټینګې نه شي.
د دین او سیاست د یووالي په هکله حقیقت روښانه دی د اسلام دښمنان په دې ښه پوهیږي چې ټول اسماني دینونه د الله تعالی لخوا اصلاً د افرادو او ټولنو د اصلاح په خاطر راغلي دي او دین په خپله پراخه داېره کې د هرڅه لپاره ځانګړي مقررات او قوانین لري.

داسلام دښمن څوک دی

لویدیځ تل له اسلامي نړۍ سره دوستي نارې وهي خوګورو چې په څرنګه دوستانه توګه پرې تیری کوي نسلونه وژني هیوادونه تر ښکیلاک لاندې راولي او پانګې لوټوي...... دا هغه پوره حقیقت دي چې دتاریخ په پاڼو دصلیبي جګړو اروپایي تیریو کمونستي ښکیلاک ..... او اوس دامریکایي استعمار په بڼه ثبت کړی دی. هغه څه چې واضح دي دا چې زمونږ تاریخي دښمن یوه شیبه هم داسلام او مسلمانانو دلمنځه وړلو له فکر نه هم ندي بې پروا شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ادیانو، سیاسي، مکاتبو، هیوادونو نژادونو......له بیلتون سره سره بیا هم ټول داسلام په وړاندې په ګډ مورچل کې ولاړ دي. په لاندې کرښو کې له اسلام سره دهغوی د دښمني لاملونه او لاري چارې دهغوی دمشرانو، سیاسي تمدارانو او مفکرینو له خولې په لنډ ډول بیا نیږي.

لومړې دیني انګیزه جورج ډبلیو بوش پرافغانستان دصلیبي جګړو ادامه وبلله.

ایوجین اورستو دامریکا دبهرنیو چارو دوزیر معاون وایي. زمونږ او دعربو ترمنځ کړکیچ د دو اسلامي او مسیحي تمدونونو جګړه ده او یوه نیمه پیړۍ کیږي چې اسلامي تمدن دمسیحت په وړاندې په ګونډو شوی.

جنرال غورو د دمشق له نیولو وروسته دصلاح الدین ایوبي قبر د خپلو ناپاکو پښو په لغتو وواهه او ویي ویل :ای صلاح الدینه مونږ بیرته راغلو.په ۱۹۷۶ز کال کې داسرایلو غاصبو پوځونو بیت المقدس ته دننوتلو پر مهال او دا اشعار یې زمزمه کولو نن دخیبر په غچ کې محمد مړ شو او تر شا یې انجونی پریښودې.

دویم:دلویدیځ دغوښتلو په وړاندې فولادي دیوال:

هغوی خپلو موخو ته درسیدو په لار کې یواځینی خنډ اسلام بولي.لور حسن براون: د اروپایي ښکیلاک په وړاندې یواځینی دیوال اسلام دی. دانګلستان پخواني صدر اعظم ګلادستون وایي:تر هغه چې قران دمسلمانانو په لاس کې وي نو هیڅ کله به اروپا پرې بریالې نه شي.

په الجزایر کې فرانسوي قومندان ویلي وو تر هغه چې دا الجزایریان قران لولي او په عربي خبرې کوي نو مونږ هیڅ کله پرې نشو بریالي کېدای. ځکه نو اړینه ده چې قران یې له زړونو او عربي یې له ژبو څخه لرې کړو.

دریم یواځینی دښمن: شئون الدویه مجله - لندن د۱۹۹۰کال جنوري.لو یدیځ تل اسلام ته دخپل نوي دښمن په سترګه ګوري ځکه دا دین زمونږ دتکنالوژۍ دپرمختګ سره سره بیا هم د لودیځ په مقابل کې لکه سپر ولاړ دی.نن اسلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

له سل کاله وړاندې څخه ډېر پیاوړی دی او اسلامي تمدن دلویدیځ والو په وړاندی یوازینی گواښ دی.

فانسوي فوکو یاما په ۲۰۰۱ کې وویل زمونږ ستونزه یوازې له سیاسي اسلام او بنسټ پالو ډلو سره نه ده بلکې اصلي ستونزه داده چې په وروستیو کلونو کې اسلام د ډیموکراسۍ پر وړاندې په متعارض قوت اوښتی.

البرمشادور وايي څوک پوهیږي؟ کیدای شي مسلمانان ټوله نړی یو ځل بیا تر واک لاندې راولي. زه فالبین نه یم خو بې شمیره کرښې داښي چې دا کار شونی دی هغه مهال به بیا اتوم ... دهغوی مخه نشي نیولای.

اشعیا بومان وايي. لودیځ باید له اسلام څخه وویریږي .ځکه چې کومه ورځ دې دین له مکې څخه سر راپورته کړی تر اوسه یې لارویان کم شوي نه دي بلکې ورځ تر بلې په زیاتیدو دي.

او بله دا چې جهاد داسلام له ارکانو څخه دی. په ۱۹۵۲کال د فرانسې دبهرنیو چارو وزارت یو مقام وویل.هغه حقیقي گواښ چې مونږ ته متوجه دی اوپه سخته موتهدیو وي اسلام دی. له دې امله چې مسلمانان ځان ته له لویدیځ څخه نړۍ لري نو ځکه دوی خپل اصیل تمدن لري او که چیرې وسایل په لاس ورشي نو له خپل بډایه تمدن سره به پر نړۍ او دلویدیځوال تمدن نښې به لمنځه یوسي.

وایي اسلام له منځه یوسئ

د پورتنیو دلایلو په رڼا کې لویدیځ له اسلام اود مسلمانانو لمنځه وړل دځان لپاره یواځینی غوره انتخاب گڼي.فرانسوي متشرق کیمون وايي. زه په دې باور یم چې باید دمسلمانانو پنځمه برخه له منځه یوسو اوپاتې نور یې په درنو کارونو وگومارو.همدارنگه کعبه او دمحمد قبر باید ړنگ شي او دمحمد جسد په موزیم کې گېښودل شي. دکفارو لخوا داسلام دلمنځه وړلو لارې چارې

۱ـ دمسلمانانو نسل وژنه تاریخ گواه دی چې لویدیځ تل په بیلابیلو څیرو لکه صلیبي لښکرې،کمونیزم،صهیونیزم، فرانسوي،ایټالیایي او بریتانوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکیلاک..... او اوس امریکایي خونړي استعمار... په اسلامي هیوادونو کې په سترو نسل وژنو لاس پورې کړي او میلونه مسلمانان یې شهیدان کړل.

۲ـ داسلامي حکومت له منځه وړل داسلامي خلافت له سقوط او د ترکیې له اشغال وروسته بریتانیا ددغه هیواد دخپلواکې لپاره لاندې شرطونه کېښودل

۱ـ د اسلامي خلافت معافي اعلانول.

۲ـ د خلافت دبیا راژوندي کولو په موخه د دټولو موخو زینتونه له منځه وړل.

۳ـ له اسلام سره د ترکیې اړیکې شلول.

۴ـ داسلامي شریعت پر ځای دوضعي قانون نافذول . کله چې د انګلستان پارلمان خپل پوځونه له ترکیې نه په وتلو کې کړل نو دکورنیو چارو وزیر یې وویل مونږ ترکیه داسې لمنځه ویوړه چې هیڅ کله بیا په پښو نشي دریدلای ځکه مونږ دهغې قوت چې په دوو توکو اسلام او خلافت کې وو مونږ له منځه ویوړ همدا وه چې دپارلمان ټولو غړو یې لاسونه وپړکول.

۳ـ د قرانکریم له منځه وړل او داسلام سپکاوې دناکلي تبشیري وایي. مونږ باید قران چې داسلامستره وسله ده. بیرته داسلام پر ضد وکاروو تر څو وکولای شوپه پوره ډول دا دین لمنځه یوسو.

۴ـ د مسلمان اخلاق فاسدول. حموځیل زویمر دتشیري سازمانونو مشر خپل افرادو ته وایی. په اسلامي هیوادونو کې ستاسو دنده له اسلام څخه دمسلمانانو لرې کول دي تر څو داسې مخلوق ترې جوړ شي چې له الله او اخلاقو یې اړیکې شلیدلې وي.

۵ـ د ښوونې او روزنې نظام بې دینه کول. The muslim world مجله لیکي لویدیځ هڅه کوي چې داسلامي هیوادونودزدکړوموسسی

له کاره وغورځوي او داسلام او لویدیځ په نامه سازمان جوړکړي تر څو په مهارت سره داسلامي هیوادونو دزدکړو نصاب په ځانګړې توګه دتاریخ مضمون په څرګنده اویا ضمیني توګه داخلاقي اصولو په هکله څه حکم بیان کړی دوی غواړي جوماتونه تر خپلې ولکې لاندې راولي تر څوهلته داسې درځونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورنکړل شي چې له امریکا او لویدیځ سره دخلکو کینه راوپارول شي. تاکلي وايي. باید په اسلامي هیوادونو کې لویدیځوال غیر دیني ښوونځي رواج کړي ځکه په دې ښوونځیو کې له زده کړې وروسته د ډیرو مسلمانانو عقاید او التزایم کمزوري شوي دي. زویمر وايي. که چیرې مسلمانان له عیسوي ښوونځیو سره کرکه ولري نو لازمه ده چې غیر دیني ښوونځي ورته جوړشي ځکه د همدې ښوونځیو په مرسته مونږ په زده کونکو کې اسلامي روحیه کمزوری کولای شو. ٦ـ د مسلمانانو یووالی له منځه وړل. ددې موخې لپاره نشنلیزم د اسلامي هیوادونو ویش اود ژبې، قوم، نژاد او سمت ....په نامه دمسلمانانو له خپل منځي جګړو څخه کار اخلي.

سیمون وايي. اسلامي یووالی دټولو مسلمانانو هیلې سره یو ځای کوي او هغوی داروپایي ښکیلاک له منګولو ژغوري نو ځکه باید دهغوی له یووالي څخه په کلکه مخنیوی وشي.

لورانس براون وايي. باید مسلمانان او عرب په اختلاف کې وساتل شي تر څو قوت لاسته رانه وړي په ۱۹۰۷ کال کې اروپا په یو میاشتني کنفرانس کې له ډیرو بحثونو او مناقشې وروسته مسلمانان دځان لپاره تر ټولو ستر ګواښ وباله او هوډ یې وکړ چې دمنځني ختیځ دهیوادونو له یو کیدو څخه به په کلکه مخنیوی کوي. بلاخره یې پریکړه وکړه چې دسویز کانال ختیځ ته یو پردی او دمسلمانانو دښمن قوم راولي تر څو عرب د تل لپار تیت پاتې شي هماغه وو چې دعربو په زړه کې یې صهیونستي هیواد ډبره کیښوده.

۷ـ اسلام ناوړه څیره معرفي کول. درسنیو، کتابونو، کنفرانسونو او نورو وسایلو له لارې هڅه کوي چې اسلام ناسم انځور وړاندې کړي ترڅو له یوې خوا مسلمانان دخپل دین په هکله په شک کې واچوي او له بل لوري دنورو دمسلمانیدو مخه ونیسي.

۸ـ په اسلامي نړۍ کې دسیاسي دکتاریو را منځته کول. امریکایي متشرق سمت وايي. که چیرې مسلمانانو ته په خپلو هیوادونو کې ازادي ورکړل شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو یقیناً چې هلته اسلام بریالې کیږي. ځکه نو یوازې د دکتاریو له لارې کولای شو مسلمان ملتونه له خپل دین څخه لرې وساتو.

۹ـ مسلمانان له صنعتي قوت څخه لرې ساتل. دفرانسې د بهرنیو چارو وزارت لوړ پوړي چارواکي وايي. مونږ باید مسلمانانو ته ټول هغه شیان ورکړو چې غواړي يې. ترڅو یې له زړونو څخه دتولید هیله لرې کړو که چیرې دوی له فني او صنعتي کمزوریو له پنجو څخه خلاص شو نو بې له شکه به له لویدیځ څخه دباداری تاج واخلي.

۱۰ـ د مسلمانانو درېښتینو مشرانو د واک ته رسیدو څخه مخنیوی. مستشرق مونتګوري وات وايي. که چیرې مسلمانان ورړ لارښود بیا ومومي نو کیدای شي یو ځل بیا نړۍ ته دستر سیاسي ځواک په توګه وځلیږي. حب وايي.اسلامي خوځښتونه په ویرونکې چټکتیا رشد کوي دوی یوازې دقیادت کمښت لري. همدومره کمه ده چې یوبل صلاح الدین ایوبي را پیدا شي.

داسرایلو پخوانی صدراعظم بن ګورن وايي. هغه څه چې زه ترینه ډېر ویریږم دا چې په عربي نړۍ کې کوم بل پیغمبر راپیدا نشي.

۱۱ـ دښځو بې لارې کول دجنسي انحرافاتو خپرول. یوفرماسوني وايي. مونږ باید ښځې په منګولو کې راولو کله چې ښځه زنا ته چمتو شي نو د دین پیاوړې لښکر له منځه وړې د شرابو پیاله او ښکلې نجلې دمسلمانانو دماتولو لپاره له زرګونو توپخانو ډېر اغیزمن دي. ۱۲ـ دمسیحت خپرول. دې موخې ته د رسیدو لپاره ۱۲۰۸۸ مسلکي مؤسیسې د نیشیریانو د روزنې ۹۹۲۰۰ پوهنځي ۴۲۰۸۵۰ مبشرین، ۴۴۰۰۰مجلې، ۲۲۴۰تلویزوني چینلونه، ۱۰٦۷۳مکتبونه، ٦۸۰ دارالیتامونه او ۱۰۰۵۰روغتونونه په اسلامي هیوادونو کې فعالیت کوي همداراز په ۱۹۹۱کال پورې ۵۳ میلونه نسخې او انجیلونه په اسلامي نړۍ کې ویشل شوي دي.

۱۳ـ دنوي اسلام رامنځته کول (منځ لارې اسلام) منځلارې یا سازشکار اسلام. هغه اسلام دی چې دغرب او امریکا له ارزښتونو او اصولو سره اړخ ولګوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوی له واکمنی سره جوړ جاړې وکړي دوی دا ډول اسلام دمعیار په توګه منلی اوهڅه کوي چې په ټولو اسلامي هیوادونو کې يې پلې کړي. دانګلستان لومړي وزیرپه ۲۰۰۱ کال دستمبر په میاشت کې داسلامي هیوادنو له واکمنانو وغوښتل چې دمنځلاري اسلام په پلې کولو کې پوره هڅه وکړي.

همداراز دامریکا دبهرنیو چارو پخواني وزیر کولن پاول دکنستا ایالت په لوفسیل پوهنتون کې دیوی وینا په ترځ کې وویل مونږ غواړو د اسلامي نړۍ کلتوري سیاسي او عقیدوي ماهیت دخپل فکر او عقیدی په بنسټ واړوو. دلویدیځ له خوا په اسلامي ټولنو کې جګړه. په اسلامي ټولنو کی په مختلفو نومونو او دمختلفو اړخونو په وړاندې جګړه پیل شوی ده. دبیلګې په توګه.

۱ داسلامي شریعت په وړاندې .... سیکولرزم

۲ داسلامي نظام په وړاندې .... ډیموکراسي

۳ داسلامي اخلاقو په وړاندې .... لیسرالیزم

۴ داسلامي اخوت په وړاندې .... نشنلیزم

۵ داسلامي اقتصاد په وړاندې .... ازاد بازار

٦ دحساس ختیځ په وړاندې .... ویسټرنایزیشن

دظلم دمخنیوي لپاره دجهاد اجازه

قال للهُ تعالی (اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا وان الله علی نصرهم لقدیرٌ الذین اخرجوا من دیارهم بغیر حق الا ان یقولوا ربنا الله ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لهدمت صوامع و بیع و صلوات و مساجد یذکر فیها اسم الله کثیرا ولینصرن الله من ینصره ان الله لقوي عزیزٌ الذین ان مکنهم في الارض اقاموا الصلاة و اتوا الزکاة و امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر والله عاقبة الامور) الحج:۳۹ ۴۱

ژباړه: هغو کسانو ته دجهاد اجازه ورکړل شوه (چې دهغوی پر خلاف په تیري او جګړه لاس پورې کیږي) ځکه هغوی مظلومان دي او الله(ج)په یقیني ډول دهغو دملاتړ وس او توان لري. داهغه کسان دي چې له خپلو کورونو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ناحـقـه وایستل شول، یوازې په دې جرم، چې هـغـوی وايي زمونږ رب الله تعالی دی. که الله تعالی خلک یو د بل په واسطه دفـعـه نه کړي او مخه یې ونه نیسي، نو دراهـبانو، خانـقـاوې، دعـیسویانو کلیساګانې، او یهودیانو دعبادت ځایونه او چې په هغـو کې دالله تعالی نوم ډیـر زیات اخستل کـیږي، دا ټول به نړول شوي وای. الله تعالی به هرومـرو دهـغـو کسانو ملاتړ وي څوک چې دهغه د دین ملاتړ وي، الله تعالی ډیر زورور او برلاسې دی.

په اسلام کې دجهاد مشروعیت مـفـسیرینو ذکر شوي ایاتونه هغه لومړني ایاتونه دي چې دجهاد دمشروعـیـت او روا والي په اړه نازل شوي دي. کله چې داسلام پـیغمبر په مکه کې وه، مشرکانو دمسلمانانو کوچنی ډله ډیـره ځوروله، د رسول الله (ص) یاران او ملګـري به وهل شوي او ټپي شوي د ده حضور ته راتـلل او خپل مظلومـیـت به یې د الله رسول ته وړاندې کاوه، خو رسول الله (ص) به دوی ته ویل:دصبراو زغم نه کار واخلئ ځکه چې زه په جنګ نه یم مامور شوی، تر دې چې رسول الله (ص) هجرت وکـړ او دغـه ایات نازل شو.

د جهاد پایله

عبادة بن الصامت (رض) وايي. چې د اسلام ستر پیغـمبر رسول الله (ص) وویل. د الله په لاره کې جهاد وکړئ ځکه دا دجنت د دروازو څخه یوه داسې دروازه ده چې غـمـونه او اندیـښنـی پرې له منځه وړل کـیـږي.

د جهاد اغـیـز د غـمـونو او اندیـښـنـو په لمنځه وړلو کې په وجدان سره معلومـیـدلای شي ځکه کله چې باطل پر نـفـس یـرغـل وکـړي نو په رنځونو او غـمـونو اخته له ویـرې او ترخې سره لاس او ګریوان شي او کله چې جهاد ته ملا وتړي نو په هغه کې خوشحالي او ځواکمني راپـیـدا شي اندیـښـنې او غـمونه یې له منځه ولاړ شي.

الله تعالی وایي .(قاتـلوهم یعـذبهـم الله بایـدیکم و یخزهم و یـنصرکم عـلیهـم ویـشـف صدور قـوم مومنیـنَ و یذهـب غـیـظ قـلـوبهـم ویـتـوب الله عـلی من یشاء والله عـلیم حکیم)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: له هغوی سره و جنګیږئ، الله تعالی به ستاسې په لاسونو هغوی ته سزا ورکړي او هغوی به ذلیل او خوار کړي او د هغوی په مقابل کې به ستاسې مرسته وکړي او د ډېرو مومنانو زړونه به یخ کړي. او د هغوې د زړونو تاو به ایسته کړي او چاته یې چې خوښه شي د توبې توفیق به هم ورکړي. الله تعالی پر هر څه پوهیدونکی حکمت ولا دی.

د جهاد رول د غمونو او اندېښنو په لمنځه وړلو کې بیخي پیاوړي دی.

ایمان څه شی دی حضرت ابو امامه فرمایی. چې یو کس له رسول الله (ص) څخه پوښتنه وکړه چې ایمان څه شی دی نښه یې څه ده؟ نو رسول الله(ص)ورته وفرمایل (اذ اسرتک حسنتک وساءتک فایئت مؤمن) رواه احمد ژباړه: کله چی ستا نیکي تا خوشحاله کړي او ستا بدي (ګناه) تاته بد ښکاره شي پرې غمجن شوې نو ته مؤمن یې.

د ایمان تعریف

الف: ایمان په لغت کې یقین باور تصدیق آمن ډاډ اطمنان او اعتماد ته ویل کیږي.

ب: د ایمان اصطلاحي او شرعي تعریف (الایمان هو اقراربالسان وتصدیق بالقلب وعمل بالارکان)

ژباړه: ایمان په ژبه اقرارکول (د کلیمي طیبې) او په زړه کې د الله تعالی په یووالي یقین لرل او په غړو او اندامونو باندې عمل کولو ته ویل کیږي.

ایمان په ژبه پورې هم اړه لري. لکه د قرانکریم تلاوت اذکار استغفار دعا غوښتل امربالمعروف او نهی عن المنکر کول.

دوهم تعریف: (الایمان عبارة عن جمیع الطاعت الظاهرة ولباطنة) ژباړه: ایمان د ټولو ښکاره او پټو اطاعتونو څخه عبارت دی (ښکاره اعمال لکه لمونځ او عام عبادات او باطني اعمال لکه د الله تعالی سره مینه او د هغه څخه ویره کول.)

دریم تعریف: امام احمد بن حنبل (رح) کړی دی فرمایي (الایمان هو عقدالقلب والتزام طاعة)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: ایمان د زړه تړاو او په هر حال کې د الله تعالی پیروي او اطاعت پرځان لازمول دي.

ایمان په زړه پورې هم اړه لري دالله تعالی په یووالي پوره باورلرل چې په ربوبیت او الوهیت او په نومونو او صفاتو کې د الله تعالی سره شریک نه ګرځول.

څلورم تعریف: د امام حسن بصیري (رح) تعریف دی (لیس الایمان بالتحلي ولا بالتمني ولکن ما و قر فی القلب وصدقة العمل)

ژباړه: ایمان ظاهري ښکلا او تشې ارزوګانې نه دي بلکې ایمان هغه دی چې په زړه کې ځای و نیسي او عمل یې تصدیق وکړي.

د ایمان اصلي تعریف

موږ یوازې د ایمان همدومره تعریف پیژنو چې (امنت با الله و ملئکته و کتبه و رسله والیوم الاخر والقدر خیره و شره من الله تعالی والبعث بعدالموت)

یعنې ایمان په مړینه بشپړ شو ځکه دلته د مرګ کلمه راغله او هلته د ایمان بشپړاوی و شو ایمان مو یوازې تر دې بریده یاد کړی دی او تاسې و ګورئ چې پیغمبر (ص) د ایمان تعریف په څه ډول سره کوي او کوم معیار ورته ټاکي چې ایمان په اصل کې څه شی دی د رسول الله (ص) مبارکه وینا چې تقریباً د هرې جمعې په حطبه به یې اوروله او موږ به هم وار په وار اوریدلي وي. خو زموږ بد مرغي داده چې موږ ورته پاملرنه نه کوو او هغه داده (لاایمان لمن لاامانت له ولادین لمن لاعهدله)

ژباړه: د هغه چا لپاره ایمان نشته چې امانتداري پکې نه وي او د هغه چا لپاره دین نشته چې ژمنه نه تر سره کوي. یعنې هغه څوک چې ژمنه نه تر سره کوي رښتوني نه وي. امانت دار نه وي نو د ده هیڅ دین نشته او د اسلام سره هیڅ اړیکه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ایمان حقیقت

۱ـ د مومن زړه سالم او روغ زړه وي د الله تعالی لور ته مخ اړوي چې پایله یې د حق پیژندنه او د هغه څخه پیروي ده سالم زړه تل د اسلامي تعلیم لپاره خلاص وي او د ایمان دعوت قبلوي.

۲ـ دانسان زړه طبعتا غافل کیږي او هیره لري لیکن د الله تعالی د یاد په خاطر د مستقیمي لارې څخه نه خارجیږي. سالم زړه په فکر کولو تعلیم او د الله تعالی په یاد سره د خپل هدف ته رسیږي.

۳ـ ترڅو چې موږ خپله د خپلو زړونو په اصلاح کې کوښښ و نکړو هیڅکله به زموږ وضع له دې څخه ښه نه شي. زړونه نه اصلاح کیږي تر څو د ایمان ونه پکې خپلې ریښې کلکې نه کړي.

۴ـ موږ ته الله تعالی داسې وسایل راکړي دي چې د هغو په ذریعه علم حاصلولای شو ددې وسایلو د شکر ادا کولو لپاره لومړی شرط د الله تعالی ذات پیژندل دي. کله چې انسان الله تعالی ونه پیژنی نه شي کولای د هغه لارښوني چې د دنیا او اخرت نیکمرغۍ ورپورې تړلي دي ترلاسه کړي د صحیح ایمان حاصلولو لاره علم دی د تقلید له مخې ایمان په لومړنۍ شیبه کې متزلزل کیږي.

۵ـ هر هغه اجتماعي وضع چې د ټولنې اقتصادي پرمختګ ګډوډوي او د اقتصاد او فکر رشد مخه نیسي داسې وضع د بقا وړتیا نه لري ځکه چې د انسان فطرت پرمختګ غواړي.

٦ـ او کله چې د اقتصادي وروسته پاتې والي سره انساني شرافت او ارزښتونه هم برباد وي اخلاق هم فاسد وي. هغه ایماني روح چې د ټولنې او حکومت د بقا لپاره لازم وي له منځه ځي په ټولنه کې بې اعتمادي بد بیني او اضطراب منځ ته راځي داسې وضع بقا نه پیدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ایمان بنسټ

د ایمان په بنسټونو کې ترټولو ستر بنسټ توحید دی. د توحید په اړه په قرانکریم کې ډیر ایتونه شته خو موږ ته چې تر ټولو بنسټیز ایت ښکاري هغه د سورت فاتحې ایت دي چې موږ د لمونځ په هر رکات کې لولو (ایاک نعبد و ایاک نستعین)

ژباړه : ای الله تعالی موږ ستا عبادت کوو او یوازې له تا څخه مرسته غواړو. یوازې ستا پر وړاندې د خپلې غوښتنې لپاره لاسونه پرانیزو. د ایمان دوه بنسټونه دا دي

۱ـ عبادت یوازې د الله تعالی

۲ـ د استعانت د مرستې غوښتل یوازې له الله تعالی څخه د استعانت معنی دا ده چې له یو ځای څخه په دې یقین سره د مرستې غوښتنه چې دا زما د ټولو کارونوکوونکی او سموونکی دی او زما وران کار جوړوي نو ددې ته استعانت وايي.

او که زه چاته ووایم چې ماته یو ګیلاس اوبه راوړه نو دا استعانت نه دی او همداشان که له الله تعالی څخه و غواړي چې ای الله تعالی زه وږی یم ماته خوراک راکړه دا استعانت شوه او که ډاکټر ته د درملنی لپاره لاړ شي نو دا استعانت نه دی او که د شفاء لپاره لاس اوچتوي دا استعانت شو په نړۍ د هر څه د لیدو سره د اصل سبب فعال حقیقي یعنې ریښتونې کوونکې د قادر مطلق الله تعالی پیژندل له هغه څخه غوښتنه دا استعانت دی یعنې بنده ګی یوازې د الله تعالی او دداسې مرسته غوښتنه یوازې له الله تعالی څخه نو دا دوه شیان ایمان بنسټونه دي او شرک هم دا دوه بنسټونه لري یعنې د الله تعالی سره په عبادت کې بل څوک شریکول.

دایمان ارزښت

الله تعالی فرمايي (بل الله یمن علیکم ان هدا کم للایمان)

ژباړه: بلکې الله تعالی پرتاسې احسان باروي چې هغه تاسې ته د ایمان لارښوونه وکړه همغه ستر نعمت او لوریینه چې یوازې هوښیارانو ته جوته ده. دا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کله یو مومن کافر ته وګوري او همدغه وخت د الله تعالی ستر نعمت (د اسلام دین) را په زړه کړي چې دي په خپل رب نه کافر او منکر نه دی او د هغه د قدرت نومونه او صفتونو په وړاندې مبارزې ته نه دی را پورته شوی.
الله تعالی وایي (افمن کان مومنا کمن کان فاسقاً لایستوون]
ژباړه: ایا هماغه څوک چې مومن دی له فاسق سره مساوي دی ؟

د ایمان غوښتنې

ایمان تشه فلسفه نه ده چې له عملي ژوند سره یې اړیکه نه وي ایمان ځینې غوښتنې لري چې موږ ورته په لاندې توګه اشاره کوو.
په الهی نظام ټینګ باور الله تعالی او رسول الله (ص) ته تسلیمي د فرایضو سرته رسول د واجباتو سرته رسول او له نارواو څخه ځان ساتل توبه او استغفار په نیکیو امر او له بدو چارو څخه منعه او د الله تعالی دین ته بلنه او جهاد د مومنانو سره ملګرتیا او دکافرانو څخه بیزارتیا د ایمان غوښتنې دي.

دایمان څانګې

ایمان څه د پاسه ۷۰ اویا څانګې لري او دلیل ورباندې دا حدیث دی چې (قال رسول الله (ص) الایمان بضع و سبعون شعبة اعلاها قول لااله الاالله وارناها اماطة الاذی عن الطریق ولحیا شعبة من الایمان)
ژباړه: رسول الله (ص) فرمایې. چې ایمان څه د پاسه ۷۰ اویا څانګې لري. چې د ټولونه پکې لوړ او د جګې مرتبې او درجې (لااله الاالله) ویل دي او د ټیټې مرتبې والا څانګه هغه د لارې څخه د ضرري شیانو لرې کول دي او همدارنګه حیاء د ایمان یوه برخه ده.

ایمان او ثبات

عن سفیان بن عبدالله (رض) قال قلت: یارسول الله ! قل لي في الاسلام قولا لا اسال عنه احدا غیرک قال « قل امنت باالله ثم استقتم » رواه مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: له حضرت سفیان بن عبدالله څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) ته مې عرض وکړ. ای دالله پیغمبره! د اسلام په اړه راته یو داسې خبره وکړه چې په دې اړه له تا څخه وروسته له بل چا څخه د پوښتنې ضرورت پاتې نشي. نو یې و فرمایل : ووایه په الله تعالی ایمان لرم او بیا پرې ټینګ اوسه.

مومن دایمان له برکته هیڅکله نه پریشانه کیږي، ځکه چې دې پر هغه پروردګار ایمان او عقیده لري چې د ټولو کایناتو مالک او متصرف دی هر څه د هغه په لاس کې دي او مومن په دې هم پوهیږي چې یوازې مادیات د انسان ټول ستونزې نشي حل کولای او د ده اړتیاوې نه پوره کوي په همدې بناء د خپل پروردګار په بنده ګی او اطاعت کلک ولاړ وي.

د محدیثنو کرامو په اند ایمان درې برخې دی

۱ـ تصدیق بالقلب: یعنې د الله تعالی په وحدانیت (یووالي) او د هغه د رسول (ص) په رسالت او د اسلام په حقانیت د زړه له تل نه باور لرل او په دې باور او اعتماد د زړه او دماغ مطمئن کیدل.

۲ــ اقرار باللسان: یعنې د زړه دا یقین او عقیده په ژبه اقرار او څرګندونه.

۳ــ اعمال بالجوارح: یعنې په جسماني بڼه د دیني احکامو او لارښونو په عملي کولو سره د زړه یقین او اعتماد څرګندونه.

ایمان لویه درملنه ده

دنفسي ناروغیو متخصص دوکتور کارل جانګ د خپل کتاب نوی انسان د روح په لټه کې په (۲٦۳) مخ کې وایي.

د تیرو دیرشو کلونو په اوږدو کې له نړۍ څخه یو شمیر اشخاص د مشورې په خاطر ماته راغلل. ما سلګونو خلکو درملنه کړې، چې زیاتره خلک پکې هماغه کسان و چې منځ مهاله عمرونه یې درلودل، په دې معنی چې له ۳۵ پنځه دیرشو کلونو څخه د زیات عمر خاوندان وو، په دوی کې د هر چا ستونزه همدا وه چې د یوې دیني پناه ګاه په لټه کې و، تر هغې له دغې لارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح ژوند وکړي ! زه دا ویلای شم چې هـر یو یې ناروغ و، ځکه چې هغوی هماغه څه له لاسه ورکړي و، چې دین یې مسلمانانو ته ورکوي او انسان تر څو حـقـیـقي ایمان ترلاسه نکړي، رغـیـدای نشي.

ایمان ژوند دی

حـقـیـقـي بد مرغه خلک هغه دي، چې د ایمان له نور او د یقـیـن له شـتـمنی څخه بې برخې وي، هغـوی تـل نا امیده ذلـیـله او سپک ژوند کوي (و من اعـرض عـن ذکـری فان له معـیـشـة ضنکا)

ژباړه: او څوک چې زما له ذکـر (دنصیحت له درس) نه مخ واړوي د هغه لپاره به په دنیا کې تـنـګ ژوند وي.

د نیکمرغۍ یوازینۍ لاره پر رب الـعـلـمـیـن ذات ایمان راړول دي، ایمان د انسان نـفـس پاکوي، خپګان او نا هیلي یې له منځه وړي او خوښي وربښي.

اصلاً له ایمان پرته ژوند هـیڅ خوند او معـنـی نه لري، هغه ملحـدین چې د ایمان له نعـمت نه بې برخې دي، باید ځان وژنه وکړي، ځکه په دې ډول به د دنـیـوي ژوند له ستونزو او اندېښنو څخه به خلاصون ومومي.

له ایمان پرته ژوند ستره بدمرغي ده او چا چې له دغې لارې څخه سرغـړونه کړې، د تلپاتې لعنت طوق یې تر غاړه شوی.

(ونـقـلـب افـئدتهـم وابصارهـم کما لم یومنوا به اول مرة ونذرهـم فی طغـیانهـم یعـمهون)

ژباړه: موږ په هماغه شان د دوی زړونه او نظرونه اړوو، لکه څنګه چې دوی لومړی ځل ایمان پرې نه و راوړی. موږ دوی د دوی په هـمدې سرکشۍ کې لا لهانده پریـږدو.

د تیرو پـیـړیو له تجربو څخه عـقـل دا لاسته راوړنه کړې چې بتان،خرافات، کـفـر، لعـنـت او الحاد، دروغ دي او رسولان (ع) رښـتـیني دي، عـزت او پادشاهي د الله تعالی په لاس کې ده او هغه پر ټولو شیانو واکمن دی.

وخت رارسیدلی، چې نړۍ تر اوږدې تجربې وروسته پر دې قانع شي چې له یو الله تعالی پرته بل هیڅوک د عبادت وړ نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر انسان نیکمرغي او هوسا ژوند د هغه د ایمان په قـوت او ضعـف پورې اړه لري، څومره چې د چا ایمان قـوي وي، هـومره به نیکمرغـه او د آرامۍ ژوند تیـروي.
(من عمل صالحا من ذکـر او انـثی وهو مومن فلـنحـیـینه حیاة طـیـبـة ولنجزینهـم اجرهـم باحسن ما کانوا یعملون)
ژباړه: څوک چې ښه عمل وکړي، هغه که نارینه وي او که ښځه، په دې شرط چې مومن وي، پر هغه به موږ په دنیا کې سپـیـڅلی ژوند تیـر کړو او (اخرت کې به) دغـسې خلکـو ته د هغو اجر له ډیرو ښو عـملونو سره سم ورکړو.
مومنې ښځې او سړي د الله تعالی د خوښۍ لپاره خپل ژوند سپـیـڅلی تـیـروي.

د ایمان د کمزورتیا توکي

د ایمان د کمزورتیا عـوامل په لاندې ډول ذکر کـیـږي.
۱ـ د ایمانی قضاء څخه لیرې وال.
۲ـ له صالح مرجې څخه بې برخې کیدل.
۳ـ د دیني او شر عي علومو د زده کړې څخه مخ اړول.
۴ـ د گناهـونو څخه ډک چاپـیریال کې استوگنه.
۵ـ دنیوي شیانو سره د زړه تړل او اوږدې هـیلې درلودل.

د ایمان د قـوت توکي

دهـر یو شي لپاره الله تعالی توکې پـیـدا کړي دي د ایمان د پیـاوړتیا او قـوت لپاره هـم توکې او وسایل شـته چې موږ ورته په لاندې توگه اشاره کوو.
۱ـ علم: په عـلم کې زیاتوالي د الله تعالی د نومونو پـیـژندنه او په معنا یې پوهه تر لاسه کول او د رسول الله (ص) سیرت او صورت پـیـژندل د نبوي احادیثو زده کړه ایمان ته پـیـاوړتیا بخښي.
۲ـ نیک عمل: نیک عمل او طاعـت هم د انسان ایمان کـلکوي دا ځکه چې عـمل د ایمان عملي طـبـیـق دی د الله تعالی په بنده گۍ کې زیار او له مخلوق سره ښیگـڼه دعـوت الی الله له کفـر او شرک څخه ډډه د فرایضو او نوافـلـو پر ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول الله تعالی سره مناجات د قرانکریم تلاوت او په گوښه ځای کې الله تعالی ته زاري او د الله تعالی دین ته بلـنه ټول پکې شامل دي.

۳ـ ذکر: دالله تعالی ذکـر او د قـرانکریم تلاوت د الله په مخلـوقاتو کې غـور او فکر د الله تعالی په عـظمت قـدرت او لوړو صفاتو پوهه حاصلول ستر ذکر گـڼل کیـږي.

۴ـ د نیکانو ملگرتیا: له نیکانو سره د ملگرتیا په نـتـیجه کې دانس او جن شیطانانو اغـیـز کمیـږي مگر ددې پر خلاف له ماده پالو او بد بـیـن خلکـو سره په نږدې اړیکو سره ایمان کمزورې کیـږي.

د ایمان ځواکمن تیا او کمزورتیا

د قرانکریم ایتونه او نبوي مبارک احادیث په دې دلیل دي چې ایمان قـوت او ضعـف مني د ایمان اساسات د ټولو خلکـو مشترک دي کموالی په کې نـشي رامنځ ته کیدای البـته د ایمان په عـیـب کې کموالی او زیاتوالی راځي.

د مثال په توگه ټول خلک عـقـل لري مگـر نو عـیـب یې توپـیـر لري ځینې کم عـقـل او ځینې نور بیا د ستر عـقـل څښـتـنان وي ایمان مضبوط کیـږی په طاعـت سره او کمزورې کیـږی په معـصـیـت سره همدارنگه دعالم او جاهل ایمان یو شی نه ده.

د کمزورې ایمان نښې او نښانې

په دې باور یو چې د فـتـنو په ننی زمانه کې په لاندې نښو څخه ځینې په موږ او تاسو کې وي. دا بدیانې له ځان سره یاداښت کړئ او په قـراره قـراره له یو یو څخه پرهـیـز وکړئ او الله تعالی ته توبه وباسې .

۱ـ خپل ورځني کارونه او مهال ویش د لمانځه پر وختونو برابرول نو ځکه مو زیات وخت لمونځ قضاء یا بې جماعـته وي.

۲ـ ورځې او شپې پرمونږ تیریـږي خو موږ د قـرانکریم تلاوت نه کوو ځکه چې موږ مصروف یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ نیک او ښه عـملونو پریـږدو ځه دا کار به سبا وکړم بله ورځ به وکړم اخیـر به پاتې شي.
۴ـ موږ دالله تعالی څخه د جنت غـوښـتـنه دومره نه کوو څومره چې د دنیا کوو.
۵ـ که په کوم حرام یا مکـروه عمل اخـته یو لکه د ږیـرې خریل د حجاب نه پالـل که د چا لخوا د هغه د پریـښـودلو راته وویل شي موږ ورسره جنجال کوو یا په اسلام هغه ناروا عمل ته لاره پـیـدا کوو.
٦ـ موږ تل ژر ژر لمونځ ددې لپاره پای ته رسو ترڅو په خپلو دنیـوي کارونو کې اخته شو.
۷ـ د خپل ظاهـري جـوړښت او ښکاره خیال ساتو خو باطن مو شیطان اوسي .
۸ـ ښه وینو چې نورو ته ,مرگ راځي خو موږ یې په اړه هیڅ فکـر نه کوو.
۹ــ موږ د غـرب او کفـري هـیوادونو د لیدلو او هلته د اوسیدلو لپاره هـیله په زړه کې لرو.
۱۰ـ د دنـیـوي شیانو لپاره یو د بل سره سیالي کوو.
۱۱ـ د طاقـت قـدرت واک او درناوي درلودلو تـنـده مو هیڅکله نه ماتیـږي.
۱۲ـ سخت خواشینی کیـږو کله چې هغه څه له لاسه ورکوو چې موږ یې غـوښـتـنه کوو.
۱۳ـ د صغـیـره (کوچني) گناهـونو کول هـیڅ گناه موږ ته نه ښکاري.
۱۴ـ د حرام کار په نه کولو توانایي نه لرو که بیا هم پرې وتوانیـږو توبه ځنډوو.
۱۵ـ د الله تعالی په خوشحالولو کې نور څوک نشو خپه کولای.
١٦ــ لیرې لیرې راتلـونکو لپاره پلانونه جـوړو خو دا مو هـیر کړي دي چې همداوس مرگ راته ولاړ ده.
۱۷ـ اسلامي زده کړې مو تر کاروبار او دنیـوي کارونو وروسته په پام کې وي ځینې بیخي ورځخه لیرې وي.
۱۸ـ داسې ملگـری مو نه دی انتحاب کړې چې هغـوی موږ ته الله تعالی را په یاد کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹ـ موږ د کـلـتور او عـنعـنـاتو خیال ساتو که څه هم د اسلام سره په ټکـر کې وي.
۲۰ـ هغه خلک موږ ته بریالي ښکاري کوم چې په دنیا کې بریالي وي نه هغه چې د اخرت په لټه کې وي.
۲۱ـ ورځ ټول پرته د مرک یادولو پر موږ تیـر شي.
۲۲ـ وخت پر هغه کارونو تیـروو چې د اخرت لپاره هـیڅ ګټه نه لري.
۲۳ـ د عبادت کارونه موږ ته سخت ښکاري.
۲۴ـ سربیـره پر دې چې موږ ښه پوهیـږو الله تعالی اصراف او بیځایه لګښت نه خوښوي خو بیا هم خپل ورځني لګښت ته بدلون نشو ورکولای.
۲۵ـ د شتمنو ژوند پر موږ اغیـزه کوي او ځان ته مو ورکـشوي خو د علماو څخه موږ خپله لیري ځو.
۲٦ـ د سود او رشوت زیانونه او د هغه څخه منع موږ ته بیان شوې خو بیاهـم سود او رشوت د ژوندي پاتې کیدو په بهانه خورو.
۲۷ـ هغه څه چې موږ یې تر ټـولو ډیر په اړه فکـر کوو یا یې راغـواړو هغه پیسې دي.
۲۸ـ هیڅکله دا فکـر نه کوو چې نن مو اخري ورځ ده........

د ایمان ماتونکي څـیـزونه

د ایمان دغه بیان شوي ارکان په هر بنده باندې فـرض دي په داسې ډول چې که یو هـم پکې کم وي ایمان یې نه صحیح کیـږي او ایمان چې نه وي الله تعالی د بنده هـیڅ نیک عـمل نه قـبلوي همداراز هـر مومن بنده نارینه وي او که ښځینه دا لازم دي پرې چې داسې افعالو اقوالو او عـقـیدې څخه ځان وژغـوري چې د ایمان د ماتیدو باعـث ګرځیـږي چې د نمونې په توګه څو د ایمان ماتونکي دا دي.

۱ـ الله تعالی سره شریک نیول په توحید ربوبـیـت کې وي او که په توحید الوهـت کې وي او که په اسماو صفاتو کې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ـ د الله تعالی د ملایکو له وجود انکار کول او یا پرښتې د الله تعالی لوڼې گڼل او د هغه د ملایکو عبادت کول او یا ورسره کینه او بغض کول.
۳ـ د الله تعالی نازل کړي کتابونو له ټولو یا له یو څخه انکار کول او یا تحریف پکې کول او په خاص ډول د قرانکریم د حیثیت څخه انکار کول.
۴ـ دالله تعالی او رسولانو د ټولو یا د کوم یو له رسالت څخه انکار کول او رسول الله (ص) خادم النبیین نه منل او د هغه له بشریت څخه انکار کول او یا د هغه د راوړي شریعت څخه انکار کول او یا هغه ته علم الغیب تاینول او دهغه د صحابو کرامو توهین کول او همدارنگه د ازواج او مطهراتو سپکاوی او توهین کول.
۵ـ سحر کوډې او جادو کول او د هغې تعلیم زده کول کایناتو ته ورتلل او او هغه حق گڼل.
٦ـ له بعث بعدالموت قیامت د قبر له عذاب حساب میزان شفاعت جنت او دوزخ د الله تعالی له دیدار څخه انکار کول.
۷ـ له تقدیر یعنې قضاء او قدر څخه انکار کول.

اسلام او ایمان

د اسلام او ایمان او د داسې نورو په اړوند په حدیث جبرایل کې حضرت محمد (ص) څخه چې جبرایل (ع) کومې پوښتنې کړې وې چې مقصد یې امت ته ښودنه وه چې په هغه کې لومړی پوښتنه دا وه چې اسلام څه ته وایې؟
ددې یوښتنې په ځواب کې رسول الله (ص) و فرمایل: اسلام دا ده چې ته په دې حقیقت اعتراف وکړې او گواهي ورکړې چې غیر له الله تعالی څخه بل معبود نشته او محمد (ص) د الله تعال رسول او بیا ته په پا بندی سره لمونځ وکړې او که د نصاب په اندازه شتمن وې نو زکات ورکړه د رمضان د میاشتې روژې وساتې او که د لارې توښه د حج اداد کولو او وسه دې برابر وي حج د بیت الله وکړه.
دوهم پوښتنه دا وه چې ایمان څه شی دی؟ رسول الله (ص) وفرمایل. چې ایمان دا دی چې ته ایمان راوړئ په الله تعالی او د هغه په ملایکو د هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابـونو د هغه په پـیغـمبرانو د قیامت په ورځ او په دې خبره چې د خیر او شر کومې پیښې رامنځ ته کیـږي د تـقـدیـر د لیک سره سمې دي.

او دریمه پوښـتـنه دا وه چې احسان د عبادت د اخلاص جوهـر څه دی؟ رسول الله (ص) و فرمایل چې ته د الله تعالی عبادت په داسې طریـقه وکړې لکه چې هغه وینې او که داسې شونې نه وي په دومره کچه د زړه حـضور برار نه شي نو بیا دا په ذهـن کې وساته چې هغه تا ویني. بخاری و مسلم

ایمان یو نور دی. چې د رسول الله (ص) په تصدیـق سره زړه ته راځي او کله چې دا نور زړه ته راشي نو د کفـر کینې د جاهـلیـت د رسمونو تیارې خپرې شي او انسان ټول هغه څـیـزونه د کومو چې رسول الله (ص) خبر ورکړی دی د بصیـرت په نور بلکـل رښـتـوني ګڼي. د رسول الله (ص) مبارک ارشاد دی. چې له تاسو نه هـیڅ یومومن نه شي کیدای ترڅو چې د هغه هـر غـوښـتـنه د هغه دیـن تابع نه شي چې ما له ځان سره راوړی دی.

د اسلام او ایمان ترمنځ توپیر

د ایمان او اسلام ترمنځ په تړاو کې درې قوله دي.

۱ـ ایمان د زړه عـمل ته وایي چې عـبارت دی له عـقـایدو څخه. او اسلام ظاهـري عمل ته وایي لکه لمونځ روژه زکات او داسې نور....

۲ـ ایمان خاص دی. او اسلام عام دی. یعنې د ایمان ځای زړه دی او د اسلام چاپـیـریال لویه ده چې هغه عـملي ژوند ته وایي.

۳ـ اهل السنـته والجماعـت وایي ایمان د اسلام څخه بیلوالي نه لري او ایمان د اسلام څخه بیلوالي نه لري. بلکې لازم او ملزوم دي. لکه څنګه چې خـیـټه او شاه دانسان سره لازم او ملزوم دي نو دا په حـقـیـقـت کې یو شی دی.

اسلام او ایمان یو د بل لپاره لازم او ملزوم دي

اسلام او ایمان د ظاهـري مفهوم او مصداق له مخې خو دواړه توري د یو ډول مفهوم لپاره کارول کیـږي. خو ددې دواړو تر منځ څکه توپـیـر شتون لري چې له ایمان څخه په عام ډول د زړه تصدیـق او باطني احوال مراد دی. په داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال کې چې له اسلام څخه مراد. د ظاهري اطاعت او غاړه ایښودل اخیستل کیږي. د یوه علامه محقق وینا ده چې.

د زړه تصدیق کله په جوارحو کې د بدن د غړو په عملاً ښودلو سره څرګند شي نو دې ته وایي اسلام او اسلام چې کله زړه ته ښکته شي نو دا دایمان په نوم یادول کیږي. حاصل داشو چې حقیقت یو دی، چې اسلام او ایمان یو د بل لپاره لازم او ملزوم دي. د ایمان نه پرته نه اسلام اعتبار لري او نه د اسلام نه پرته ایمان بشپړیږي. د اسلام او ایمان مجموعې ته دین وایي.

علم

د علم لغوي تعریف:

علم یو عربي کلمه ده چې د پوهیدلو او زده کولو درکولو او خبریدلو ته وایي.

د علم اصطلاحي تعریف:

علم په اصطلاحی توګه ډیر تعریفونه لري خو تر ټولو مهم تعریف یې دا دی، د بهرني واقعتونو زده کړې او پوهې ته علم وایي

د علم بل تعریف:

د یوه شي انځور په ذهن کې راتلو ته علم ویل کیږي.

علم او ایمان

۱ـ علم ټول وسایل د انسان په اختیار کې ورکړل خو د ژوند اهداف یې ورته ښودل دروح آرامی یې ور ونه بخښل او ایمان د عالمانو او علم د مومنانو دواړوته ددې احتیاج د. چې په ذریعه یې اسلامي متکامل تمدن منځ ته راشي.

۲ـ له هغه ځایه څخه چې د اسلام کیلي عقل او علم دی توحید حقیقت او جوهر د ټولو آسماني ادیانو.

۳ـ ایمان انسان د خپل خالق سره نښلوي او د هغه په زړه کې محبت اطمنان او آرامي را پیدا کوي په هغه ټولو کتابونو چې د الله تعالی له طرفه راغلي دي یقین حاصلول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ـ ایمان دانسان موقـف د یوه مجرد متحول حیوان له حالـته پورته بیایي له هغه ځخه یوه مکرم او مسّول مخلوق جوړوي چې پر ځمکه باندې د خالق ځای ناست واؤسي کوم چې ملایکه ورباندې شک کوي.

۵ـ ایمان انسان ته ددې پراخې هـستۍ سره ارتباط ورکوي چې هم ده دې د شتـون په گردش کې بنسـټـیـز رول لري. هغه د هـستې یوه بې محـتـوی او بې خاصته موجود نه ګڼي چې لیرې یې و غـورځوي بلکې هستـې د ده د خیر او متصعـت لپاره خلـق شوې ده.

٦ـ ایمان د انسان عـمر ته پراختیا ورکوي له دې محـدود ژوند ځخه وروسته بیا تر هغه تـل پاتې ژوند کوي قـصه د انسان یوازې په مرگ باندې نه ختمیـږي لکه منکران د دین چې تصور کوي.

د عـلم مـفـهـوم

هـر کله چې انسان د حسي غـړو په وسیله د خارجي نړۍ سره اړیکه ټـینگه کړې ده ته یو حالت په برخه کیـږي چې مخکې یې نه درلود د مثال په توکه موږ یو شخص وینو او مخکې مو لیدلی نه وُ داسې احساس کوو چې په موږ کې یو نوی شی رامنځـته شوی چې مخکې مو نه درلود همدې ته عـلم ویل کیـږي. د قرانکریم په رڼا کې علم ٦ شپـږ سرچینې لري حس او تجربه، عـقـل تاریخ، او تاریخي اثار فـطـرت او پـټ شعـور مکـاشـفه او شهـود اسماني وحې.

په اسلام کې د عـلم ارزښت

اسلام د رحمت دین دی چې د ټول انسانـیـت د دیني او دنـیوي نیکمـرغۍ او کامیابي ضامن دی. اسلام د ژوندانه په هـره برخه کې ځانگـړې لارښوونې لري او د انساني ژوندانه لپاره یې بـشـپـړ او هـر اړخیز قانون نړۍ ته وړاندې کړی دی. خو له دې ځخه د گټې د اخیستلو لپاره عـلم ته اړتیا ده عـلم هغه کـیلي ده چې په ذریـعه یې د اسلام هـر اړخیزې لارښوونې یو چاته ښکاري.د عـلم زده کول پر چا فرض دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حديث شريف کې راغلي دي. (عن انس بن مالک قال، قال رسول الله (ص) طلب العلم فريضة على کل مسلم) رواه ابن ماجه ص ۲۰۱
ژباړه: له حضرت انس (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) فرمايلي دي. (ددين) د علم طلب پر هر مسلمان باندې فرض دی. له دې حديث څخه ښکاري چې پر هر مسلمان که نارينه وي او که ښځينه غريب وي او که شتمن کليوال وي او که ښاري پر ټولو د دين د علم طلب فرض دی.
د علم دا مطلب نه دی چې خامخا به عربي لولي بلکې د دې مطلب دادی چې د دين خبرې زده کړي که د عربي کتابونو په لوستلو سره وي که د اردو يا پښتو او يا نورې ژبې د کتابونو په لوستلو سره وي که له معتبرو عالمانو څخه په ژبه په پوښتنې سره وي که له معتبر واعظانو څخه د واعظ په اوريدو سره وي هغه ښځې چې خپله کتاب نه شي لوستلای او نه له يو عالم څخه پوښتنه کولای شي د خپلو سړو په ذريعه دې د دين خبرې له عالمانو و پوښتي.
په دې توګه هم ځان له شرعي حکم څخه خبروي علم دی او د علم په اړه د راغلو ثوابونو د ترلاسه کولو لامل دی. په دې حديث کې د علم طلب فرض ګڼل شوی.
پوښتنه دا ده چې کوم علم فرض دی؟ ددې پوښتنې ځواب دا دی چې شرعي علم په دوو برخو ويشل شوی.
۱ـ علم الاصول: يا د عقايدو علم. له د الله تعالی پيژندل په يووالي اوصفاتو سره د پيغمبرانو تصديق او داسې نور... دا علم پر هر چا لازم او ضروري دی هر څوک بايد ځان په دغو خبرو پوه کړي او پرې باور ولري.
۲ـ علم الفروع: يا د فقهي علم. او د دين پر احکامو او مسّايلو ځان ځان خبروي دا علم په ۲ دوه برخو ويشل کيږي.
۱ـ فرض عين. لکه د اوداسه لمانځه روژې او هر هغه عبادت چې پر هر چا لازم وي نو پر هغه د هغه شي علم هم ضروري دی. لکه د زکات علم پر هغه چا لازم دی چې مال ولري همداراز د حج علم پر هغه چا لازم دی چې پرې حج فرض

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي.یعـنې کوم کار چې په انسان لازم وي د هغه زده کړه او معلومات هم لازم وي.

۲ـ فـرض کـفايي: هغه عـلم دی چې په هغه سره څوک د اجتهاد درجې ته رسيږي یا د فـتـوا ورکولو استعـداد پکې پـیـدا کیـږي.

که د یوې سیمې خلک ټول له دغې اندازې عـلم څخه ځان غا فل کړي. ټول گناهگار وي. خو که په دوی کې یو تن دا اندازه عـلم وکړي د نورو هـم غاړې خلاصې دي نو خلک به ددغه عالم خبره مني او د اړتیا په وخت کې به ترې د شرعي حکم پوښـتـنې کوي.

د علم له زده کړې څخه مخکې اسلامي اخلاق ضروري دي

د الله تعالی حـقـوق، د ځان حـقـوق، مور او پلار حـقـوق، خویندو او وروڼو حـقـوق، خپلوانو حـقـوق، گاونډي حـقـوق، استاد حـقـوق، او د ټولنې او داسې نور حـقـوق باید و پـیـژنی.

ډیری کسان زمونږ په ټولنه کې د ماسـټـری او ډکـټـورا په کچه اسنادونه یې تر لاسه کړي وي ولې بیا هم د اخلاقـو له نظره صفـر وي؟ دا ځکه چې له کوچنیـوالي نه یې تربیه خرابه شوې وي. اول تربیه ده بیا تعـلیم خو زمونږ په هـیواد کې لومړی تعـلیم کوي نو بیا یې د تربیې وخت او عـمر تیر شوې وي.

علم او عـقـیـده

گورو چې د ابو یو ځاځکی د اکسیجن او هایدروجن څخه جوړ شوی دی چې په ټاکلي تناسب سره یې ترکیب کړی دی که دا تـناسب له منځه ولاړه شي بیا به اوبه نه وي. یا د تصادف نظریه د دغه ثابت ترکیب تل پاتې والی څرنگه تـفـسیروي فرانـسّن بیکـن وایي.

لږ فلسفي خبرتیا د انسان عـقـل د الحاد طرف ته بیایي ژور فکرونه د ایمان لاره ور ښیي گورو چې د بې شمیـره عـلـتـونو د زنځیر کړی څرنگه په خپل منځ کې سره نښلي هغه کسان چې د عـلم په ژوروکې غـوټې وهي په الله تعالی باندې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان لپاره شواهـد او نمونه پـیـدا کوي شک او الحاد د هغه چا کار چې عـلم یې کم او نا چـیـزه فـلسفه یې لوستلې وي.

ایمان په الله تعالی یوازې یو طبیعي غـریضه نه ده بلکې یوه عـقـلي ضرورت هم دی لکه قرانکریم چې پوښـتـنه کوي ایا دا مخلوقـات له نیستۍ څخه منځ ته راغـلي ایا دوی د خپل ځانونو پـیـدا کونکي دي یا دا چې ځمکې او آسمانونه دوی پـیـدا کړي دي؟

ماده پالونکي د عـزتمن او د ټـولو موجوداتو څخه ممتاز انسان د حیوانـیـت پنډ غالي ته ورکوزوي او په مطـلـق ډول سره یې نیستی کوي بیا نو هغه څوک چې ډېرې ښیګـڼې یې کړي وي له هغه چا سره چې ډېرې بدیې کړي وي سر په سر شو دا د ماده پرستۍ نامعـقول استـبدلال دی. خو مومن پوهـیـږي چې دې دنیا نه بلکې دنیا د ده لپاره پـیـدا شوې دی. له دې دنیا څخه به صرف د خپل اړتیا وړ توښه اخلي او د دایمي کور په دروازه به تیـریـږي.

قرانکریم او نور علوم

د طبي عـلومو په واسطه د قـرانکریم د علمي اعجاز ثبوت ممانعـت نه لري خو دایت په تـفـسیر کې باید د تکـلیف څخه کار وانه خیستل شي. بل دا چې دا ثبوتونه باید عـلمي حـقـیـقـت ولري. مجرد نظریات او فرضیي باید نه وي. د قرانکریم له نظره انسان باید خپل عـقـل او فکـر د هغو شیاونو په فـهـم کې مصروف کړي. چې پوهـیـدل یې ورته ممکن وي نه په هـغـو کارو چې پوهـیـدلای نه شي لکه د الله تعالی وجود اخیرت متـشـبه ایتونه قـبل التاریخ واقعات د غـیـبو واقـعـات باید د غـیـبو له منبع یعنی رسالت څخه تر لاسه شي.

د اسلامي امت بهـترین د امتو دی چې د نورو رهـبري لپاره مبعـوث شوي دي. داسې امت تر هـر څه زیات عـلم ته اړتیا لري د ژوند په هر برخه کې هغه هم د تخصص په درجه کې نه وي نو د رهـبري وظـیفه سرته نشي رسولای.

سواد د عـلم د زده کولو یوه وسیله ده حتاء نن ورځ یو بیسواده عـسکـر اسلحه هم نشي استعمالولای نن د ژوند ټول کارونه تر سواد او عـلم پورې تړلي دي.

پیغـمبر د خدای په هغه تورو مراحلو کې د بیـسوادۍ سره مبارزه شروع کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ددین او دنیا د علم په زده کولو کې توپیر نه کوي ځکه زموږ دین علم او علم مو دین دی.
هغه وخت په غرب د دین او علم تر منځ جګړه روانه وه د علم څراغ د مسلمانانو په لاس کې وه.
د اسلام د ځلانده تمدن په وخت کې پر قرانکریم د خلکو اړیکې ټینګې وې کله چې موږ د قرانکریم څخه فاصله ونیوله شاتګ پیل شو غرب له موږ څخه رڼا واخیستله او پرې روان شو خو زموږ امت د اصحاب کهف په خوب ویده شو او په پایله کې یې دا شوه چې مسلمانان محکوم مظلوم او محروم پاتي.

شریعت څه ته وایي؟

علامه ابن قیم د اسلام اساس انساني فلاح او ښیګڼه بللې ده. او مصالح عبادي چې د اسلامي نهایي او اخرینی مقصد ګرځولی دی فرمایي:
ژباړه : د شریعت اساسي، دوامدار په حکمتونو او د دین دنیا پر مصلحتونو استوار دی یعنې اسلام ټول عدل حکمت او مصلحت دی .
هر هغه مصلحت چې له عدل څخه ظلم ته، د رحمت څخه زحمت ته، له مصلحت څخه فساد ته او له حکمت څخه عبث او لغوي ته خروج کوي هغه د شریعت مسله او دین برخه نه ده، که څه هم د تاویل له لارې هغه مسئلې څوک په شریعت کې وشمیري له دې وضاحت څخه په ډیر اسانه سره مونږ د شریعت له نګاه څخه د جایز او ناجایز په اړه یو میزان او تله قایمولی شو.
په بل ځای کې وایي شریعت غذا محمدي نه د الله تعالی مقصد د خلکو تر منځ د عدل او انصاف قیام دی په کومه طریقه چې دا مقصد تر لاسه کیدلی شي هغه دین دی، خو هغه د دین نه بیل نه شمیرل کیږي .
د دین د حکمت او مصلحو په اړه امام ابوزهره فرمایي: د اسلامي قانون او فقهې اساس په ټولو احکامو او مندرجاتو کې د امت او ملت پر مصلحتونو باندې دي .
په هر هغه عمل او اقدام کې، چې د امت مصلحتونه نغښتې وي شریعي دلایل د هغه د شتون په کلکه غوښتنه کوي او هغه څه چې امت او ملت په حق کې مضر وي هغه د شریعت په دلایلو کې په کلکه غندل کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام موصوف وايي :چې هيڅ يو شريعت داسې حکم نه دی راوړی، چې په هغه کې د خلکو لپاره ښگېنه او مصلحت نه وي نغښتی .

اخر هغه مصالح څه دی، چې شريعت او دين يې خپل اساس گرځولی دی د دې مصالحو تعين څه رنگه کيدلی شي. د دې په هکله نوموړی امام فرمايي: هغه مصلحت، چې شريعت د خپلو ديني احکامو لپاره اساس گرځولی دی هغه د شريعت له مقاصدو سره سمون خوري او د شريعت مقاصد د پنځو شيانو حفاظت دی هغه پنځه شيان دا دی:

1. انساني ژوند .
2. انساني عقل.
3. انساني مال.
4. انساني نسل.
5. انساني عزت.

همدا هغه مصالح دي، چې د شريعي احکامو او اوامرو اساس دی بيعنه د نواهي وه د همدې پنځه مصالحو او مخالفت او انځور کې دی.

د همدې پنځه ټکو په اړه امام صاحب فرمايي : ټول ملتونه د دې پنځو سيزونو په ژغورنې مـتـفـق دي او د دې پر حفاظت متحد دي.

او همدا رنگه انساني ټولنه پر دې متفق ده، چې د انساني ټولنې وجود ددې پنځو شيانو پر تحفظ باندې قايم دی .

حضرت امام غزالی (رح) فرمايي: چې دا پينځه شيان په هيڅ ملت کې جايز نه دي گڼل شوي، بلکې دا محترم شميرل شوي دي. همدې له حکمت او مصلحته ډگ دين د ژوند د تعمير او ترقی په هره برخه کې انسان ته په سراحت او اشاره وينا کوي هغه که اخلاقي پر مختگ وي او يا مادي وړاندې تگ .

ښکـلې شريعـت

يو له هغو لاملونو څخه چې د مسلمان زړه پرې خوشحاليـږي هغه د اسلامي شريعـت ښکلا او هغه بې شميره ثوابونه او بې شميره بدلي دي. لکه: د توحيد عـقـيده منل ټول گناهونه رژوي دغـه راز ځينې نورې نيکۍ او کړنې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

گـناهونه له منځه وړي لکه عام لمونځونه د جمعې لمونځ حج عـمره روژه او داسې نور...

بله د خوښۍ چې نیک اعمال اضافه کیـږي د بـیـلـګې په توګه یو نیک عـمل لس برابره کله په ۷۰۰ ووه سوه او کله له دې هم په زیاتو برابرونو اضافه کیـږي همدا راز الله تعالی ته توبه ویستل هم تـیـر ګناهونه له منځ وړي پر مسلمانانو سـتـونزې او تکـلـیـفـونو راتلل هم د ګناهونو د خـتـمیدو لاملونه دي یو ملسمان که بل مسلمان ته په غـیاب کې دعا وکړي دا هم هغه لپاره د ګناهونو د بحښنې سبب دی ځنکـدن پر یو مسلمان مړي د نورو مسلمانانو د جنازې لمونځ ادا کول الله تعالی ته د هغه د بخښنې لپاره سفـارش کول دي او بیا تر ټولو لوی سفارش د قیامت پر ورځ د ټولو مخلوقاتو د سردار محمد رسول الله (ص) سفارش دی چې هغه الله تعالی ته تر ټولو نیـږدې او خوښ سفارش دی لـنـډه دا چې الله تعالی وايي: (وان تعـدوا نعـمة الله لا تحصوها)

ژباړه: که چیـرې تاسې دالله نعـمتونه وشمیرئ : نو سرته یې نه شي رسولی.

یو بل ځای کې وايي: (واسبغ عـلیکم نمعه ظاهرة و باطـنـة)

ژباړه: او پوره کړي یې دي، پرتاسې نعـمتونه خپل ښکاره او پټ.

آسانه شریعـت

د انسان د خوښې یو لامل دسالم د سپیڅلي دین اساني ده. الله تعالی وايي: (ما انزلنا عـلیک القـران لتـشـقی.) طه

ژباړه: موږ دا قـران پرتا د دې لپاره نه دی نازل کړی، چې ته په کړاو اخته شې.

(ونیسرک للیسری) ژباړه: او مـوږ به تاته د آسانه لارې اسانـتـیـا درکړو.

(لایکلف الله نـفـسا الا وسعها) ژباړه: الله تعالی هـیڅ نـفس ته د هغه له وسې پورته مسّولیت نه متوجه کوي.

(و ما جعل عـلیکم فی الـدین من حرج) ژباړه: او په دیـن کې یې پر تاسې څه تـنګي نه ده راوستې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(و یضع عـنهم اصرهـم والاغـلال الـتی کانت عـلیهم) ژباړه: او له دوی څخه هـغه پــیـتـۍ کوزوي، چې پر دوی درروند شوی و او هغه بـنـدیـزونه ماتوي چې په هغه کې دوی کـلـک تړل شوي و.

(فان مع العـسر یسرا () ان مع العـسر یسرا) ژباړه: نو حـقـیـقـت دا دی. چې له تـنگسې سره پراختیا هـم ده بـیـشکـه له تنگسې سره پراختیا هم ده.

(ربنا لا تواخـذنا ان نسـیـنا او اخـطـانا ربنا ولا تحمل عـلینا اصرا کـما حـمـلته عـلی الـذین من قـبـلنا ربنا ولاتـحـمـلنا ما لا طاقـة لنا به واعـف عـنا و اغـفـر لنا و ارحـمـنا انـت مولـنا فانصرنا عـلی الـقـوم الـکـفـرین.)

ژباړه: ای زموږ ربه! که له مـوږ نه هـیـره او خطا صادره شي. موږ پرې مه نیسه. ای زموږ ربه ! پرموږ هغه پـیـتـۍ مه ږده چې له موږ نه پر مخکـیـنـیـو خلکـو دې ایښي و. زموږ ربه! د کوم پـیـتـۍ پورته کولو چې په موږ کې وس نـشـته. هغه پر موږ مه ږده، له موږ سره آساني وکړه. زموږ (له گناهونو) څخه تـیـر شه پر موږ رحم وکړه. ته زموږ کار جوړوونکی یې د کافـرانو په مـقابل کې زموږ مرسته وکړه.

رسول الله (ص) فرمایلي دي. (رفع عـن امتي الـخـطا والـنـسـیـان، و ما استکـرهـوا عـلـیـه) ژباړه: زما له امـت څخه سهـوه. هـیـره او هغه څه چې دوی پرې مجـبـور کړای شي پورته شوي دي.

(ان الـدین یسر ولـن یـشـاد الـدین احـدا الا غـلبه فـسددوا و قاربوا و ابـشروا) ژباړه: بیشکه دیـن آسان دی او یو څوک چې له دیـن سره مـقـابـله کوي، دیـن پرې غـالبه کیـږي، سمون وکړئ او یو بل ته نیـږدې شئ او زیرې ترلاسه کړئ.

(بعـثـت بالحنـیـفـیـة السمحة)

ژباړه: زه پر پاک او سپـیـڅلي دیـن را لیـږل شوی یم.

(خیر دینکـم ایسره)

ژباړه: ستاسې غـوره دین هغه دی، چې آسان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریعـت پر مصلحت بناء دی

مسمانان باید د غـربي تمدن د گـټـو او اړخونو څخه گـټـه واخلي لکه عـلـم تکـنـالوژی عـلمي اداره فـردي ازادي او د هغه لپاره د بـیـلوالي ضمانت تگلاره.

فـقـهي اصل دی چې وايي ښه واخله خراب و غـورځوه.

رسول الله (ص) د جاهـلیت د عـصر ځینې مسایل لکه د عـلم معامله د مضاربت شرکـت او په دیت پورې اړوند مجازات او څه نور شیان تایـیـد کړه ځینې نور شیان یې پر هغه ور اضافه کړه چې هغه مسایل کاملاً د اسلامي مسایلو په ډول باندې بدل شو.

ځینې کسان (د پنا فی غـرب) وي په پـټـو سترگو د غـرب تـقـلـیـد کوي خپل هـویت یې هـیـر کړی وي د اسلام حـقـیـقـت څخه هـیـڅ خبرتیا نه لري. ځینې بیا توجیه گـیـري کوي له هـر طـریقه چې وي نصوص د غـربي واقـعـیـتونو مطابـق تـفـسـیروي. دا کار دوه زیان لري

۱ـ دا چې اسلام تحـریـفـوی

۲ـ غـربیان غـواړید حـقـیـقي دین نور پـیـدا کړي دوی دغـه تحـریـف شوې اسلام نسخه وروښیي.ځینې خلک بیا له اسلام سره اخلاص لري خو دعـوت او تـبـلیـغ یې په قـهـر وي خپل خبره کوي بیا د بل نه مني د بل نظر په رسمیت نه پـیـژني د شورا پر اصل تایـیـد نه کوي د خلکـو ازادي په رسمیت نه پـیـژني. عام خلک په جـزي فـقـهي اخـتلافـاتو کې مصروف ساتې او مخالفانو ته دسیاسي فعالیت اجازه نه ورکوي.

ځینې بیا یوازې د اسلامي مجازاتو عـمل کول د کامل اسلام انځور بولي. په اجـتـماعي روابطو کې سخت گـیـره وي. هـره خبره د تورې په زور حل وي او مخالـف نظر ته په کراهـت گوري.

د مطلوب اسلام روح، هـدایت، بشارت، محبت، تسامع، مصنویـت، اجـتهاد، ابـتکار، انـتـظام، او اعـتدال دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلامي شریعت مصادر

د اسلامي شریعت څلور مصادر دي. چې قرانکریم او سنت نبوي یې اصلي او لومړني مصادر دي او اجماع او قیاس په دوهمه مرحله ځای لري.

قرانکریم د شریعت لومړی مصدر دی

الله تعالی د قرانکریم د المایده په سورت کې فرمایی.(وان احکم بینهم بما انزل الله ولا تتبع اهواء هم و احذر هم ان یفتنوک عن بعض ما انزل الله الیک فان تولوا فاعلم انما یرید الله ان یصیبهم ببعض ذنوبهم و ان کثیراً من الناس لفاسقونَّ افحکم الجاهلیته یبغون ومن احسن من الله حکما لقوم یوقنون.) مایده ۴۹-۵۰

ژباړه: نو ای محمد (ص) ته د الله له نازل کړي قانون سره سم د دې خلکو د چارو فیصله وکړه او د هغو د خواهشتاتو پیروي مه کوه. پام کوه چې دا خلک تا په فتنه کې وا نه چوي. یوې ذرې په اندازه هم له هغه هدایت نه وانه وړي چې الله تعالی تاته رالیږلی دی. که دوی ورڅخه مخ واړوي نو و پوهیږه چې الله تعالی ددوی د ځینو ګناهونو په مجازات کې په غم کې ددې د لتاړولو اراده کړې ده او دا حقیقت دی چې دا خلک زیاتره فاسقان دي. (که دوی د الله تعالی له قانون څخه مخ اړوي) نو آیا د جاهلیت فیصله غواړي؟ په داسې حال کې کوم خلک چې پر الله تعالی باور لري د هغوی په نزد له الله تعالی نه بل غوره فیصله کوونکی هیڅ نشته.

قرانکریم د شریعت د لایلو بنسټ دی. د شریعت نور دلایل لکه، سنت اجماع او قیاس له قرانکریم څخه اخیستل شوي او د حجت ثبوت یې په قرانکریم ولاړ دی.

قرانکریم او شریعت

قرانکریم لومړنی مرجع او موخذ د شریعت ده. اسلام عبارت له هغه عقیدې څخه دی چې عمل صالح یې تصدیق کوی. هغه اعمال که مربوط په عباداتو پورې وي لکه: لمونځ، روژه، زکاة، او حج یا هغه اعمال چې کورنی او ټولنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې اړه ولري لکه: اجتماعي، اقتصادي، سياسي، او بين المللي اړيکې په منځ کې د مسلمانانو او غير مسلمو.

۱ـ د اسلام له نظره ددې دنيا محدود ژوند ډېر ارزښت لري ځکه دا ژوند د صالح اعمالو د سرته رسولو او په ځمکه کې د الهی عدالت تامين لپاره يوه سرمايه ده. په قرانکريم کې تر ټولو لوی ايت د دنيوي امورو د تنظيم لپاره راغلی دی که څوک دا دنيا پريږدي او خپل مسّوليتونه په کې سم سرته ونه رسوي هغه دنيا کې به هم برخه ونه لري.

۲ـ قرانکريم هغه مسايل او احکام په زيات تفصيل سره بيان کړي دي کوم چې د زمان مکان عرف او حالاتو د تغير سره تغير نه کوي لکه: لکه د کورنۍ مربوط مسايل يا د جرايمو حدود چې مسلمانان يې په تر سره کولو هر وخت مکلف دي.

۳ـ د صحيح ده چې د شرعې اعمالو احکام په قرانکريم کې کم دې ولې بې نهايته اهميت لري ځکه همدغه احکام دي چې يو امت او تمدن د ژوند پر سمه لار روانوي او صالح امت او ټولنه له نورو امتونو او ټولنو څخه جلا کوي.

۴ـ د شريعت د خصوصياتو څخه يو هم د هغه اسانوالی دی. شريعت طلاق ته اجازه ورکړې ده خو د مسيحيت يو گروپ طلاق ته جواز نه ورکوي نو ځکه ډېر مسيحيان له همدغه امله مجبوره کيږي چې خپل دين پريږدي. اسلام تعدد د زوجاتو ته اجازه ورکړې ده ولې چې په ټولنه کې ډېر وختونه ددې ضرورت پيدا کيږي.

غرب چې دې ته رسمي اجازه نه ورکوي خو په غير رسمي توگه بې حسابه ملگرو ښځو ته اجازه ورکوي.

د شريعت ۵ پنځه موخې

شريعت ۵ پنځه موخې لري شريعت به دا ۵ پنځه موخې بشپړوي.

۱ـ لومړۍ موخه: د ځان ساتنه.

۲ـ دوهم موخه: د عزت ساتنه.

۳ـ دريم موخه: دمال ساتنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ـ ځلورم موخه: د عـقـل ساتـنه.

۵ـ پنځم موخه: د ديـن ساتـنه.

دا ۵پنځه ساتنې تعنې د ځان، عـزت، ابرو، مال، عـقـل او ديـن ساتـنه يوازې د مسلمان ويارۀ نه دی او نه يوازې د غـير مسلمان بلکې څرنگـه چې د يو مسلمان ځان عـزتـمنـد دی نو هـمداشان د يو غـيـر مسلمان ځان هـم محترم دی او ددې نورو شيانو د ساتـنې موخه څه ده؟

يعنې هـر وگړی پر خپل دين د عـمل کولو بـشـپـړه ازادي لري او په کسي ژوند کې څوک د دين بدلولو ته څوک نه اړ کوي او نه څوک لالچ ورکولای شي او که د تحـقـيـق (پلـټـنی) له امله څوک مسلمانـيـږي نو مسلمان دې شي. خو په زور سره څوک نه شي مسلمانولای او نه يې د اسلام څخه ويستلی شي او که څوک دا جوته کړي چې پر چا زور کيـږي او په زور سره يې د مسلمانولو هڅې رواني دي نو د هغه لپاره سزا، ځورونه شـته او د هغه اهـلـيـت چې اهـل ذمه وي. چې له موږ سره يې معاهـده او تړون شوی وي نو د هغه د ساتـنې پـړه زموږ پر غاړه ده د بيلگې په ډول که جنگ ونښلي نو موږ به خپله جنگ کوو او دوی به جنگ ته شو اړ کولای او د جنگ په لړ کې څرنگه چې د خپل مال، ځان، ښځو اولادونو عـزت ساتـنه کوو نو همداسې د اهل ذمه به هم کولای شو او په دين کې د عبادت د ځايونو ساتـنه هم شـتـه.

مذهب څه ته وايي؟

مذهب په لغت کې لارې او طريقې ته وايي او په اصطلاح کې رايـيـو او نظرياتو ته مذهب وايي .

مذهب يا د دين د مسايلو پوهه يا اسلامي فقه څه وخت منځ ته راغله ؟

د رسول الله(ص) د ژوند په وخت کې به خلکو خپلې پوښتنې رسول الله(ص) ته وړاندې کولې قرانکريم به نازليده او د هغوی د پوښتنو ځوابونه د وحې په واسطه رسول (ص)ته ښودل کيده.

الله تعالی فرمايي: ((يستـفـتونک قل الله يفـتـيکم فی الکلاله))

ژباړه: طلب د فـتـوې کوي وايي الله تعالی پـوهـه درکوي په اړه د کلاله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله د ظهار د مسلې په اړه يوې ښځې له رسول الله(ص) څخه پوښتنه وکړه د هغه په ځواب کې د سورة مجادله لومړي ايتونه نازل شول او داسې نور .

رسول الله(ص) چې د شرعي نصوصو او بيان لپاره يوه ډله صحابه کرام(رض) وټاکل، چې ځينې اهل علم يې څوارلس کسان بولي او ځينې يې تر هغه زيات بولي د هغوی په سر کې معلم الناس رسول الله(ص) وو. او د رسول الله(ص) په زمانه کې د مسايلو اختلافات نه وو، ځکه چې ټول مسايل به رسول الله(ص) ته وړاندې کيدل.

د رسول الله(ص)د وفات وروسته صحابه کرام (رض) په نړۍ کې د دعوت او جهاد لپاره تيت شول اسلام مختلفونو قومونو او مختلفو ژبو والا خلکو ته ورسيد. صحابه کرامو به د هغه صحابه کرامو په قول فتواوې ورکولې، چې د فهم، ادراک او اجتهاد قوه به يې لوړه وه. د دغو صحابه کرامو شمير ځينې اهل علم تر زرو ۱۰۰۰ کسانو زيات بولي ابن قيم (رح) وايي: د دغو صحابه کرامو شمېر اوه کسان وولکه : عمر بن الخطاب، علي بن ابي طالب، عبدالله بن مسعود، عايشه ام المومنين، زيد بن ثابت، عبدالله بن عباس ، عبدالله بن عمر(رض) جميعاً.

او د دغو صحابه کرامو رايي او نظريې ته به يې مذهب فلان او فلان ويل لکه:

مذهب :عايشه (رض)

مذهب: عبدالله بن عمر(رض)

مذهب: عبدالله بن مسعود(رض)

مذهب: عبدالله بن عباس(رض) او داسې نور.

همدا رنگه په تابعينو کې مذهب: د سعيد بن الميب و عروه بن الزبيه القاسم بن محمد خارجه بن زيد، ابوبکر بن عبدالرحمن بن حارث بن هشام سلمان بن يسار، عبدالله بن عبدالله بن عتبه بن مسعود وو.

او د دوی مبارکانو په وسيله د دين پوهه عالم ته ورسيده د شرعي علومو استادان او زده کوونکي زيات شول د هغوی مبارکانو وروسته به هر چا د ديني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسائلو په استباط کې مداخله کوله او په اسلامي امت کې زیات اختلافات رامنځ ته شول .

وروسته الله تعالی په خپل فضل د دین د حفاظت لپاره د ډیرې لوړې تقوا او پوره احتیاط او لوړ ادراک او فهم والا علماء کرام رامنځته کړل او هغوی د قرانکریم او حدیث څخه په ډیر احتیاط لوړ فهم او ادراک سره مسائل ترتیب کړل ، چې څلور اسلامي فقهي یا څلور مذاهبه بلل کیږي کوم، چې د ټول امت وربانديې یووالی دی.

مذاهب ارجعه په لاندې ډول دي :

- المذهب الحنفي
- المذهب المالكي
- المذهب الشافي
- المذهب الحنبلي

دا مذاهب د تابعینو له دور څخه شروع شوي دي او په دې مذاهبو باندې د ټول امت اتفاق دی.

قـرانکریم

د بشریت د هـدایت لپاره د الله تعالی د نازل شویو کتابونو کې له ټولو څخه وروستی کتاب قـرانکریم دی. چې رب العالـمیـن په اخري نبي او رسول محمد (ص) باندې نازل کړی دی او الله تعالی ورته خطاب کړی دی.(انا نحن نزلنا علــیک الـقـران تـنـزیلا) دهر ٢٣

ژباړه: یـقـیـنا همدا مونږ نازل کړی په تا باندې قـران په یـقـیـني نازلیدو سره.

قـرانکریم الله تعالی پر خپل پیغـمبر (ص) باندې نازل کړی او په قـرانکریم کې یې دژوندانه لارې چارې ټاکلي. الله تعالی په خپل کتاب کې د انسانانو لپاره عـقـیده، عبادت، د ژوندانه نظام او نور ټول شیان روښانه کړي چې انسانان ورته د دنیا او اخرت په هکـله اړتیا لري. که چیرې انسانان ایمان راوړي د قـرانکریم پر لارښوونو ځان پوه کړي او وربانديې عـمل وکړي نو له شک پرته به د انسانیت لوړو درجو ته ورسیـږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قرانکریم تعریف

که څه هم قرانکریم د ډېر شهرت له امله تعریف ته اړتیا نه لري. خو بیا هم اوصولیانو قرانکریم ته پام اړولی او په دې هکله یې داسې ویلی.(هو القران منزل علی رسول الله (ص) المکتوب فی المصاحف المنقول عن نبی (ص) نقلا متواترا بلا شبهة)

ژباړه: قرانکریم پر رسول الله (ص) هغه نازل شوی کتاب دی چې په سیپارو کې لیکل شوی او له کومې شبهې پرته په متواتر ډول له رسول الله (ص) څخه نقل شوی.

قرانکریم خپل ځان موږ ته در پیژني

١ پوښتنه: نوم دې څه دی؟

ځواب: بل هو قران مجید.

٢ پوښتنه: د کوم ځای څخه راغلی یې؟

ځواب: فی لوح محفوظ.

٣ پوښتنه: د چا له طرفه څخه راغلی یې؟

ځواب: تنزیل من رب العالمین.

۴ پوښتنه: پرچا نازل شوی یې؟

ځواب: نزل علی محمد.

۵ پوښتنه: د چا په واسطه نازل شوی یې؟

ځواب: نزل به الروح الامین.

٦ پوښتنه: په کومه میاشت نازل شوی یې؟

ځواب: شهر رمضان الذی انزل فیه القران.

٧ پوښتنه: په کومه شپه نازل شوی یې؟

ځواب: انا انزلنا فی لیلة قدر.

٨ پوښتنه: ای قرانه پاکه په کومه ژبه نازل شوی یې؟

ځواب: بلسان عربی مبین.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرانکریم د هدایت کتاب دی

قرانکریم د هدایت کتاب دی خو شرط دا دی چې ځانونه په معنی یې پوه کړو او الله تعالی موږ ته وایي چې. ما قران د پند اخیستلو لپاره تاسې ته ډیر آسانه کړی دی.

۱ـ زه وایم افسوس زموږ عام خلک په سختو گناهونو اخته دي ددې علت بې علمي ده که خلک علم زده کړي ښه او بد به سره وپیژني د الله تعالی عظمت به یې په زړه کې ځای ونیسي او که گناوې پریږدي نور علماء هم دانسانانو علاج علم بولي وعظونه خو کیږي یوازې وعظ کفایت نه کوي.

اوس اصلي خبره دا ده چې عوام خلک باید یې په څه طریقه ضروري علم زده کړي؟ د دغه کار لپاره تر اوسه چا غوره کار نه دی شروع کړی. عوامو ته د هغوی ناروغتیا ښودل کیږی خو د علاج لپاره یې دوا چا نه ده ور ښودلې . عوام داسې پوهول شوي دي که علم زده کول غواړي نو به مدرسې کې شاملیږی نور کارونه او دا کار ممکن نه دی.

علم په قرانکریم کې دی سمه عقیده، تربیه، اخلاق، او تقوی ټول له قرانکریم څخه زده کیږي بلکې قرانکریم یې د انسان په زړه کې ور داخلوي، قرانکریم مونږ ته د عبرت کیسې د ژوند مقصد په کایناتو کې د الله تعالی د قدرت نښانې د دوزخ او جنت لارې راښیي هغه اثر چې د قرانکریم بیان پر زړه کوي د نورو خلکو خبرې یې نه کوي. ضروري او فرض دا ده چې موږ باید د قرانکریم په معنی ځانونه سم پوه کړو غیر له هغه څخه به څرنگه د الله تعالی له کلام څخه گټه واخلو.

۲ـ راځی چې د علماء په مرسته د قرانکریم ترجمه شروع کړو د ورځ یو ایت سهار او یو ماښام په ترجمه سره زده کړو چې عربي کلمات یادولای شو پښتو معناگانې یې خو په آساني سره یادولای شو راځي یوه میاشت دا کار وکړو بیا به وگورو چې قرانکریم په معنی سره زده کیږي او که نه زموږ د پښتو ځینې کلمات له عربي څخه اخیستل شوي دي کله مو چې یو څه ترجمه وکړه د قرانکریم په مقصد پوه شو له هغه وروسته نبوي سیرت پښتو د آسانې فقهی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب او نور د عقایدو، آدابو، کتابونه په پښتو زده کولای شو هغه هم په قراره قراره وواېو دا ضروري ده زده کول د ديني علم بلکې تل باید د خپل فارغ وختونو کې ځان د پر قرانکریم او د هغه په معنی پوه کړو او تل د خپل الله تعالی سره ملاقات وکړو د لمانځه په معنی به و پوهیږو لمونځ مو صحت پیدا کوي په ژوند کې مو هره ستونزه موږ ته پیښیږي کله چې قرانکريم وواېو هغه به د حل لاره راښيي کله مو چې قرانکریم را پرانیسته شیطان به له موږ څخه تخښتي د انسانانو سره به هیڅ ستونزه ونه لرو ځکه قرانکریم داسې اخلاقي رویه راښيي چې دښمن به ونه لرو نا امیدي به نه وي د حرص په اور کې به نه سوځیږو د ژوند په هر کار کې به خوشحاله یو ځکه هر کار به مو عبادت او د الله تعالی د رضا لپاره وي په هیڅ کار کې به زیان ونه کړو.

قرانکریم رښتنی لارښود دی

قرانکریم موږ ته د یوه حقیقي معبود خبر راکوي چې ددې نړۍ خالق او رب دی په داسې حال کې چې نا خبره انسان د خپل هوا او هوس پرستش کوي.

د نورو ادیانو په خلاف په اسلام کې د عبادت ځای د قید څخه خلاص دی د مسلمان عبادت په هر ځای کې قبلیږي صرف د حج لپاره یو خاص ځای ټاکل شوی دی چې دا عبادت په عمر کې یو ځل دی او د مسلمانانو د نړیوال ټولیدو ځای دی او هم د ابراهیم (ع) د ژوند د خاطراتو یادونه په کې کیږي.

ځینی مستشرقین په اسلام دا تور لگوي چې په اسلامي عباداتو کې صرف څه شکلې تشریفاتو ته ارزښت ورکول کیږي نه د زړه نیت ته حال دا چې په اسلام کې اخلاص او نیت د عبادت د قبلیدو بنسټ دی.

د چا لمونځ چې هغه د بدۍ او بې حیایۍ څخه منع کوونکی نه وي هغه صحیح او کامل لمونځ نه وي لمونځ قراره قراره مسلمان اصلاح لوري ته بیايي همدارنگه روژه ددی لپاره فرض کړی شوی ده چي په انسان کي تقوا پیدا شی د روژې مقصد د ټولو بدو کارونو څخه روژه ده نه یوازې د خوراک او څښاک څخه.

الله تعالی ته هغه عمل د منلو وړ دی چې خاص د هغه لپاره وي او یوازې په هغه طریقه سره وي چې الله تعالی ورته ټاکلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قرانکریم فضیلت

(لو انزلنا هذا القران علی جبل لرایته خاشعاً متصدعاً من خشیة الله) حشر ۲۱
ژباړه: که چیرې مونږ دا قران په غر باندې نازل کړی وای او په غر کې شعور او پوهه وای نو تاسو به دا غر لیدلې وای چې د الله تعالی له ویرې نه تباه شوی او شلیدلی وُ.

حضرت عثمان (رض) د رسول الله (ص) نه دا ارشاد نقل کړی دی چې په تاسو کې غوره هغه څوک دی چې په خپله قرانکریم یاد کړي او نورو ته یې هم وښايي.

قرانکریم اصل د دین دی نو دا قرانکریم په اشاعت سره بقاء د دین ده نو ددې په وجهه د قرانکریم یادول او بل ته د ښودلو غوره والی ثابت شو. ځکه چې قرانکریم د الله تعالی کلام دی او دا کلام په ټولو کلامونو اوچت او غوره دی نو لوستل او بل ته ښودل یقیناً افضل دي. ملاعلی قاري یو حدیث مبارک نقل کوي چې کوم سړي قرانکریم حاصل کړو نو هغه علوم نبوت پخپل تندي کې جمع کړل.

گرانو لوستنکو: د قرانکریم ډیر فضایل دي چې رسول الله (ص) د هغې بیان کړی دی. حضرت ابن عمر (رض) د رسول الله (ص) څخه روایت کوي چې رسول الله (ص) و فرمایل: په زړه هم زنگ لگي لکه څرنگه چې اوسپنه په اوبو کې زنگ اخلي.نبی کریم (ص) نه پوښتنه وشو چې ای د الله رسوله د دې د صفایي لپاره څه شته.؟ رسول الله (ص) و فرمایل: چې د مرگ ډیر یادول او د قرانکریم ډیر تلاوت کول.

قرانکریم او اخلاق

د عقیدې او شریعت څخه بې غیر قرانکریم موږ ته اخلاق هم راښيي هغه که (رباني) اخلاق وي او یا که (انساني)

۱ـ رباني اخلاق: دانسان ارتباط د الله تعالی سره ښيي او بنسټ یې الهی تقوا دي لکه: اخلاص د الله تعالی سره، هغه ته رجوع کول، پر هغه توکل کول، امید

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرل د هغه د رحمت څخه او ویره کول د هغه له قهر څخه، د هغه د نعمتونو شکر اداکول، پر سختیو صبر کول، اخرت ته مخ اړول او دنیا ته شا محبت له هغه سره او رضا په قضاء د الله تعالی.

۲ـ انساني اخلاق: هغه خویونه دي چې بې له هغه څخه د خلکو سره ښه ژوند نشي تر سره کیدای لکه: صداقت، تواضع، وفا، عدالت، احسان، حیاء، عفت، د خلکو احترام، د مخالفینو سره سوله او داسې نور.....

۳ـ قرانکریم رباني او انساني اخلاق دواړه سره راجمع کوي چې موږ یې په مختلفو سورتونو د قرانکریم کې وینو هغه وخت چې اوصاف د متقیانو، اولی الباب، عبادالرحمن، محسینینو او ابرارو بیانوي.

۴ـ د قرانکریم په قصصو کې گورو چې پیغمبران د توحید دعوت په څنگ کې د فضایلو نهال د خلکو په زړنو کې کښنوي او د ټولنې د رذایلو سره مبارزه کوي. هود، صالح، لوط، شعیب او داود علیهم السلام او ټولو انبیاو دا کار کړی ده.

۵ـ کله چې رباني اخلاق د انساني اخلاقو سره یو ځای شي بیا یوازې وجداني مسّولیت په یوه الهی مسّولیت بدلیږي چې بیا نو یې ثمره یوازې خوشحالي نه بلکې د الله تعالی رضا او د اخرت نعمتونه هم وي. الله تعالی د خپلو پیغمبرانو صفت په یوې مجموعي اخلاقي فضایلو کې بیانوي.

قرانکریم او کاینات

۱ـ دقرانکریم یوه مکمله جمله ایت بلل کیږي. ددې عالم هر توکی او شی هم د ایت په نوم یادیږي یو د لوستلو(مقروء) کتاب ایت دی بل د لیدلو (مشهود) کتاب ایت. یو کتاب له حرفو څخه جوړ شوی دی بل له توکو څخه یو کتاب دومره کوچنی دی چې په جیب کې ځایږي بل دومره لوی دی چې پرځمکه او آسمانونو ټول احاطه کوي خو په واړه کتاب دا ستر کتاب راغونډ شوی دی. څومره چې اسرار په دې واړه کتاب کې دی په ستر کتاب کې نشته دا لوی غوړیدلی کتاب د دغه کوچني کتاب شرحه ده او هغه کوچني کتاب د هغه لوی کتاب خلاصه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ـ پوهیږو چې ځمکه د ۱۱۴ یوسلوڅوارلس عناصرو څخه جوړ شوې ده د الله تعالی مقروء کتاب ۱۱۴ یوسلوڅوارلس سورتونه لري سورت فاتحه د ۱۱۴ یوسلوڅوارلس حرفو څخه ترکیب شوې ده. ځمکه ۷ اوه طبقی ده د شمسي نظام ۷ اوه مدار دي د ځمکې او آسمانونو د هر کوچني جز (اتوم) انتهایي مدارونه هم ۷ اوه دي د فاتحې سورت ایتونه هم ۷ اوه دي دقرانکریم منزل هم ۷ اوه دي دا یو تصادف مه ګڼه دا حقیقت در په ګوته کوي چې د دواړو کتابونو مرجع یوه ده یو د بل شرح دی.

۳ـ ستا په خپل نفس کې د قدرت نښې دي او هم په دې عالم کې د قدرت نښې دي چې دا ټول د قرانکریم په حقانیت شاهدي ورکوي دا ځکه چې الله تعالی د هر څه شاهد دی د هر څه شاهد خو به داسې څه وایي چې هر څه د ده د هرې ویناء په حقانیت شهادت ورکړي.

۴ـ نو کله چې تاسې د الله تعالی د مقروء کتاب د کوم ایت په اړه داسې تعبیر واوري چې د الله تعالی مشهود کتاب سره مغایرت ولري دا تعبیر صحیح نه دی او که د مشهود کتاب د کوم توکی په اړه داسي څه واوری چي د مقروء کتاب د کوم ایت توپیر ولري نو هغه هم صحیح نه دی. دا دواړه ایتونه په هیڅ صورت کې یو د بل خلاف خبرې نه کوي ځکه رب یې یو دی ناپوه کسان به د دې یا هغه په اړه داسې تغیر او تعبیر وړاندې کوي چې یو له بل سره مغایرت ولري.

الله تعالی په دې نړۍ درې کاینات پیدا کړي

۱ـ یوه نړۍ هغه ده چې په هغه کې هر وخت سکون او آرامي وي ستونزې په کې بیخي نشته د غم او تکلیف نوم او نښان هم شتون نه لري هغه ته جنت وایي الله تعالی مور ټول هلته ورولي.

۲ـ او یوه نړۍ د هغې په مقابل کې ده چې هلته هر وخت ستونزې غم مصیبتونه وي د خوښۍ اوسکون هلته بیخي نوم نښان نشته هغې ته دوزخ وایي الله تعالی دې مور ټول ترې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ دریمه نړۍ له دې دواړو څخه جوړ شوې دی چې هم په کې خوښۍ شته او هم په کې غـم او سکون شته او ستونزې هم او هغې ته دنیا وایي چې موږ او تاسو په کې اوسیږو او په دې نړۍ کې به تاسو هیڅوک داسې پـیـدا نکړي چې موږ په ټول ژوند کې ستونزو سره نه یو مخ شوي او نه به داسې څوک پـیـدا کړي چې ووایي ما هیڅکله قـراره ورځ او خوشحالي نه ده لیدلې دلته له هرې خوښۍ د غـم اغـزي را تاو دي او په هـرو ستونزو کې یو سکون پټ دی نه د دې دنیا ستونزې پټې دي او نه سکون پټ دی.

الله تعالی

د الله تعالی په نومونو کې جامع نوم الله د واجب الوجود ذات نوم دی چې د الوهیت د بـشـپـړو صفاتو څـښـتـن په خپل حـقـیـقي وجود کې یواځنی ازلي او ابدي ذات او د کمال د بـشـپـړو صفاتو خاوند دی د عـربي ژبې ځینې پوهان یې مشـتـقی او د (الاله) څخه یې ماخذ بولي همزه ورڅخه خذف او لام په لام کې مدغـم د دواړو لامونو څخه مشدد او الله ور څخه جوړ شوی دی.

۱ـ واجب الوجود: واجب الوجود چې ذات یې لازم او ضروري مطلـق تل تر تله مسـتـقـل او چاته اړ نه وي.

۲ـ ممکن الوجود: ممکن هغه شی ته وایي چې شتون او نه شتون یې دواړه سره برابر وي. معنی دا چې په خپل ذات کې یو بل ته اړ او غـیر مـسـتـقـل نه وي.

د الله تعالی معـنی

الله تعالی هغه سپیڅلی ذات دی چې د عبادت وړ، خالـق، رازق، مدبر او د لوړ اقـتـدار څـښـتـن دی د حوادثو او ستونزو پرمهال ورته خلک پناه وړي او خپل حاجتونه ورڅخه غـواړي خلک ورسره مینه لري تعـظیم او عاجزي ورته کوي او ویره ورڅخه لري او پر وړاندې یې سکون او ډاډ ترلاسه کوي له بشري حواسو پټ د ذات په پـیـژندلو کې یې عـقـل، اریان، خالـق، مالک، رازق، د غـیـبي علم څـښـتـن بـشـپـړ واکمن کار ساز حاجت روا قانون ورکوونکی د عـظمت اولي او د الوهیت د بـشـپـړو صفاتو څـښـتـن دی نو پرتله ژوندی د ټولو کایناتو خالق او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدبر د ساکښانو روزي رسان د مرگ او ژوند واکمن په هـر څه توانا او لا مثاله ذات دی.

د الله تعالی پـیـژندنه

د الله تعالی د ذات په موضوع باندې د بحـث نه د مخه پر دې خبره پوهـیدل په کار دي. چې د الله تعالی وجود مادي نه دی. بلکې له مادي نړۍ ور اخوا يو حـقـيـقي ذات دی چې په عام ډول ديو شي د وجود پـيـژندنې لپاره چې له موږ سره کوم وسايل دي هغه حواس دي. د کايناتو علم د حواسو په وسيله معلوميـږي، البته د ماوراء طبـيـعـت د پـيـژندنې لپاره حواس کافي نه دي.

د ماده پالو ساينس پوهانو تر ټولو لويه غـلطي دا وه. چې هغوی د ساينس حدود ونه پـيـژندل گومان يې وکړ چې ساينس هره مسّله حل کوي. د الله تعالی ذات له دې خورا ډير لوړ دی. چې بشري عـقـل ورته ورسيـږي او يا يې انساني افکار درک کړي. که د انسان عـقـل هـر څومره پرمختگ وکړي او د انسان خيال او فکـر که هـر څومره پرمخ ولاړ شي. د الله تعالی ادراک څخه د هغه صلاحيت ډير لږ او محدود دی. د الله تعالی ذات خو لا پريږده. بشري عـقـل د موجوده اشياو له کـشـف څخه هم ناتوانه او نا خبـره دی انسان د خپل د بدن او وجود په اړه پوره تفصيلي معلومات نه لري بيا د الله تعالی ځان خو ډېر لوړ دی.

د الله تعالی د نوم پـیـژندنه

۱ـ الف: الله: اسم للذات المـقـد سة. ذات الله جل و علا واجب الوجود لايشارکه فـيه غـيره. ژباړه: الله نوم د هغه مـقـدس ذات دی. چې ذات يې ډېر پاک دی او ډير لوی دی او وجود يې واجب دی (موجود) بادشاهي کې ورسره شريک نـشته.

۲ـ ب: د الله تعالی د نوم بل تعـريف. الله ذات واجب الوجود المستجمع لجمع الصفات والکمال و منزه عـن کل عـيـب و نـقـص. ژباړه: الله تعالی هغه ذات دی چې وجود يې واجب دی جمع کوونکی دی ټولو د صفاتو د کمال لره او پاک دی د هر ډول عـيـب او نـقـصان څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی د پیـژندنې وسایل

۱ـ لومړی عـقـل: لکه څرنګه چې د ټولو اسلامي احکامو سرچینه وحې قرانکریم او نبوي سنت دي په همدې توګه د اسلامي عـقـایدو بنسټ هم په پورته شیانو ښودل شوی مګر له دې سره سره روغ عـقـل د ټولو اسلامي عـقـا یدو د صحت تایـید او ملاتړ کوي له همدې کبله الله تعالی انسان د عـقـل له امله په خپلو احکامو مامو کړ د انسان د بدن هر یو غـړی جلا دنده لري د عـقـل دنده تدبر او تـفـکـر دی ټول کاینات له اتوم نه واخله تر لویو کهکا شانونو او له حجرې نه بیا تر لویو اجسامو پورې د عـقـل او فکرادت ډګر تشکیلوي قرانکریم د انسان فکر د کایناتو پاتې نړی ته په کـتـلو غـور او فکـر لورته را اړوي او د اسلام دښمنو ملحدو ځواکونو پر وړاندې د پـیـغمبرانو د استدلال یادونه کوي هغوی د الله تعالی د توحید په دلایلو کې کاینات وړاندې کوي لکه لمر سپوږمی او ستوري.

۲ـ دوهم وحی اسماء او صفات:د الله تعالی په سپیڅلو نومونو قرانکریم او نبوي سنـتـو یوه کړی یو الله اسم ذات دی او نور یې صفتي نومونه دي دغـو ته اسماء الحسنی هم وایي هغه چې په نبوي فرمان ثابت دي او ۹۹ نهه نوې نومونو ته رسیـږي: (عـن ابی هـریرة روایة قال الله تسعة و تسعون اسما مئة الا واحد الایحـفـظا احد الا دخل الجنة و هـو و تر یحب الوتر.) ژباړه: د الله تعالی ۹۹ نهه نوي نومونه دي چا چې دغه نومونه حـفـظ او یاد کړل هغه هرومرو جنتي دی او هغه به جنت ته ولاړ شي. الله تعالی طاق دی او طاق خوښوي. په دغه مبارک حدیث کې د وتر څخه مراد توحید دی یعنی الله تعالی لا مثاله او بې سارې ذات دی چاچې دغه نومونه زده کړل او خپل ذهـن ته یې وسپارل اوباور یې پرې وکړ هغه به الله تعالی جنت ته داخل کړي.

د الله تعالی له پـیـژندګلوی څخه بې برخې کیدل

انسان د ایمان د دعـوې سره سره د ایمان له کړی څخه ووځي که هغه د الله له پـیـژندګلوی څخه نا خبره یا د الله تعالی له صفاتو نومونو افعالو او حقوقو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کوم یوه نه منکر شي او هغه خلک چې د الله تعالی ذات پورې کوم نـقـصان یا خرابي تړي اود دې خبرې پـیـژندګلوي ورسره نه وي چې ټول کمالي صفات یوازې له هغه ذات سره ښايي او په نړۍ کې ټول شته شیان د هغه ذات د فعـل کړنې پایله ده او هغه کس هم د الله تعالی د معرفـت څخه نا خبره دی الله تعالی فرمايي.(ما قـدرو الله حـق قـدره ان الله لـقـوی عـزیز) ژباړه: هغه خلکـو د الله تعالی قـدر هسې نه دی پـیـژندلی لکه څرنګه چې یې د پـیـژندلو حق دی او د قـوت او عـزت ولا ذات یوازې الله تعالی دی.

(و جعلواله من عباده جزء ان الانسان لکفور مبیـن.) ژباړه: پر دې هـر څه پوهـیدلو او منلو سره هم هغه خلکو د ده له بنده ګانو څخه ځینې یې د ده برخه وال وګرځول او حـقـیـقـت کې انسان د احسان هـیرוونکی دی.

(لقد کـفـر الـذین قالوا ان الله ثالث ثـلـثـة.)

ژباړه:هغه خلکو کـفـر وکړ څوک چې وایي الله تعالی له دریو څخه یو دی. د الله تعالی له معرفـت پـیـژندګلوۍ سره نا اشنايي له الله تعالی سره دشرک بنسټ دی ځکه که انسان د الله تعالی نومونه او صفات او د هغه کمال او افعال او که د الله تعالی له حقوقو سره نا اشنا وي نوهغه انسان د الله تعالی له سره لایق نه وي او یا الله تعالی په مخلوق کې له چا سره تـشبـیه کوي او یا په مخلوق کې څوک د الله تعالی سره برخه وال ګرځوي او له الله تعالی څخه بل څوک رابلي یې هغه ته ګټه او زیان رسولای شي همداشان الله تعالی فرمايي.(له دعـوة الحق و الـذین یدعـون من دونه لا یستجـیـبون لهم بشیء الا کباسط کـفیه الی اماء لـیـبلغ فاه و ما هو ببالغه و ما دعاء الکـفـرین الافی ضلال.)

ژباړه: همدې الله تعالی لره رابلل حق دی او هغه څوک چې له الله تعالی پرته بل څوک رابلي نو هغوۍ خپل رابلونکي ته هیڅ ځواب نه شي ورکولای او د هغوۍ رابلل داسې دي لکه یو څوک اوبه رابلي اوبو ته وایي راشۍ او زما په خوله کې توۍ شئ اوبه خو د رابلونکي تر خولې نه شي راتلای نو همداشان دکـفـارو دا بلنې هـم هیڅ نه دی پرته له یوه بې هـدفه غـشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی وجود

انسان باید د الله تعالی پر شتون باندې پوخ باور ولري او په یقین سره پرې ایمان ولري او په ژبه اقرار وکړي. د الله تعالی شتون او د هغه په موجودیت باور او یقین کول داسې یو څرګند حقیقت دی چې هیڅ ډول شک او شبهه په کې نشته. قرانکریم د الله تعالی د وجود په اړه اجمالي خبره کړې او له تفصیلاتو څخه یې ډډه کړې ده. ځکه چې د الله تعالی د وجود علم اوپوهه د انسانانو په فطرت کې داسې پرته ده چې ټول انسانان په کې یو ډول دي ډېر کم خلک به داسې وي چې د الله تعالی د شتون څخه انکار وکړي.

الله تعالی بشپړ واکمن دی

الله تعالی د کایناتو حقیقي څښتن دی د خپل خوښې او د خپل حکمت پر اساس په موجوداتو کې تصرف کوي. ټولې چارې د خپل قانون او قاعدې مطابق پرمخ بیایي. قرانکریم دغه مطلب ته د اشارې په ترڅ کې فرمایي.(الله یعلم ما تحمل کل انثی و ما تغیض الارحام وما تزداد و کل شیء عنده بمقدار.)
ژباړه: الله تعالی د هرې حاملې له ګیډې خبر وي. څه چې په هغه کې جوړیږي په هغه باندې هم پوهیږی او په هغه کې چې څه کمی او زیاتوالی راځي له هغه څخه هم با خبره وي. د هر شي لپاره د هغه په وړاندې یوه اندازه ټاکلې ده. بل ځای کې فرمایي.(قل اللهم ملک الملک توءتی الملک من تشاء و تنزع الملک ممن تشاء و تعزمن تشاء و تذل من تشاء بید ک الخیر انک علی کلی شی قدیر.)

ژباړه: ووایه ای ربه د مالک مالکه! ستا چې چا ته خوښه شي حکومت ورکوې او له چانه چې و غواړې اخلې یې چاته دې چې خوښه شي عزت ورکوې او څوک چې و غواړې ذلیله کوې یې. ښیګڼه ستا په واک کې ده. بیشکه ته په هر څه قادر یې.
الله تعالی خپل پیغمبر ته امر وکړ تر څو د خلکو تر منځ اعلان وکړي. چې الله تعالی د ټولو شیانو حقیقي څښتن دی. چاته چې و غواړي دولت ورکوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اخیستلو کې یې هم اختیار دی. قرانکریم په بل ځای کې فرمايي.(و ربک یخلق مایشاء و یختار و ما کان لهم الخیرة.سبحن الله و تعالی عمایشرکون.) ژباړه:او ستا رب چې څه و غـواړي پیدا کوي یې په دې د هغوی څه واک نشته الله تعالی د هر څه څخه ډیر پاک او لوړ دی.چې هغوی ورسره شریکوي.

د الله تعالی او د رسول حاکمیت

حاکمیت او فیصله یوازې الله تعالی لره ده او د الله تعالی او پیغمبر د حکمونو منل د ایمان او اسلام شرط دی. لکه څرنګه چې الله تعالی فرمايي.(یهاالذین امنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی امر منکم فان تنازعـتم فی شیء فـردوه الی الله والرسول ان کنـتم تومنون بالله والیوم الاخر.) نساء ۵۹

ژباړه:ای مومنانو! د الله تعالی اطاعـت وکړی او رسول اطاعـت وکړئ او د هغو کسانو پیروي وکړئ چې پرتاسې آمران دي. که ستاسې ترمنځ په کومه چاره کې شخړه پیښه شي،نو هغه د الله تعالی او رسول لوري ته حواله کړئ. که تاسې په ریښتیا سره د الله تعالی او د اخرت په ورځ ایمان لري.

د الله تعالی او پیغمبر (ص) اطاعـت او د امر منځه واجب او قطعي ده.کوم کسان چې د ایمان دعـوه کوي باید په خپلو ټولو چارو کې د الله تعالی د حکم او د الله تعالی د پیغمبر (ص) د حکم پیروي وکړي. ځکه نه یوازې دا چې د الله تعالی د حکم او د پیغمبر (ص) د حکم پیروي واجبه ده. بلکې که کوم مومن د الله تعالی د رسول په فیصله د زړه له کومې راضي او خوشحاله نه شي او په بـشـپـړه توګه ورته غاړه کښـیـنږدي. د ایمان په دعـوا کې ریـښـتـنی نه دی. څرنګه چې قرانکریم په څرګنده توګه په دې هکله فرمايي.(فلاوربک لایومنون حتی یحکموک فـیما شجر بـینهم ثم لا یجدوا فی انـفسهم حرجا مما قضیت و یسلموا تسلیما.) نساء ٦٥

ژباړه: نه ده داسې ای محمده! ستا په رب قـسم چې دوی هیڅکـله مومنان کیدای نه شي. تر څو چې په خپل منځي شخړو کې حکم او فـیصله کوونکی ونه مني بیا چې ته څه فـیصله وکړې پر هغې باندې په خپلو زړونو کې څه تنګي هم احساس نه کړي. بلکې سر تر پایه یې ومني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رسول الله (ص) له اطاعـته د نا فرماني پايلې

الله تعالی په قرانکريم کې د ال عمران په سورت کي فرمايی.(قل ان كـنتم تحبون الله فاتـبعـونی يحـببكم الله و يغـفـرلكم ذنوبكم والله غـفـور رحيمٍ قل اطيعـوا الله والرسول فان تولوا فان الله لايحب الكافـرين.)

ژباړه: (ای پيغمبره) خلکو ته ووايه! که چيرې تاسې په رښتيا له الله تعالی سره مينه لري نو زما د پيروي لاره غـوره کړئ. الله تعالی به له تاسې سره مينه وکړي او ستاسې گناهونه به تاسو ته و بخښي. هغه ډير بخښونکی او مهربان دی. ای پيغمبره! هغو ته ووايه چې د الله تعالی او د هغه د رسول اطاعـت وکړئ. بيا که هغوی ستا بلنه ونه منله، نو بيشکه الله له کافرانو سره (چې د هغه او د هغه د رسول له پيروی څخه انکار کوي) مينه نه کوي.

الله تعالی د دوهم ايت پای کې په ډير تند خطاب سره په رسول الله (ص) باندې د ايمان د سرغـړوونکو او د هغه له اطاعـت او پيروی څخه د مخ اړوونکو دپای او عاقـبـت په هکله داسې فرمايي.(فان تولوا فان الله لايحب الكافـرين.)

ژباړه: که چيرې هغوی مخ واړوي. نو الله تعالی کافران نه خوښوي.

امام قرطبي (رح) ددې ايت په تـفـسيـر کې داسې فرمايي د (فان تولوا) شرطيه جمله ده او د دې جملې موقعيت ته په کتو سره د هغې معنی داسې ده: که چيرې هغوی د کفر په حالت کې سرغـړونه وکړي او د الله تعالی او د هغه د رسول له پيروي نه اعراض وکړي (فان الله لا يحب الكافرين) نو الله تعالی کافران نه خوښوي. يعنی الله تعالی د هغوی له کړنو څخه نا راضه وي او هغوی ته بخښنه نه کوي.

دغـو مبارکو ايتونو په خپلو لوړو او ځلاندو لارښونو سره د مسلمان د ژوند هدف او کړنلاره بيان کړې ده چې پر هغو باندې د عمل کولو پايلې په اخلاص سره د الله تعالی عبادت له عـذاب څخه د خلاصون، د اجر او ثواب حاصلول، د نيکو اعمالو د تر سره کولو لپاره هڅه او هاند، او د الله تعالی د رضايت او محبت حاصلول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې الله تعالی به ورسره خبرې نه کوي

په قرانکریم او نبوي احادیثو کې ځینې داسې کسان ذکر شوي چې د هغو په هکله داسې ویل شوي چې د دوې سره الله تعالی دقیامت په ورځ خبرې نه کوي او ګناهونه به یې نه پاکوي او د دوی لپاره به دردناک عذاب وي. پوښتـنه دا ده چې دا څوک دي او د کومو صفتونو لرونکي خلک دي.

ددې لپاره چې د هغوی له صفتونو څخه ځان وساتو ترڅو دداسې عـذاب خاوندان نشو. غـواړم هغه کارونه په ګوته کړم چې د هغو له امله انسان دداسې بدمرغـیـو سره مخ کیـږي دا ګڼ شمیر کسان دي: الله تعالی فرمایي.(ان الذین یکـتمون ما انزل الله من الکتاب و یشترون به ثمنا قـلـیـلا اولئک ما یاکلون فی بطونهم الا النار ولا یکلمهم الله یوم الـقـیامة ولایزکیهم ولهم عذاب الیم.) بقره ۱۷۴

ژباړه: یـقـیـناً. هغه کسان چې هغه خبرې پټوي چې الله تعالی په خپل کتاب نازلي کړي دي او په دې (پټولو) سره لږ قیمت حاصلوي (د ټوله دنیا هم د الله تعالی د ایتونو په بدله کې لږه ده.)

دغه کسان په خپلو نسونو کې اور اچوي د دوې سره به الله تعالی د قیامت په ورځ خبرې نه کوي نه به دوی له ګناهونو پاکوي او د دوې لپاره درد ناک عـذاب دی. په دې ایت مبارک کې هغه چاته سخت تخویف او ویرونه ده څوک چې حق پـټـوي له دې امله چې ددنیا زکات یا خیرات یې بند نه شي او یا په خلکـو کې بد نام نه شي.

دلته مراد هغه څوک دي چې حق پـټـوي او په دې کار سره دنیا لاس ته راوړي یعنی د دنیا د حرص له امله پـټـوي. په دغه مارک ایت کې د دغـو خلکو لپاره څلور عـذابونه ذکر شوي دي.

۱ـ دوی چې څه له دې لارې لاس ته راوړي او خوري یې نو دوی په حـقـیـقـت اور پخپلو نسونو کې اچوي دا ځکه چې دا یې دوی ترټولو ناوړو کسب له لارې پـیـدا کړی نو بدله یې هم ورته د دوې د عـمل د جنس څخه ورکول کیـږي. داسې چې عـذاب یې تر نور هم سخت وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ـ د دوی سره به الله تعالی د قیامت په ورځ خبرې نه کوي په دې کې اشاره ده چې الله تعالی له دوی څخه ډیر زیات ناراضه وي او پر دوی باندې به ډیر سخت په غـصه وي چې دا په حـقـیـقـت کې د اور تر عـذاب هم سخت دی. د حساب خبرې به ورسره د ملایکو په واسطه کیـږي.

۳ـ دوی به الله تعالی له ګناهونو او بدو صفاتو څخه نه پاکوي دوی داسې اعمال هم نه لري چې د هغو له امله د صفت او د الله تعالی د رضا مستحق شي دا ځکه چې دوی هغه اعمال نه وو کړي چې د هغو له امله د پاکوالي او تزکیې مستحـق شي چې هغه د الله تعالی په کتاب عمل کول په هغه سره لاره پـیـدا کول او د الله تعالی د کتاب لوري ته د خلکـو بلل دي بلکې د الله تعالی کتاب یې شاته غـورځولی و او نورې لارې یې خپلې کړې وې.

۴ـ د دوی لپاره به درد ناک عـذاب وي. په بل ځای کې قرانکریم فرمایي.(ان الذین یشترون بعهدالله و ایمانهم ثمنا قلـیـلا اولئک لا خلاق لهم فی الاخرة ولا یکلمهم الله ولا ینظر الیهم یوم القیامة ولایزکیهم ولهم عذاب الیم.) عمران ۷۷

ژباړه: یـقـیـناً: هغه کسان چې د الله تعالی په لوظ او خپلو قسمونو باندې لږ بدله (د دنیا مالونه) اخلي دغه کسان داسې دي چې د دوی لپاره په اخرت کې هیڅ حصه (د ثواب) نشته دوی سره به الله تعالی خبرې نه کوي او نه به دوی ته (په رحمت او مهربانۍ) سره ګوري او د دوی لپاره درد ناک عـذاب دی. د ایت مطلب دا دی چې کوم خلک دنیا په دین سره اخلي د دنیا لږ برخې ته د اخرت په مقابله کې ترجیع ورکوي او دې ته ځانونه د واعـدو په ماتولو او د دروغــو قسمونو په کولو سره رسوي. نو د دغـو کسانو سره الله تعالی په قیامت کې خبرې نه کوي یعنی د دوی لپاره د الله تعالی عـذاب لازم دی د الله تعالی د رحمتونو او ثوابونو څخه محروم دي او د ګناهونو د پاکیدو څخه محروم دي بلکې په داسې حال کې به قیامت ته ځي چې د خپلو په جرایمو به ملوث وي او درد ناک عـذاب به ورته چمتو وي.

په احادیثو هم داسی کسان ذکر شوي دي چې د یاد شویو عـذابونو مستحـق دي. (عـن ابي ذر (رض) عـن النبی (ص) قال: ثلاثة لا یکلمهم الله یوم القیامة و

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا ينظر اليهم ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم قال ابو ذر حابو او حسروا من هم يا رسول؟ قال المسبل والمنان والمنفق سلغته بالحلف الكاذب.) رواه مسلم

ژباړه: له ابو ذر (رض) روايت دی چې رسول الله (ص) وفرمايل: درې کسان داسې دي چې د قيامت په ورځ به الله تعالی له دوی سره خبرې نه کوي نه به ورته ګوري (د رحمت په نظر سره) نه به يې له ګناهونو پاکوي او د دوی لپاره درد ناک عـذاب دی. ابو ذر (رض) و فرمايل دا کسان له خيره محروم او تاوانيان شول دا څوک دي ای د الله رسوله رسول الله (ص) و فرمايل هغه څوک چې پايڅې يې تر ګيټو (بجلکو) اښکته وي (احسان کوونکي چې چاته څه ورکړي او بيا ورباندې احسان کوي) بل هغه څوک دی چې د خپل سامان په درواغ قسم سره چلوي.

په دې حديث کې دا درې ګناوې ذکر شوي دي. يو دا چې څوک پايڅې تر ګيټو (بجلکو) اښکته ساتي ځکه دا دتکبر او لويي نښه ده او لويي کول لويه ګناه ده دا يوه بې خونده ګناه ده چې خوند او لذت هم نه لري خو عـذاب يې ډير سخت دی د تاسف خبره دا ده چې دا ګناه دومره عامه ده چې ډير خلک ورته د ګناه په سترګه نه ګوري دا حکم د سړو لپاره دی چې دوی به پايڅې پورته کوي که په لمانځه کې وي او که له لمانځه څخه بهر وي .

بله ګناه د احسان او زبادني ده چې له چا سره څه ښه وکړې نو هر وخت ورپه يادوي چې فلانی وخت کې مې داسې ښه درسره وکړل.

بل هغه څوک چې خپل مال په دروغـو قسم باندې خرڅوي ده يو شي اخيستی ارزانه وي خو بل چاته په قسم سره وايي چې دا مې په دومره اخيستی دی. تر اصلي قيمت زيات ور يادوي يا ورته وايي چې دا شی اصلي دی او هغه اصلي نه وي خو دوی ورباندې قسم هم اخلي نو دا دالله تعالی د نوم څخه غـلط استفاده کوي او سپکاوی يې کوي. له ابو هريرة (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) و فرمايل: درې کسان دي چې هغو سره به الله تعالی د قيامت په ورځ خبرې نه کوي او نه به يې له ګناهونو پاکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو معاویه راوي وایي او نه دوی ته په رحمت سره ګوري او د دوی لپاره درد ناک عـذاب دی۱ـ بوډا زناکار ۲ـ درواغجن پاچا ۳ـ او مسکین متکبر. مسلم احمد

دا درې کسان لکه د داسې درد ناکو عـذابونو مستحـق شول ځکه چې دوی دا ګناوي په داسې حالت کې کوي چې هیڅ عـذر هم ورته نه شي جوړیدای دروغ اکثره خلک د ضرورت او مجبوري له امله وایي پاچا ولې دروغ وایي؟ دی خو له چا مجبور هم نه دی.

تکبر او لويي خلک د مال له امله کوي مسکین ولې لويي کوي؟ دی خو مال هم نه لري.

زنا خلک د نـفس د خواهش له امله کوي بوډا ولې زنا کوي؟ د ده خو شهوت هم ختم وي.

ابو هریرة (رض) له رسول الله (ص) څخه روایت کوي چې الله تعالی فرمایلي دي. درې کسان داسې دي چې د قیامت په ورځ به زه د هغوی دښمن یم. یو هغه سړی چې یو شې د الله تعالی په نامه ورکوي بیا په هغه کې دوکه وکړي.

بل هغه څوک چې یو ازاد سړی یې خرڅ کړو او د هغه پیسې یې وخوړلې.

بل هغه څوک چې یو مزدور یې ونیو کار یې ترې پوره واخیست او مزدوري یې ور نه کړه. بخاری احمد

دا درې هم سترې ګناوې دي. لومړنی سړی چې د الله تعالی په نوم څه ورکړي او بیا دوکه په کې کوي نو دا د الله تعالی د نوم قـدر نه لري بلکې سپکاوی یې کوي نو ځکه د سخت عـذاب مستحـق شو.

ازاد سړی خرڅونکی ځکه د سخت عـذاب جوګه دی چې یو انسان ازاد وي او بیا ترې څوک غلام جوړ کړي نو دا د هغه انسان سره ډیر لوي ظلم دی.له دې امله یې مرتکـب د سخت عـذاب مستحق دی په دې هغه څوک هم شامل ده چې ازاد خلک تـښـتـوي اغـوا کوي یې او بیا یې د پیسو په بدل کې خوشې کوي د دې حدیث په رڼا کې دا خبره ښکاري چې د داسې خلکو لپاره سخت عذاب دی. له مزدور څخه کار اخیستل او مزدوري یې نه ورکول دا هم لوي ظلم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بیچاره ځان هم ښه سترې کړي او بیا ورته مزدوري نه ورکول کیږي. له ابو هریرة (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) وفرمایل: درې کسان دي د دوی سره به الله تعالی د قیامت په ورځ خبرې نه کوي او نه به ورته ګوري او نه به یې له ګناهونو پاکوي او د دوی لپاره درد ناک عـذاب دي.

یو هغه سړی چې په صحرا کې په داسې اوبو ولاړ وي چې دده تر حاجت زیاتې وي بیا یې هم له مسافرو څخه منع کوي.

بل هغه سړی چې په چا باندې یو شی د ماذیګر نه وروسته خرڅ کړي او داسې قسم ورته وکړي چې ما دا په دومره روپې اخیستی دی هغه سړی د ده خبره و منله په داسې حال کې چې د ده خبره صحیح نه وه.

بل هغه سړی چې د یو امام (مشر) سره د دنیوي غـرض پر بنسټ بیعـت وکړي که څه ورکوي نو وفاداري کوي او که څه نه ورکوي بیا وفاداري نه کوي . مسلم احمد

په دغـو کسانو کې نور کسان هم شته چې الله تعالی د قیامت په ورځ خبرې نه ورسره کوي چې په هغو کې د مور او پلار نافرمان د سړو سره مشابهت کوونکې ښځه او دیوث (بې غـیرته انسان) شامل دی.

څوک چې د الله تعالی څخه و ویریده هغه کامیاب شوه

۱ـ یو ولس چې د عـلم له نعمت څخه بې برخې وي هغه ولس له رنګارنګ کړاونو سره لاس او ګریوان وي چې عمده ستونزې یې خپل منځنی اختلافات وي قـومي ژبني او منطقوي اختلافات خو پریږده کور په کور بد وي خلک د دې پر ځای چې یو له بل سره همکار واوسي په هـیواد کې آبادی آمن او له نورو د یرغـل څخه د ځان ژغـورنې لپاره ګډ کار وکړي یو د بل د کور ورانولو لپاره ملاتړلې وي.

۲ـ نن چې زموږ په هیواد کې د جګړې له سببه تعلیمي موسّسې تړل شوي دي اوس دا خپله د خلکو دنده ده چې د خپلو اولادونو لپاره په مسجدونو او کور کې د زده کړې زمینه برابر کړي تر مطلق بیسوادۍ لږ تعلیم هم ډیر ګټه لري. که موږ سهار صرف د قرانکریم ۲ دوه ایتونه لومړی په قرایت او بیا په معنی سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده کړو او د ماسپښین له طرفه پښتو لیک او لوست ورته شروع کړو باور وکړئ چې په یو کال کې به ډیر څه زده کړو کله چې د یو انسان په زړه کې د الله تعالی ویره پیدا شوه د هغه اعمال خپله اصلاح کیږي.

۳ـ د قرانکریم زده کول په معنی سره د پند اخیستلو او د فکر او ذهن د اصلاح لپاره ډیر آسانه دی د اسلام په لومړیو وختونو کې به بیسواده خلکو ته قرانکریم په آسانۍ سره زده کاوه. او عمل به پرې کاوه. د یو انسان اصلاح هغه وخت شونې ده چې د خپل رب سره اړیکې ټینګې کړي او دا کار هغه وخت په ښه ډول تر سره کیدای شي چې یو څوک قرانکریم په معنی سره وایي او د تدبیر په کې کوي د قرانکریم الفاظ (تورې) د انسان پر زړه اثر کوي او د کړې لارې څخه د هدایت لور ته راګرځوي د انسان نصیحت او د قرانکریم د تورو اثر د انسان پر زړه باندې له ځمکې څخه تر اسمان پورې توپیر کوي.

۴ـ هغه څوک چې لږ حصه د قرانکریم په معنی سره زده کړي دهغه بیا له عالم سره شوق پیدا کیږي بیا به په خپلې ژبې په آسانۍ سره نور دیني او اجتماعي کتابونه خپله مطالعه کوي. داسې خلک بیا په لږ څه قناعت کوي. کار کوي د خپل اینده او کور لپاره فکر کوي او بلاخره د یو خوښ ژوند خاوند جوړ شي خو مطلق ناپوه او بیسواد خلک بیا ځینې سم فکر نشي کولای هغوی د هوا او هوس پر لاره روان وي سیالداري یې خوښه وي هر څه د کور له مشر څخه غواړي قرضونه کوي او د کورنی لپاره ستونزې را پیدا کوي که یې په دې چاره نه کیده ټوپک اخلي په ټوپک سره ستونزې پیدا کوي چې موږ یې پایله خپله وینو. نور غفلت او په ویښ سترګو خوب کول په کار نه دی او نه د بل چا مرسته کولو ته انتظار پکار ده.

۵ـ یو نا اهله کس مو چې په کور کې پیدا شو بیا ټول کور خرابوي ښه به دا وي چې د خپلو اولادونو روزنه له ابتداء نه وکړو علما او داسې نور ډیر خلک پیدا کیږي چې ستاسې اولادونو ته د قرانکریم په ترجمه او د خپل په ژبې سره ووایي د اولادونو لپاره هر ډول چې وي څه پیدا کوو خو د تعلیم غم یې نه خورو دا باید په تکرار ووایم چې د انسان اصلاح یوازې په قرانکریم سره کیږي د هیچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره باید ونه منو چې قرانکریم په معنی سره نه شي زده کولای. زموږ د ټولنې لویه بدبختي همدا ده چې قرانکریم ته مو شا ورګرځولې ده او د ښونځیو څخه بد وړو راځي چې د ۲ دوه میاشتو لپاره تجربه وکړو که قرانکریم په معنی سره نه زده کیده بیرته به یې پریږدو صرف ستونزه دا ده چې د دې کار سره خلک ناپیژنده شوي دي پخوا چې مسلمانانو دا کار کاوه مسلمانان د نړۍ باداران وه خو نن چې قرانکریم او د هغه لوستل مسلمانانو ته نا اشنا شوه مسلمانان د نورو غلامان جوړ شول.

الله تعالی ته درې ډوله خلک ډیر خوښ مګر درې ډوله ورته له دې نه هم ډیر خوښ دي

۱ـ الله تعالی پرهیزګار خوښوي مګر څوک چې په ځوانۍ کې پرهیزګاره وي هغه ورته زیات خوښ وي.

۲ـ الله تعالی ته عاجزي کوونکي خوښ دی مګر هغه څوک چې دولتمند وي هغه ورته زیات خوښ وي.

۳ـ د الله تعالی سخي بنده خوښ دی مګر هغه څوک چې غریبي کې سخا کوي هغه د الله تعالی زیات خوښ دی.

د الله تعالی فرمان

۱ـ ای خلکو تاسو شپه او ورځ ګناهونه کوئ او زه په هغه باندې پرده اچوم پس تاسې له ما څخه بخښنه و غواړۍ یقیناً زه به تاسو ته بخښنه وکړم.

۲ـ ما عزت په خپل اطاعت کې ایښی دی خلک هغه په پادشاهي کې لټوي.

۳ـ ما خپله رضا د نفس په مخالفت کې ایښی دی خلک هغه د نفس په موافقت کې لټوي.

۴ـ ما آرام په جنت کې ایښی دی خلک هغه په دنیا کې لټوي.

۵ـ ما علم او حکمت په لوږه کې ایښی دی خلک هغه په مړښت کې لټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی د رضا او خوښۍ څو نښانې

۱ـ د اطاعـت خوښول او گناهونه بد گڼل.
۲ـ د نیک عمل کولو سره ځان ناقص بلل او غـرور نه کول.
۳ـ ډیر استغفار ویل: هیڅ انسان د گناه څخه پاک نه وي بغـیر د پیغـمبرانو هیڅ نیک عمل د نقصان څخه خالي نه دی نو بنده به په ټولو اعمالو کې له الله تعالی څخه بخښنه غـواړي او استغفار به کوي.
۴ـ د اطاعـت او د خیر په لاره کې توفـیـق د خیر د اسبابو آسانه کیدل او د استغفار او استقامت دوام صالح بنده ته الله تعالی په ښو کارونو باندې توفـیـق ورکوي او هغه ورته آسانه کوي او په ښو کارونو باندې د تل پاتـیـوالي لپاره توفـیـق ورکوي.
۵ـ په تکلیف او مصیبت باندې صبر کوي وارخطا او عصباني نه وي بلکې صبر کوونکی وي.
٦ـ پر الله تعالی مطمین وي چې هغه د مومنان مرسته کوونکی دی.
۷ـ د رزق په پـیـدا کولو کې ډیر مشغول نه وي لکه: د نن زمانې ډیر خلک چې اصلي موخه یې یوازې د پیسو گټل دي او بس بلکې د ده دا عـقـیـده وي چې د هر انسان لپاره چې کوم رزق لیکل شوی دی همغه ور رسیـږي.
۸ـ په یوازې والي کې د الله تعالی د ذکر او د قرانکریم د تلاوت سره محبت لرل. دا دصالح بنده گانو ستره نښه ده چې هغې په یوازې والي کې د الله تعالی ذکر کوي او بیا د الله تعالی په مینه ویاړ کوي هغه د الله تعالی د ویرې څخه اوښکې تویوي او ژاړي دغه کسان کوښښ کوي چې زما په دغه پټ راز چې زه یې له خپل رب سره لرم باید چې هیڅوک خبر نه شي.
۹ـ د صالحو او نیکو خلکو د مجلس سره مینه لرل.
۱۰ـ د شرعي علم د زده کړې حرص کول او د هغه په عملي کولو کې کوښښ کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه د الله تعالی د رضا ځینې نښې وې که په چا کې شتون ولري هغوی دې د الله تعالی شکر ادا کړي او که چا کی نه وي هغوی دې کوښښ وکړي ترڅو په ځان کې دغه صفات پیدا کړي.

د ملایکو پیـژندنه

ملایکې د الله تعالی فرمان منوونکی لښکرې دي. له نور څخه پیـدا زمونږ له نظره پناه. نه نارینه او نه ښځینه. نه څه خوري نه څه څښي په بیلا بیلو چارو مقررې دي چې کوم کار ورته سپارل شوی یا وسپارل شي هغه سرته رسوي. هر وخت په تسبیع لګیا وي شپه او ورځ د الله تعالی پاکي بیانوي. هر وخت د الله تعالی په ویره کې دي. د ملایکو صحیح حساب د الله تعالی په علم کې دی او هغه ته معلوم دی. مشهور مقربې ملایکې ۴ څلور دي. دلته هر څه د الله تعالی په آمر د ملایکو په وسیله تر سره کیږي. په ملایکو ایمان د قرانکریم او نبوي سنتو په لارښوونو کې د ایمان د امورو د جملې څخه دی. د پیـژندلو یواځینۍ لار یې وحې ده.

ملایک د اسلام په رڼا کې

په ملایکو ایمان د اسلامي عـقیدې د ارکانونو او بنسټونو له جملې څخه دی انکار ورڅخه ځرګند کفـر ګڼل کیـږي.

د ملایک لغـوی معنی

ملایک د ملک جمع ده د لام او میم په فتحې سره د الوکة څخه اخیستل شوی الوکة رسالت ته وایي. دوی هم الهی پیغامونه پیغمبرانو ته له ځان سره راوړي او یا مضبوط او قـوي مخلوق ته ویل کیـږي.

ملایک په شرعي اصطلاح کې

ملایکې له یو لړ غـیـبي نا محسوسو نوراني مخلوقاتو څخه عبارت دي چې له حیواني تمایلاتو څخه پاک دي. په بیلا بیلو شکلونو ځان بدلوې شي او د استوګنې ځای یې آسمانونه دي د الله تعالی نه پرته یې حـقـیـقـت هیچا ته معلوم نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دملایکو خویونه ملایک ډیر ښه خویونه لري چې په قرانکریم کې ذکر شوی، ځینې یې په لاندې ډول دي.

۱ـ عـزتمند مخلوق دی.

۲ـ د الله تعالی د حکم عملي کوونکي او د گناهونو څخه د ځان ساتونکی دي.

۳ـ حیاء ناک مخلوق دی. ۴ـ مومنانوته بخښنه غـواړي.

د ملایکو حـقـیـقـت او صفات موږ نه شو کولای چې د ملایکو حـقـیـقـت معلوم کړو. د عـقـیـدې په مسّایلو کې لازمه ده چې موږ په شرعي څرگندو دلایلو اکتفا وکړو د دوی ځینې صفات په لاندې دلایلو کې راغلي دي.

۱ـ له نور څخه پیدایښت.

۲ـ لوی جسمونه .

۳ـ په بیلا بیلو شکلونو څرگندیدل.

۴ـ د متفاوتو وزرونو درلودل.

۵ـ نا آشنا ځواک درلودل.

٦ـ په دوی کې ځینې مقربې ملایکې دي.

۷ـ د تولد او تناسل او له ښځینه او نارینتوب څخه سپیڅلتیا.

۸ـ د الله تعالی پر وړاندې د بیلا بیلو مرتبو درلودل.

۹ـ د حسن او جمال صفت درلودل.

۱۰ـ د خوراک څښاک او سترړیا څخه پاکې او د استوگنې ځای یې اسمان ده.

۱۱ـ دوی د حیاء څښتنانې دي.

۱۲ـ دوی د نظام څښتانې دي.

۱۳ـ ملایکې ډیرې زیاتې دي چې شمیر یې یوازې الله تعالی ته معلوم دی.

د ملایکو د پیدایښت ماده

مکـلف مخلوقات چې عـقـل ورته ورکړل شوې په درې ډوله دي.

۱ـ ملایکې چې له نور څخه پـیـدا کړی شوي دي.

۲ـ پیـریان له ملایکو وروسته چې له اور څخه پـیـدا کړی شوي دي.

۳ـ انسانان چې له خارو څخه پـیـدا کړی شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملایکو خلقت

ملایکې الله تعالی له نور څخه پیدا کړي دي او په دې اړه یو حدیث نقل دی (عن عایشة (رض) قالت:قال رسول الله (ص) خلقت الملائکة من نور و خلق الجان من مارج من نار و خلق ادم لما وصف لکم) مسلم

ژباړه: له عایشې (رض) څخه روایت دی چې ویلې یې دي رسول الله (ص) فرمایلي دي. ملایکې له نور څخه پیدا شوي دي او پیریان د اور له لوګي لرونکو لمبو څخه پیدا کړل شوي دي او ادم (ع) له هغه څه پیدا شوی دی، چې تاسې ته په قرانکریم کې بیان شوي دي.

د ملایکو په مسلمانانو باندې څه حقوق او څو دي؟

۱ـ د هغوې پر وجود باندې اقرار کول چې شتون لري.

۲ـ پر هغو ملایکو چې موږ ته یې نومونه ښکاره دي تفصیلي ایمان درلودل او چې نه دي ښکاره اجمالي ایمان درلودل.

۳ـ د هغوی په مختلفو شکلونو باندې ایمان درلودل.

۴ـ د هغوی په وظایفو ایمان درلودل.

۵ـ هغوی په خپلو مرتبو او درجو کې ساتل.

٦ـ د هغوی سره مینه او محبت کول.

۷ـ هغوی پورې ټوکې او مسخرې نه کول. (لکه یهود چې یې کوي)

۸ـ هغوی ته کنځل نه کول. (شیعه ګان یې چې کوي)

۹ـ تل د هغوی فضایل بیانول.

۱۰ـ هغوی یو بې شمیره لښکر منل.

د ملایکې یو څو ډولونه

۱ـ جنت او جهنم نه د انسانانو ارواح وړل.

۲ـ د جنت ساتونکې ملایکې.

۳ـ د جهنم ساتونکې ملایکې.

۴ـ په شپیلۍ پوه کوونکې ملایکې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ـ نکـیر اومنکر.

د ملایکو لویوالی څومره دی

رسول الله (ص) په یو حدیث کې د دې پـوښـتـنه یادونه کړې ده.
(عـن جابر بن عبدالله (رض) عـن النبی (ص) قال اذن لی ان احدث عـن ملک مـن ملائکة الله مـن حملة العـرش ان ما بـیـن شحمة اذنه الی عاتـقه مسیرة سبـع مائة عام). ابوداود

ژباړه: د جابر بن عبدالله (رض) څخه روایت دی. چې رسول الله (ص) وفرمایل: چې اجازه وشوه ماته بیان کړم حالت د هغه ملایکو چې عـرش یې پورته کړې دی، د هغـوی غـوږونو د نرمۍ او اوږو ترمنـځ فاصله تر ۷۰۰ کالو پورې ده. چې دومره لویې ملایکې دي نو ته ووایه چې عـرش به څومره لوی وي نو د الله تعالی شان او ذات به څومره لوی وي.

د هغه ملایکو شمېره څومره ده چې عـرش یې پورته کړی دی؟

الله تعالی فـرمایی (والملک عـلی ارجائها و یحمل عـرش ربک فـوقهم یومئذ ثـمـنـیـة) حاقة ۱۷

ژباړه: ملایکې به د هغه په څنډو او کنارو باندې وي او ۸ اتو ملایکو به هغه ورځ ستا د رب عـرش پر خپل ځان باندې بار کړې وي.

د وحې راوړلو ملایکې

د الله تعالی پر بشري رسولانو باندې د الله تعالی په حکم او امر سره د الله تعالی ګمارل شوي ملایکې وحې نازلوي فرمایي. (و ماکان لـبـشـران یکـلـمه الله الا وحیا او مـن ورای حجاب او یرسل رسولا فـیـوحی باذنه مایشاء انه عـلی حکیم) شورا ۵۱

ژباړه: هیڅ بشر دا مقام نه لري چې الله تعالی له هغه سره مخامخ خبرې وکړي. یا خو د هغه خبره په وحې (اشارې) سره وي یا د پردې تر شا یا کوم پیغام راوړونکې (ملایک) لیـږي او هغه د هغه په حکم سره هر څه چې غواړي وحې کوي هغه لوړ او د حکمت خاوند دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملايکې څنګه مري

الله تعالی په قرانکريم کي فرمايي.(کل من عليها فان و يبقی وجه ربک ذوالجلال والاکرام.)

ژباړه: هر څه چې پر دغې ځمکې باندې دي، پناه کيدونکې دي او يوازې ستا رب چې د جلال او درناوي خاوند دی، باقي پاتې کيدونکې دی.

علامه ابن الجوزي (رح) په « بستان الواعظين و رياض السامعين» کې ليکي: کله چې اسرافيل (ع) د لومړي ځل لپاره د صور شپيلۍ پو کړي! نو ځمکه به د سختې د زلزلې له امله ټوله اواره او برابره شي، د ځمکې ټول اوسيدونکي به هلاک شي! د ۷ اوه آسمانونو ټولې ملايکې به مړې شي! تسبيح ويونکې او صف دريدونکي ملايکې به هم ټولې مړې شي! عرش پورته کوونکې او د الله تعالی تمجيد او بزرګي بيانوونکي فرښتې به هم مړې شي او څلور مقربې ملايکې جبرائيل (ع)، ميکائيل (ع) اسرافيل (ع) او عـزرائيل (ع) به پاتې شي.

۱ـ د جبرايل (ع) مرګ

الله تعالی به و فرمايي: ای د مرګ ملايکې! څوک پاتې دي؟ سره د دې چې الله تعالی ته د به د هر څه علم وي.

ملک الموت عـزرائيل (ع) به ووايي. ای زما پروردګاره تاته ښه معلومه ده. اسرافيل، ميکائيل، جبرائيل، او ضعيف وناچاره بنده ملک الموت دې پاتې دی.

الله تعالی به ورته و فرمايي. ورشه جبرائيل ته او روح يې قبض کړه. ملک الموت به ولاړه شي او جبرائيل (ع) به د سجدې په حالت کې ومومي، بيابه ورته ووايي. ای مسکينه !ته له هغه څه څخه کوم شي غافل کړی يې، د څه چې له تا څخه غوښتنه کيږي؟ د ادم ټوله اولاده، د نيا او ځمکې ټول اوسيدونکې، مرغان درندې حشرات، د ځمکې اوسيدونکي، د عـرش او کرسۍ پورته کوونکي او د سدرة المنتهی اوسيدونکي ټول مړه شول او الله تعالی ماته امر وکړ چې، اوس ستا روح قبض کړم. هغه مهال به جبرائيل (ع) وژاړي او په زاريو به الله تعالی ته ووايي. يا الهی! د زنکـدن سختۍ را باندې آسانه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

[ای پروردګاره! چې د جبرائیل غـوندې مقربه ملایکه زارۍ کوي او له الله تعالی څخه غـواړي چې د مرګ سختۍ پرې آسانه کړي، په داسې حال کې چې یوه لحظه یې هم د الله تعالی نا فرماني نه ده کړې. نو زمونږ بشر به څه حال وي چې مرګ مو بیخي هیر دی.

ملک الموت به جبرائیل (ع) ځان ته راټـینـګ کړي او مړ به پر ځمکه ولویـږي. جبار ذات به بیا ووایي. ای ملک الموت!څوک پاتې شو؟ عـزرائیل (ع) به ووایي میکائل اسرافیل او ستا کمزورې بنده ملک الموت پاتې شو.

۲- د میکائیل (ع) مرګ

هغه فرښته چې پر باران او ابو باندې مقـرره ده.

الله تعالی به ووایي ورشه میکائیل ته او روح یې واخله. ملک الموت به میکائیل (ع) ته ورشي او هغه به په داسې حال کې ومومي، چې د باران او اوبو انتظار به کوي، تر څو هغه پر وریځو باندې توزیع کړي. ملک الموت به هغه ته ووایي.

ای مسکینه! ته له هغه څه څخه کوم شي غافل کړی یې، د څه چې مطالبه درڅخه کیږي. نه د بنی ادم، نه د حیواناتو، نه د درندو او نه د حشراتو رزق پاتې شوی دی. د اسمانونو او ځمکی اوسیدونکې ټول مړه شول. د عـرش کرسۍ او د ټولو اسمانونو تسبیح کوونکې ملائکې هم مړې شوې. اوس الله تعالی ستا د روح د قبض کولو حکم راته کړی دی.

میکائیل (ع) به هم هغه وخت په ژړا شي او له الله تعالی څخه به په زاریو غـواړي چې، د مرګ سختۍ پرې آسانه کړي.

ملک الموت به هغه په غـیـږ کې راټـیـنـګ کړي او په داسې حال کې به مړ پر ځمکه ولویږي چې روح به یې وتلی وي.

الله تعالی به بیا ووایي. ای ملک الموت! څوک پاتې شو؟ عـزرائیل (ع) به ووایي. ای زما ربه! اسرفیل او ستا عـاجز بنده ملک الموت پاتې دی.

۳- داسرافیل (ع) مرګ

هغه ملائکه چې، د صور د شپیلۍ پر کولو ماموره ده.

الله تعالی به ووایي. ورشه اسرافیل ته او روح یې وکاږه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک الموت به اسرافیل (ع) ته د الله تعالی د آمر په مطابق به ورشي. (اسرافیل (ع) د ډیر ستر جسامت او بدن څښتن لویه فرشته ده) عـزرائیل (ع) به هغه ته ووايي.

ای مسکینه! څه چې له تا څخه غوښتل شوي دي، له هغه څخه څه شي غافل کړی یې؟ مخلوقات ټول مړه شول او هیڅوک هم پاتې نه شو، اوس الله تعالی حکم راته کړی چې، ستا روح واخلم.

اسرافیل (ع) به ووايي. پاک دی هغه ذات چې مخلوقات یې په مرگ سره خاموش کړل. پاک دی هغه ذات چې په بقاء سره یې ځان ځانگړی کړ. ای پروردگاره! د مرگ سختۍ او تریخوالی راته آسانه کړه.

ملک الموت به اسرافیل (ع) هم ځان ته را ټـینـگ کړي. روح به یې واخلي او بې روحه ستره مجسمه به یې پر ځمکه ولویږي. که د اسمانونو او ځمکې ټول اوسیدونکی ژوندي وای. نو د اسرافیل (ع) د لویدلو له سختۍ او شدت څخه به ټول مړه شوي وای.

٤- د عـزرائیل (ع) مرگ

هغه ملایکه چې د ارواح پر قبض کولو ماموره ده.

الله تعالی به پوښـتـنه ترې وکړي چې څوک پاتې شو ای ملک الموت؟ ملک الموت به ووايي. زما ربه او زما پروردگاره، ستا عـاجز بنده ملک الموت پاتې شو.

الله تعالی به ووايي.

زما دې په خپل عـزت او جلال قسم وي، چې زه به په تا هغه څه څکم، څه چې تا زما په بندگانو وڅکه، د جنت او دوزخ تر منځ ولاړ شه او ومره. ملک الموت به د جنت او دوزخ تر منځ ولاړ شي او یوه هـیـبـت ناکه چـیـغه به یې له خولې ووځي، که الله تعالی د خپل بندگان مړه کړي نه وای، نو ټول به د عـزرائیل (ع) د چـیـغې له سختۍ او تـنـدوالي څخه مړه شوي وای.

بیا به الله تعالی بلاکیفه دنیا ته وگوري او وبه وايي.

ـ ای دنیا! چیرې دي ستا ویالې ونې او ودانۍ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ چیرې دي پاچاهان او د پاچاهانو اولادونه؟
ـ چیرې دي جبارین او د جبارینو اولادونه؟
ـ چیرې دي هغه کسان چي، زما رزق به یې خوړه، زما په نعمتونو کي به یې چړچې کولې او عبادت به یې د نورو کاوه؟
ـ نن ورځ پاچاهي د چا ده؟
هیڅوک به ځواب ور نه کړي، بیا به الله تعالی ووایي.
(لمن الملک الیوم لله الواحد القهار.)
ژباړه: بادشاهی نن د چا ده خاص یو الله لره دی چی واحد او قهار دی.

پیریان

د پیریانو په وجود یقـین هم د اسلامي عـقیـدې برخه ده پیریان د غـیبـي شیانو له جملې څخه دي چې الله تعالی او رسول الله (ص) مومنان د هغوی په باور مامور کړي دي پردې اساس د پیریانو په وجود یقـین لازمي دی.

د پیریانو مفهوم

په لغت کې هغه شي ته ویل کیـږي چې له حواسو پټ وي په اصطلاح کې پیریان د الله تعالی داسې مخلوق دي چې د انسان او ملایک په منځ کې قرار لري. او د اختیار څښتـنان دي غیر مادي صورت یې نه لیدل کیږي ددې توان لري چې په بل قالب کې د ښو او بدو اشکالو په بڼه ځان څرګند کړي.

د پیریانو د پـیـژندلو لارې چارې

آسماني وحې یوازینۍ سرچینه ده چې موږ ته د دغـو موجوداتو له عالم سره آشنا کوي قرانکریم او نبوی احادیث یې موږ ته څرګندوي چې پیریان له څه شي څخه پیـدا شوي.
۱ـ په قرانکریم کې د جن لفظ یادونه ۳۲ دوه دیرش ځله په ګڼو سورتونو کې شوې ده الله تعالی فرمایي.(وما خلقـت الجن والانس الالیعبدون.) الزریات
۲ـ نبوي حدیث: رسول الله (ص) په هډوکو او خرشنو د استنجا څخه منع فرمایلې ده او ویلي یې دي. چې دا ستاسې د پیریانو ورونو خوراک دی. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ټولې ډلې د پیریانو په شتون اعتراف کوي او همدارنګه عام اهل کتاب د پیریانو په وجود قایل دي.

دپیرې او ملک توپیـر

ملایکې نوراني مخلوقات دي نه څه خوري نه څه څښي او له تولید څخه سپیځلې دي د الله تعالی عبادت کوي. معصیت ورڅخه نه لیدل کیږي مګر پیریان له اور څخه پیـدا شوي خوراک او څښاک کوي ښځینه او نارینه لري او تولد کوي او په مصیت هم لاس پورې کوي.

د ابلیس (شیطان) پیـژندنه

د ابلیس (شیطان) په وجود باور هم د اسلامي عـقیـدې برخه ده دا ځکه چې شیطان د غـیبي امورو له جملې څخه دی. چې الله تعالی او رسول الله (ص) موږ د هغه له پـیروۍ څخه منع کړي یو په قرانکریم کې دغه لفظ ۸۸ اته اتیا ځله راغـلی دی. د ابلیس (شیطان) او طاغـوت الفاظ ۱۰۸ یوسلو اته ځله راغلی دی پردې اساس په شیطان باور لازمي شی دی.

د ابلیس (شیطان) معنی

ابلیس په لغت کې عـربی کلمه ده، له ابلاس څخه اخیستل شوې معنی یې (د الله تعالی له رحمته نا امید) سره البته ابلیس د شیطانانو پلار ګڼل کیـږي.

په اصطلاح کې هغه پیـری چې د ادم (ع) ته د تعظیم څخه انکار وکړ او د الله تعالی د لعنت مستحق وګرځید تر قیامته یې ورته مهلت ورکړ او د ګمراهۍ ټول وسّایل یې ور په برخه کړل.

د ابلیس (شیطان) لغـوي تعریف

د پیریانو او انسانانو په هر سرکښ او نافرمان باندې یې اطلاق کیـږي.

د ابلیس (شیطان) اصطلاحي تعـریف

په اصطلاح کې هغه سرکښو پیریانو څخه عبارت ده چې د انسان په بڼه د څرګندیدو توان لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ابلیس (شیطان) اصل

څرنگه چې د انسانانو اصل ادم(ع) دی په همدې توگه د ابلیس اصل هم پیری دی قرانکریم دغه مطلب ته د اشارې په ترڅ کې فرمایې.(کان من الجن) الکهف

ژباړه: دی د پیریانو له جملې څخه و.

د ابلیس (شیطان) د تخلیق ماده

ابلیس (شیطان) دپیریانو د نسل څخه دی. له همدې د پیدایښت ماده یې د اور لمبه ده. قرانکریم فرمایي.(والجان خلقنه من قبل من نار السموم.) الحجر

ژباړه: او له هغه نه مخکې موږ پیریان د اور له شغلې نه پیدا کړي ول.

ابلیس ته د الله تعالی ځواب

شیطان وایي: ای الله ستا په لویۍ او عظمت مې دې قسم وي، څو چې انسان ژوندی وي زه به یې دوکه کوم او د جهنم لوري ته یې راکاږم.

الله تعالی ورته فرمایي: په خپل عزت او جلال مې دې قسم وي، زه به عفوه ورته کوم څو چې دوی له ما څخه بخښنه و غواړي او جنت به ورکوم.

د شیطان سپارښتنه خپل زوی ته

روي عن معاذ بن جبل و عبدالله بن عمران ابلیس یقول لولده زلنبور سر بکتائبک فات اصحاب الاسواق زین لهم الکذب و الحلف و الخدیعة والمکر والخیانة وکن مع اول داخل وآخرج منها. احیاء علوم الدین

ژباړه: د معاذ بن جبل او عبدالله بن؛ عمر (رض) څخه روایت دی چې شیطان خپل زوی «زلنبور» ته وایي. خپلې لښکرې یوسه د بازار خاوندانو ته (په بازار کې معامله کوونکو ته) نو دوی ته ښایسته کړه درواغ، قسم اخیستل، د خلکو خطاء ایستل، چم او خیانت، او د لومړني راتلونکي او وروستني وتونکي سره ملگری شه.

شرح: د دې لپاره چې په بازار کې شیطان معامله کوونکي خلک ډیر وغولوي او په هغوي باندې ډیر گناهونه وکړي، نو د خپلو زامنو ته وایي: ولاړ شه کوم خلک چې بازار ته راځي هغوی ته هر ډول گناه ښایسته کړئ لکه دروغ ویل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

قسم اخيستل، د بل مسلمان ورور دوکه کول، مشتري يا بل چاته چم او دوکه وركول او خيانت كول، او د هغه چا ملگري شئ كوم چې بازار ته ترټولو مخكې راځي او تر ټولو وروسته ځي. (كوم څوک چې په بازار كې ډير وخت تيروي نو د هغه سره شيطان ملگرى شي.

د نفس پيـژندنه

د نفس لفظ په عـربي ژبه كې په ډيرو معناو سره راغلى وينې ته هم نفس ويل كيـږي. بد نظر ته هم نفس وايي. همدارنگه نفس د ذات په معنى سره راغـلى دى البته په هغه صورت چې روح له جسم سره يو ځاى وي د نفس اطلاق په انساني روح كيـږي.

د نفس غـوښـتـنه

الله تعالى فرمايي.(يايها الذين امنوا اتـقـوا الله ولـتـنـظر نفس ما قدمت لغد)
ژباړه: اى ايمان والاو د الله تعالى نه اوويريږئ او هر نفس دې دا وگوري چې هغه سبا لپاره څه ليـږلي دي.
په ايت مبارک كې هغه طرف ته اشاره ده چې انسان د خپل تيرو اعمال محاسبه وكړي حضرت عمر(رض) فرمايي. له دې نه مخكې چې له تاسو سره محاسبه وشي خپله د خپل ځان سره محاسبه وكړى او له دې نه مخكې چې ستاسو اعمال وتلل شي تاسې خپله د خپل اعمال وتلئ.
په يو حديث شريف كې دا ذكر دى چې يو سړي رسول الله (ص) ته عـرض وكړ چې ماته نصيحت وكړه. رسول الله (ص) ورته و فرمائيل. چې آيا ته د نصيحت لپاره راغـلى يې هغه وويل هو. رسول الله (ص) ورته و فرمائيل كله چې ته د كوم كار اراده وكړې نو د هغه په كولو كې غـور وكړه كه د هغه كار پايله ښه وي نو ويې كړه او كه پايله يې بد وي نو مه يې كوه. په يو بل روايت كې راغـلي دي چې عـقـلمند سړي لپاره دا غـوره دى چې په ۴ څلورو ساعـتونو كې ۱ يو ساعـت د خپل نفس د محاسبې لپاره تير كړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې شپه به تیاره شو حضرت عمر (رض) به خپلې پښې په قمچینې سره وهلې او خپل نفس ته يې به وویل تا نن کوم عمل کړی دی. د میمون بن مهران (رض) قول دی چې سړی تر هغه وخته پورې متـقي نه شي کیدای چې تر څو د یو کار نه وروسته د خپلو د شریکانو د محاسبې نه هم سخت د خپل ځان سره محاسبه ونه کړي.

له حضرت طلحه (رض) نه روایت دی چې یو ورځ خپل باغ کې ولاړ وُ لمونځ يې کوله په دغه وخت کې د مارغانو شور جوړ شو چې د هغې په وجه د ده لمونځ کې فکر بدل شو نو هغه د دغې بې فکرې په بدله کې انتهائي پښـیماني حالت کې هغه ټول باغ د الله تعالی په لاره کې وقـف کړه.

د ابراهیم تیمي قول دی چې ما خپل نفس ته د جنت مثال مخکې کړه جنت نه میوه خوړل د نهرونو نه اوبه څکل او له حورو او پاکو ښځو سره د ناستې ولاړې صفت مې وکړله. بیا مې خپل نفس ته د جهنم تکـلیـف په دوزخ کې د دوزخیانو پیـپ او گزگ خوړل د دوزخ درانه زنځیرونه طوقونه او داسې نور عـذابونه مې بیان کړه او ورته مې وویل تاته له دغـو دواړو نه کوم یو خوښ دی. نفس وویل زما اراده ده چې په دنیا کې ښه او نیک عملونه وکړم. ما ورته وویل في الحال تاته مهلت درکړل شوې دی لهذا ښه عملونه وکړه.

د نـفس سره جهاد کول

هغه دا چې د دیـن اومور زده کول، ورباندې عـمل کول،دغه اومورو ته دعـوت ورکول، د دعـوت په سختـیـو باندې صبر کول دي (عـن فضالة بن عبـیـد قال : قال رسول الله (ص) في الحجة الوداع: المجاهد مـن جاهد نـفسه في طاعـة الله و المهاجر هجر الخطایا و الـذنوب.)

ژباړه: مجاهد هغه دی چې د الله تعالی په اطاعـت کې د خپل نـفس سره جهاد وکړي او مهاجر هغه څوک دی چې له خطایاوو او گناهـونو څخه هجرت يې هجرت کړي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبر پیژندنه

۱ـ پیغمبر هغه څه ته وايي چې عـقـل يې مني خلکو ته د نیکي ښوونه کوي او هغه څه وايي چې خپله پرې عمل کوي د خلکو د ښيګڼو لپاره ځان ته زيان رسوي او د دې برعکس کار نه کوي. هغه د شرافت لوړ فکر او د صداقت بیلګه وي. هیڅ ډول نیمګړتیا پکې نه وي. دعـوت يې د خلکو لپاره وي نه د ځان د شخصی ګټـو لپاره او که لارښونې يې عملي شي د ټول انسانیت لپاره به ښه بیلګه وي. پیغمبر د الله تعالی د استازیتوب دعـوی کړې وي خپل بیان د ځان نه بلکې د الله تعالی کلام بولي خپل اصلاحي کار او دعـوت د ژوند او دنیا څخه ډیر ورته ګران وي. د حالاتو تغیـر يې پر هـدف دعـوت او تګلارې اثر نه کوي په بیان کې يې تناقضات نشته.

۲ـ کله چې تاسې ته ښکاره شوه چې اسلام یوه سمه او مستـقـیـمه لاره ده بیا نو د دې لارې پریښودل یقیناً بې لارې ده یو حیوان هم هدف ته مستـقـیـمه لاره غـوره کوي. په پیغمبر باندې د ایمان راوړلو څخه انکار الله تعالی ته د رسیدو لپاره ټولې لارې بندوي.

۳ـ کله چې د یوه شخص پیغمبري ثابته شي بیا نو د هغه اطاعـت ضروري دی. په نړۍ کې د هر کارپوه په هکله دا خبره صدق کوي چې کله د هغه پوه په یوه کار کې ومنله شي بیا خلک د هغه خبره مني ضرور نه ده چې د هرې خبرې په حکمت او ضرورت يې ځان یوه کړي.

۴ـ څوک چې د پیغمبر (ص) د خبرو منلو څخه انکار کوي هغه به ناپوه د خراب ذهن خاوند د پلار او نیکو د طریقو ړوند تـقـلـیـد کوي متکبر او د نفس بنده وي.

پیغـمبر ته اړتیا

هغه څوک چې د الله تعالی لخوا د بشر لارښوونې لپاره را استول شوی وي پیغمبر ورته وايي. بشر پیغمبر ته ډیر اړتیا لري د پورتنۍ ادعا ثبوت لپاره له لاندې دلیلونه ویل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ ثابته ده چې ټول موجودات يو پالونکی او پيـدا کونکی لري چې الله تعالی دی. انسانان د خپل ژوند سمون شر او فساد د مخنيوي لپاره يو قانون ته اړتيا لري چې د هغه په رڼا کې د خير لټون وکړي او فساد له منځه يوسي. ځينې چارې لکه د قيامت ورځ د اعمال ميزان حساب جنت او دوزخ د انسان د عـقـل په واسطه درک کيدای نه شي نو ضروري و چې د الله تعالی لخوا يو داسې قانون را وليـږل شي چې انسانان د هغه مطابق خپلې ښيگڼې ترلاسه کړي.هغه شخص ته چې د الله تعالی په امر خدای (الهی) قانون بشر ته رسوي او يا يې بيان کړي پيغمبر ورته ويل کيـږي. د پيغمبري د اثبات لپاره د الله تعالی لخوا ورته رينښـتـني دليلونه ورکړل شوي وي چې هغو ته معجزه وايي. د پورتني مطلب د روښانتيا لپاره ويلی شو. موټر الوتکه او داسې نور...شيان چې د ځينو خلکو لخوا اختراع شوي که د دې شيانو د چلولو طريقه جوړونکي شخص لخوا بل چاته ور زده نه کړای شي. هغه بل شخص د هغو اختراع شوو شيانو په استعمال نه پوهيـږي نو که لومړی يې بل څوک استعمال کړي ممکن ده د لوي ستونزې سره مخامخ شي. همدارنگه دنيا او د دنيا ټول موجودات چې الله تعالی پيـدا کړي دي. تر څو چې د الله تعالی لخوا د ژوندانه د خير او شر چارې چاته ور ونه ښودل شي په خپل فکر سره يې هيڅوک نه شي پيـژندلای.

۲ـ که د الله تعالی لخوا خلکو ته پيغمبر نه وای را ليـږل شوی. د خير او شر لارښوونه ورته نه وای شوې او د قيامت په ورځ ورسره د اعمالو حساب پيل شي گناهگارانو او سرکښانو ته د دوزخ بيولو حکم صادر شي نو دوی به د الله تعالی حضور ته عـذر او بهانه وړاندې کړي او داسې به ووايي يا الله مونږ ستا د رضا او قهر موجبات نه پيـژندل تا به موږ ته پيغمبر قانون او احکام راته را ليـږلي وای د خپلې رضا او قهر لارې به دې راته ښودلي وای موږ به هيڅکله ورڅخه مخالفت نه وای کړی او د هغه به مو پوره اطاعت کړی وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انبیا (ع) معصوم دي

انبیا دوه حالته لري

۱ـ د انبیا (ع) ژوند د نبوت او رسالت د منصب له ښکاره کیدو څخه دمخه.
۲ـ د انبیا (ع) ژوند د نبوت او رسالت د منصب له ثبوت څخه وروسته.

انبیا (ع) (پیغمبران) په دواړو حالتو کې یعنی د نبوت او ثبوت څخه د مخه او وروسته له گناهونو څخه (وړه گناه وي او که لویه) پاک او معصوم دي. ولې که انبیا (ع) د گناهونو او د دروغو ویلو څخه پاک او معصوم نه وي نو د نبوت په دعوې کې یې شک او شبهه پیدا کیږي. ځکه هرڅوک چې په گناه او دروغ ویلو باندې و پیژندل شي نو طبعاً او عادتاً د هغه رښتیا خبره هم احتمال د دراوغو پیدا کوي لکه چې رسول الله (ص) فرمایلی دي.(من عرف بالکذب فصدقه یکون کذبا)

ژباړه: څوک چې په دراوغو و پیژندل شي نو رښتیا یې هم دروغ دي. که د نبي د نبوت له ثبوت څخه د مخه که له گناه او دراوغو ویلو څخه پاک نه وي او په دروغو ویلو شهرت ومومي نو خبره یې د منلو وړ نه وي. که داسې شخص ته وحی ولیږل شي او په رښتیا د نبوت دعوې وکړي هیڅوک پرې باور نه کوي ځکه خلک به گومان کوي چې دا دعوی به یې هم دروغ وي. پیغمبر باید د خلکو تر منځ یو منلی شخصیت وي تر څو د باور او اعتماد وړ وگرځي او متابعت یې وکړل شي نبي باید هم له لوې گناه او هم له وړې گناه څخه پاک او معصوم وي. ځکه چې که د لوې گناه صدور ترې وشي کیدای شي چې کسر ترې هم صادر شي او که وړه گناه ترې صادره شي نو د لوې گناه صدور هم ترې کیدای شي ځکه چې وړه گناه د قصد نیت او دوام سره لویه گناه گرځي نو واجب ده چې انبیا (ع) هم مخکې د نبوت له ثبوت نه او هم وروسته د نبوت له ثبوت نه د لوې گناه او هم د وړې گناه له صدور نه معصوم وي. کوم شیان چې د پیغمبرانو نه صادره شوي دي هغه گناهونه نه دي بلکې هغوی ته زلالت (ښوییدنه) او خطاء وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولو العـزمه پیغـمبران

ټول پیغمبران د الله تعالی په وړاندې معزز او د عـزت خاوندان دي، ټول پیغمبران د ډیر زیات عـزم، صبر او حوصلې خاوندان وو. خو ځیني پیغمبران الله تعالی په عـزم سره ستایلي دي دا په دې دلالت کوي چې دوی د نورو انبیا (ع) په پرتله د ډیر قوي عـزم او د الله تعالی په وړاندې د ډیر لوړ مقام او لوړې درجې لرونکې دي.

عـزم صبر، ثبات او د یو کار د کولو لپاره قوي هوډ ته ویل کیـږي. ځینو پیغمبرانو ته ځکه اولو العزم ویل کیـږي چې د دوی د دعـوت او رسالت په کار کې له صبر، ډیر زغم او حوصلې څخه کار اخیستی دی، نو الله تعالی په اولو العزم صفت سره ستایلي دي او فرمایي.(فاصبر کما صبر اولو العزم من الرسل) الاحقاف

ژباړه: نو صبر کوه لکه چې همت ناکو رسولانو صبر کوه.

د الو العـزمه پیغمبرانو شمیر

د الو العزمه پیغمبرانو د شمیر په اړه له علماء څخه ډیر روایت نقل شوي دي خو د جمهورو علماو په نزد د الوالعـزم پیغـمبران ۵ پنځه کسان دي. حضرت نوح (ع) حضرت ابراهیم (ع) حضرت موسی (ع) حضرت عیسی (ع) او حضرت محمد (ص). چې الله تعالی په دې روایت کې را ټول کړي دي.(واذ اخذنا من الـنـبـیـن مـیـثـاقـهم و منک ومن نوح و ابراهیم و موسی و عسی ابن مریم و اخذنا منهم میـثـاقا غـلظا] الاحزاب

ژباړه: مهال چې موږ له (ټولو) انبیاو او (حصوصاً) له تا، نوح، ابراهیم، موسی او د مریمې زوی عیسی نه ژمنه واخیسته او ښه پخه ژمنه مو ترې واخیسته. او همدارنگه الله تعالی په دې مبارک ایت کې هم ذکر کړي دي.(شرع لکم من الدین ما وصی به نوحاً والذي اوحینا الیک وما وصینا به ابراهیم و موسی و عیسی ان اقـیموا الدین ولا تـتفرقو فیه کبر علی المشرکین ما تدعـوهم الیه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: تاسو ته یې هغه دین ټاکلی (بیان کړی) چې په هغه سره یې نوح ته سپارښـتـنه کړې وه او هغه چې تاته مو وحې کړې او په هغه سره موږ ابراهیم، موسی او عیسی ته سپارښـتـنه کړې وه چې (همدغه) دین تر سره کړئ او اختلاف مه پکې اچوئ. مشرکانو باندې هغه خبره ډېره درنه ده چې ته یې وربلې.

د الو العـزمه پیغـمبرانو نومونه

۱ـ حضرت نوح (ع)
۲ـ حضرت ابراهیم (ع)
۳ـ حضرت موسی (ع)
۴ـ حضرت عیسی (ع)
۵ـ حضرت محمد (ع)

د الو العـزمه پیغـمبرانو فضیلـت

دغه الو العـزمه پیغـمبران له نورو ټولو پیغـمبرانو څخه د زیات فضیلـت خاوندان دي او په دوی کې د ډېر زیات فضیلـت خاوند حضرت محمد (ص) دی.

له ابي هریرة (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) و فرمایل.[خیار ولد ادم نوح و ابراهیم و عیسی و موسی و محمد (ص) وصلی الله علیه وسلم علیهم اجمعـیـن.]

ژباړه: د ادم (ع) د اولادې تر ټولو غـوره حضرت نوح (ع) حضرت عیسی (ع) حضرت موسی (ع) او حضرت محمد (ص) دی.

له ابي هریره څخه روایت دی چې رسول الله (ص) و فرمایل.(انا سید ولد ادم یوم القیامة واول من یـنـشـق عنه القـبر واول شافع واول مشفع.)

ژباړه: زه د قیامت په ورځ د ادم (ع) د اولادې سید او مشر یم، لومړی به زما قبر شق او څیرې کیـږي، زه لومړی شفاعـت کوونکې یم، او لومړی به زما شفاعـت قبلیـږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مومن پـیـژندنه

مومن هغه چاته وايي چې پر الله تعالی ایمان راوړي هغه ته ځان وسپاري د هغه اطاعـت او فرمانبرداري وکړي په هغه د زړه له تله پوره یقـیـن ولري د هغه سره څوک شریک نه کړي د هغه په یووالي باور له هغه او د هغه له قانون سره د زړه له تله مینه ولري د پـیـغـمبر (ص) سره له ټولو انسانانو څخه ډیره مینه وکړي د هغه اطاعـت وکړي خپله هره دنیوي ستونزه د الله تعالی په کلام او د رسول الله (ص) په احادیث سره حل وفصل کړي هیڅکله د هغه په قانون څه تـنـګي احساس نه کړي او په ژوند کې د قبر د ژوند لپاره توښه برابره کړي پر اخرت جنت دوزخ او حساب کتاب باندې پوره یقـیـن او باور ولري.

د مومن طبعت

مومن د تل لپاره ثابت قدم او د کلک هوډ څـښـتن وي. لکه څرنګه چې الله تعالی وايي.(انما المومنون الذین امنوا بالله ورسوله ثم لم یرتابوا)
ژباړه: په حـقـیـت کې خو مومنان هغه وي چې پر الله تعالی او د هغه پـیـغـمبر (ص) ایمان راووړ او بیا هغوی څه شک ونه کړ.
او همدارنګه د کافرانو په اړه وایي.(فهم في ریبهم یترد دون)
ژباړه: هغوی په هماغه شک کې سرګردانه دي. او پر دې سربیره خپلې ژمنې ماتوي. تاسې ته پکار ده چې کله ورته سمه لار ښکاره شي او غالب ګومان دې پرې راشي. نو بیا په ډاډ زړه مخ په وړاندې درومه. یو کس د خپلې ښځې په طلاقـولو کې دوه زړه و. نو یو پوه کس ته ورغـی او مشوره یې ترې وغـوښـته چې باید څه وکړي؟ حکیم پوښـتنه وکړه. د دې ښځې سره دې څومره کلونه تیر کړي دي؟ څلور کاله. له څلور کاله راهیسې له صبر نه کار اخلې؟ هو. مهمه دا ده چې صبر څخه کار اخیستل پکار دی. خو تر کومه؟ عـقـلمن هغه څوک دی. چې د یو شي په اړه فکر وکړي چې د هغه لپاره څنګه دی؟ ورسره تلل کولای شي او کنه؟ او تر هغه وروسته د اقدام لپاره کلک هوډ وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شاعـر وايي. د هغه څه درملنه يې چې ستا زړه نه غـواړي. همدا ده چې ورڅخه جلا شې. د څيـړنو او تجربو په رڼا کې تردد او او حيرانتيا په څلورو مسّلو کې ډيره پـيـښيـږي.

۱ـ د تحصيل او زده کړې پر مهال د تخصص او رشتې غـوره کولو پر مهال چې د تردد له کبله يې ډير قيمتي وخت له لاسه وځي.

۲ـ د يو مناسب کار غـوره کولو پر مهال، چې ډير خلک په ده نه پوهيـږي چې د ده له شان سره مناسب او وړ کار به څه وي؟

۳ـ د واده په قضيه کې د ښځې غـوره کولو پر مهال چې ډير ځوانان يې له دوه زړه توب او حيرانتيا سره لاس او گريوان کړي دي، په دې معنی چې د ښځې په انتخاب کې د خپل ومني او که د مور پلاراو که د ورور؟ د تره ومني او که د ترور؟

۴ـ د طلاق مسّلې پر مهال چې زيات شمير خلک يې له تردد سره مخ کړي دي. په دې معنی چې خپله ښځه طلاقه کړي او کنه دغه د اوسپنې نينې پرلپسې ډول وچيچي.؟

د مومن مقام او مرتبه

ايمان يوازې د دعـوې نوم نه دی بلکې د يوې کړنې سلوک او پرله پسې عمل نوم دی او که هغه سلوک کړنې او ترتيب په وجود کې را نه شي نو ايمان په دغه زړه کې نشته او که انسان خپل ځان يوازې د ژبې اقرار پورې محدود کړي نو دغه کس مومن نه دی. الله تعالی چې چاته ايمان ور په برخه کړي او مومن يې وگرځوي نو بيا د داسې مومن د مقام او مرتبې په اړه رسول الله (ص) فرمايي.(ليس شی اکرم علی الله من الموءمن)

ژباړه: له مومن څخه ډير قـدرمن د الله تعالی په نزد هيڅ شي نشته. او الله تعالی فرمايي.(لو ان اهل السماء والارض اشتر کوافی دم مومن لاکبهم فی النار)

ژباړه: که آسماني او ځمکنی ټول مخلوق د يو مومن په وژنه کې برخه واخلي. نو زه به دا مخلوق پړمخې جهنم ته ورغـورځوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنی که دا ټول مخلوق په ګډه سره یو مومن ووژني. نو د مومن وینه ماته دومره د قدر وړ ده چې زه به د دې مومن په سر دا ټول مخلوق جهنم ته وغـورځوم. او بل ځای کې فرمايي.(من عادلی ولیا فقد ازنت له بالحرب)
ژباړه: که چا زما د یو ملګري سره دښمني وساتله نو زما هغه کس ته د جنګ اعلان دی.

مومن دروغجن کیدای نشي

له رسول الله (ص) څخه پوښـتنه وشو یا رسول الله (ص). ایکون المومن جبان. ایا مومن بې زړه کیدای شي؟ رسول الله (ص) وفرمایل چې دا یو طبیعي څیـز دی چې ځینې خلک زړه ور وي او ځینې بې زړه وي نو مومن بې زړه کیدای شي هو.

بیا ترې پوښـتنه وشوه. ایکون المومن بخیلا. ایا مومن بخیل کیدای شي؟ رسول الله (ص) هو مومنانو کې به بخیل خلک هم وي اوسخیان هم. بیا ترې پوښـتنه وشوه. یارسول الله (ص) ایکون المومن کذباً. ایامومن دروغجن کیدای شي؟ رسول الله (ص) وفرمایل نه مومن دروغجن کیدای نشي مومن او دروغ نه یو ځای کیـږی.

زه پردې خبره نه پوهیدم خو بیا د کلنـټـن په کیس کې پرې پوهه شوم. ځکه پرهغه باندې ترټولو لویه نیوکه چې وه د دروغـو په اړه وه ځکه پر هغه باندې دا نیوکه نه وه چې مخ دې ولې تور کړی (زنا دې ولې کړې ده) او دا هیڅوک نه پوښـتي ولې، چې دا خو ټولو ته په ډاګه ده او د پوښـتنې اړتیا هم نـشـته ده خو پرده چې کومه اصلي نیوکه وه هغه دا وه چې تا دروغ ولې ویلې دي.

که تاسې غـربي نړۍ ته لاړ شئ او یو کس د شرابو په نشه کې ډوب وي، بې حیایي او بد کاري کوي او په ډاګه یې بې حیایي پیل کړي وي. نو د دې په ویلو سره وګورۍ چې ته غـل یې او له ګریوانه مو نیسي که نه هغه به په نشه کې ډوب دی، بدکاري او بې حیایې کوي نو بې شکه ورته ووایه چې شراب دې څښلي دي نو درته وبه وايي چې هو. څښلی مې دي او بده یې هم نه ګڼي او که ورته ووایې چې ته دروغجن یې نو لمبه به شي، نو ښکاره شوه چې رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ص) د دروغـو سختي پرځای فرمایلې ده او د ایمان او رښتیاوتر منځ یې یوه اړیکه پیدا کړې ده، یعنی څوک چې رښـتونی نه دی نو د هغه په زړه کې ایمان هم نشته.

د یوه اوږده حدیث یوازې د پیـل برخه لیکم چې په بخاري او مسلم شریف دواړو کې راغلي دي.(قال لایزني الزاني حین یزني وهو مومن)

ژباړه: رسول الله (ص) فرمایي. چې کله زنا کار زنا کوي، نو هغه په دې وخت کې مومن نه وي بلکې ایمان د هغه له زړه څخه ووځي. (ولایسرق السارق حین یسرق وهومومن)

ژباړه: او غـل هم د غـلا په وخت کې مومن نه وي.(د غـلا پرمهال ترې ایمان ځي) (لایشرب الخمر حین یشربها وهو مومن)

ژباړه: او کله چې یو کس د خیانت په کولو کې بوخت وي، د رشوت په اخیستلو کې بوخت وي، او یا په ډاګه د بې ایمانۍ په کولو بوخت وي، نو په دغـه وخت کې په دوی کې ایمان نه وي. (المومن مالف ولاخیر فیمن لایالف ولا یولف)

ژباړه: مومن ځای د محبت او د الفت وي او خیریانې ګټه نشته په هغه چا کې چې نه له چاسره مینه کوي او نه ورسره مینه کیـږي. او په بل ځای کې فرمایي.(المومن للمومن کلـبـنـیـان یشد بعـضه بعضا ثم شبک بین اصابعه)

ژباړه: یو مومن د بل مومن لپاره داسې وي لکه په یو دیوال لګیدلې خښـتې، چې یو بل قـوي کوي او د (ثم شبک اصابعه) په ویلو سره یې د ګوتو پـنـجـو یو په بل کې یې ورکړې او ویې ویل چې مومنان په خپل منځو کې سره داسې دي.

د مومن مسّولیت

د الله تعالی معرفـت د الله تعالی د پیغـمـبر (ص) پیـژندنه د خپل ژوند د حکمت پیـژندل د الله تعالی د دین او اخرت پیـژندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مومن راحت چیـرې دی

له حسن بصری (رح) څخه و پوښـتل شوه چې د مومن راحت چیـرې دی؟ هغه ورته وویل: که غـفـلت ورڅخه شوی وي. نو په سجده کې دی او که گناه ورڅخه شوې وي نو په توبه کې ده.

همداډول الله تعالی د قرانکریم د «الرعـد» سورت په ۲۸ اته ویشت نمبر ایت کې فرمایلي (الا بذکر الله تطمًن القلوب)

ژباړه: همدغـه د الله تعالی یاد هغه شی دی چې زړونو ته ډاډینه ور په برخه کوي. یعنی د الله تعالی په ذکر سره زړونو ته اطمنان حاصلیـږي او زړونه پرې سکون مومي.

همداراز د قرانکریم د «البقره» سورت په ۱۵۲ یو سلو دوه پنځوس نمیر ایت کي فرمایلي.(فاذ کرونی اذکرکم واشکروالی ولاتکفرون)

ژباړه: له دې امله تاسې ما په یاد ولري چې زه به تاسې یاد کړم. او زما شکر ادا کړي د نعمت نا شکري مه کوي.

او هغه څوک چې بې راحته دي د هغوی په اړه الله تعالی د قرانکریم د «طـه» سورت په ۱۲۴ یو سلو څلورویشت نمبر ایت کې فرمایلي (و من اعـرض عـن ذکری فان له معـیـشـة ضنکا و نحشره یوالقیمة اعـمی)

ژباړه: او څوک چې زما له ذکر څخه مخ اړوي د هغه لپاره په دنیا کې تـنـگ ژوند وي او د قیامت په ورځ به مونږ هغه ړوند راپاڅوو.

د مسلمان پیـژندنه

عـن عبدالله بی عمرو عـن بنی (ص) قال (المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده والمهاجر من هاجر مانهی الله عنه) رواه بخاري

ژباړه: له حضرت عبدالله (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) وفرمایل. مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمان یې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امن وي او مهاجر هغه څوک دی چې له گناهونو څخه ځان وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ د ژبې سپیڅلتیا مسلمان په غـور او سوچ سره خبرې کوي او د بدو تورو او کنځلو څخه ځان ساتي.

۲ـ د مسلمان له لاسه هیچاته ضرر نه رسیـږي.

۳ـ د گناه له مجلسونو څخه لرې والی مسلمان باید د گناهونو له مجلسونو څخه خپل ځان لرې وساتي او په پاک چارپیـریال کې ژوند وکړي.

انسان ته له دوه لوریو ضرر رسیدلای شي یو جسمي او فزیکي او بل معنوي او روحي. بناء په دې حدیث شریف کې مسلمانان نورو ته د ژبې او لاس له هر ډول ضرر رسولو څخه منع شوی دی تر څو مسلمانان یو بل ته د متـقابل احترام په فضاء کې د عـزت ژوند وکړي او له هر ډول تیري، بهتان، تمسخر، او ازار څخه خوندي وي.

مسلمانان سره ورونه دي

یو مسلمان د بل مسلمان ورور دی. لکه څرنگه چې الله تعالی په قرانکریم کې د الحجرات په سورت په ۱۰ ایت کې فرمایي.(انما المومنون اخوة فاصلحوا بـیـن اخویکم واتـقـوا الله لعلکم ترحمون) حجرات ۱۰

ژباړه: مومنان سره وروڼه دي. نوتاسې د خپلو ورونو تر منځ سوله راولې او له الله تعالی څخه وویریـږي چې ترڅو پر تاسې رحم وشي.

مومنان تل د دیني وروری پر اساس په خپلو منځو کې مینه او لورینه لري او یو بل ته د ښیـگـڼې رسولو په فکر کې وي او هر یو د خپل مسلمان ورور مرسته کوي او زیان ور رسولو څخه ځان ساتي.

یو مسلمان د بل مسلمان سره خبرې نه کول

د حضرت ابو هریره (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) و فرمایل چې مسلمان لپاره جایزه نه دی چې د خپل مسلمان ورور سره درې ورځو نه زیات تعلـق پریـږدي او چا چې درې ورځو نه زیات تعلـق پریښوده (خبرې ورسره ونکړې) او بیا مړ شو نو دې دوزخ ته داخل شو. احمد ابوداود

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت ابو هریره (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) وفرمایل چې د جنت دروازې د ګل (پیر) او زیارت په ورځ کې پرانستل کیږي نو هر هغه بنده ته بخښنه کیږي چې الله تعالی سره يې څه شیز نه وي شریک کړی (مشرک نه وي) او بل هغه کس ته بخښنه نه کیږي چې د دې او د بل مسلمان په منځ کې خپګان وي الله تعالی به ووايي چې دا دواړه پریږدي چې ترڅو يو بل سره روغه نه وي کړې.مسلم

دې دواړو حدیثونو کې مسلمانانو ته ډیر زیات زجر ښکاره شوه د هغو کسانو په حق کې چې یو د بل سره خبرې نه کوي. د لومړی حدیث نه دا ښکاره شوه چې یو مسلمان بل مسلمان سره د درې ورځو نه زیات خبرې بندې کړي او بیا دې مړ شي نو دې به مستقیماً دوزخ ته ځي که څومره ډیر نیک اعمال يې کړي وي خو دا به هم دې د اور نه بچ نه کړي.

او دوهم حدیث نه دا ښکاره شوه چې یو مسلمان د بل مسلمان نه خپه وي او خبرې ورسره نه کوي دې دواړو ته به تر هغه وخته پورې بخښنه نه کیږي چې تر څو پورې دوی دواړه روغه نه وي کړې دا څومره د افسوس خبره ده چې انسان ته په داسې وخت مرګ راشي او دې لپاره بخښنه نه وي شوې باید مونږ او تاسو یو مسلمان نه هم خپه نه شو دا ډیره لویه ګناه ده او ځان ترې وساتئ.

د سلمی (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) فرمایلي دي چې کوم کس د خپل مسلمان ورور سره تر یو کال پورې تعلق پریښود نودا د هغه وینې تویولو په شان دي (دومره ګناه يې وشوه چې ګویا یو مسلمان يې قتل کړی وي) ابو داود

د حضرت ابو ایوب (رض) څخه چې رسول الله (ص) فرمایلي دي چې هیڅ مسلمان ته جایز نه دي چې د خپل مسلمان ورور سره د درې شپو نه زیاتې خبرې اترې پریږدي چې د خبرو په وخت کې دوی نه یو کس یو خواته مخ اړوي او بل کس بلې خواته غوره په دواړو کې هغه څوک دی چې لومړی پرې سلام واچوي. بخارې مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت ابو هريره (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) فرمايلي دي. د مسلمان لپاره جايز نه دي چې د خپل مسلمان ورور سره د درې ورځو نه زيات تعلق پريـږدي که درې ورځې پرې تيرې شوې او دې ورسره مخامخ شو نو سلام دې پرې واچوي که هغه ورته د سلام ځواب ورکړه نو دواړه په ثواب کې شريک دي او که د سلام ځواب يې ورنه کړه نو ټوله گناه د هغه کس په غاړه ده چاچې د سلام ځواب نه وي ورکړی. دغه کس چې سلام اچولی دی، ده د گناه نه خلاص شو، دغه کس به درې ځلې سلام اچوي پس د درې سلامونو نه د دې غاړه خلاصه ده.ابوداود

د دوه مسلمانانو په منځ کې سوله

الله تعالی فرمايي.(فاتـقـوا الله واصلحوا ذات بينكم)
ژباړه: د الله تعالی نه وويريـږئ او سوله وکړي د خپلو په منځو کې.
(انما المومنون اخوة فاصلحوا بيـن اخويكم)
ژباړه: او ټول مسلمان په خپلو منځو کې وروڼه دي، د خپلو د دوو مسلمانانو ورونو په منځ کې سوله وکړئ.

د حضرت ابو هريره (رض) نه روايت دی چې رسول الله (ص) فرمايلي دي. هره ورځ چې لمر راخيـژي نو په خلکو د هغوی د هر جوړ په بدله کې صدقه کول ضروري دي چې ته د دوو کسانو په منځ کې سوله وکړی نو دا صدقه ده. چې ته د يو سړي سره د هغه په سورلۍ کې مرسته وکړې مثلاً چې هغه په سورلۍ سوريـږي نوته يې سپور کړې يا ورسره د هغه سامان په سورلۍ کيـږدې نو دا صدقه ده. په ښه ډول خبرې کول صدقه ده او هر قدم چې ته جومات ته د لمانځه لپاره اخلې دا صدقه ده او چې ته د لارې نه څه ضرري خيـز لرې کړې دا صدقه ده. بخاري مسلم

د ام کلثوم بنت عـقبه بن ابی معيط (رض) څخه روايت دی فرمايي چې ما د رسول الله (ص) څخه نه اوريدلي دي چې فرمايل يې هغه څوک دروغجن نه دی چې د خلکو په منځ کې سوله کوي چې ښه خبره ورته ورسوي. يا نيکه خبره ورته وکړي. بخاري مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنی دوه کسان په خپل منځ کې وران دي ته يو ته راځې هغه ته وايې چې ياره دې سړي خو ستا په اړه دا دا ښې خبرې کولې. او بل ته لاړ شې هغه ته د ده له طرفه خپل د ځان نه خبره وکړې چې د دې دواړو په منځ کې يو د بل سره مينه پيـدا شي او سوله وکړي. نو کومې خبرې چې ته د ځانه کوي نو دا دروغ کې نه حسابيـږي.

د مسلمان وژل

د قاتل او مشرک بخښـنه کيدل.

الله تعالی فرمايي.(ومن يقـتـل مومنا متعمدا فجزاوه جهنم خالدًا فيها) نساء ۹۳

ژباړه: او هر هغه چا چې قـتـل کړه مومن (مسلمان) په قصد سره (په ناحقه) بس سزا (ځای د ده جهنم دی چې تل به وي په دې جهنم کې.

(لو ان اهل السماء والارض اشتر کوافی دم مومن لاکبهم فی النار)

ژباړه: که اسماني او ځمکنی ټول مخلوق د يو مومن په وژنه کې برخه واخلی، نو زه به دا مخلوق پړمخې جهنم ته ورغـورځوم.

د حضرت ابو دردا (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) وفرمائيل چې د هرې گناه په اړه اميد شته چې الله تعالی بخښـنه وکړي مگر هغه کس (هيڅکله) نه بخښـي چې د شرک په حالت کې مړوي او يايې يو مومن مسلمان په قصداً قـتـل کړی وي. ابوداود

د حضرت ابي سعيد خدري (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) و فرمائيل. که چيرې د ځمکې او آسمان ټول اوسيدونکي يو مومن په قـتـل کولو کې سره يو ځای شي نو الله تعالی به دا ټول په اور د جهنم کې به ورگزار کړي. ترمذي

تاسو فکر او سوچ وکړی چې مومن الله تعالی ته څومره زيات گران دی چې د يو مومن د وژلو په وجه د ټولو مخلوقاتو پروا نه کوي او ټول جهنم ته ورداخلوي او نن سبا د مسلمان وژل خلکو ته معمولي څيـز ښکاري. دې حديث او ايت نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مومن ډېر لوي شان ښکاره شو چي مومن الله تعالی ته څومره گران دی او د هغه وينه الله تعالی ته څومره گرانه ده.

مسلمان ته کافراو یا کافر ته مسلمان ویل

او هغه څوک چې مشرک کافر نه گڼي او يا د هغوی په کفر کې شک کوي. يا د هغوی مذهب صحيح گڼي او د دې برعکس مومنانو ته د کفر نسبت کول او له هغوی سره جنگ روا گڼل هم د ايمان له کړۍ څخه وتل دي.

اصولي خبره دا ده چې کافر ته کافر نه ويل د الله تعالی او د هغه رسول (ص) ته د دروغو د نسبت کولو سره برابر دي او همداشان يو ريښتني مومن ته د کفر نسبت کول هم کفر دی. ځکه چې دې کې نفس د ايمان پيغور دی رسول الله (ص) فرمايي.(لايرم رجلاً بالفسق او بالكفر الا ارتد عليه ان لم يكن صاحبه كذالک)

ژباړه: څوک دې پر چا د فسق او کفر تور نه لگوي ځکه که دا تور ناسم وي. نو خپله پر تور لگوونکي راځرخي. خرجه بخاري

او دا هغه يو څو خبرې دي چې له دې امله انسان د الله تعالی له دين څخه وځي.

د مسلمان او مومن څه توپير دی

الله تعالی فرمايي.(ولن يجعل الله للكفرين على المومنين سبيلا) سورت النساء ۴۱

ژباړه: الله تعالی د کافرانو لپاره پر مسلمانانو د برلاسه کيدو هيڅ کومه لاره نه ده جوړه کړې.

يو کافر يو مسلمان عالم ته ور نژدې شو او په غوږ يې ورته وويل ايا چې ستاسې په قران کې چې څه دي ټوله صحيح دي؟عالم ورته وويل هو ولې نه کافر وويل نو ولې کفار پرتاسو برلاسي دي. عالم ورته وويل. موږ مسلمانان يو مومنان نه يو.نو د مومن او مسلمان څه فرق دي؟ نن ورځ مسلمانان د اسلام ټول شعاير ترسره کوي لکه لمونځ زکات حج روژه او نور عبادات ليکن بيا هم په سختو ستونزو کې راگير دي. لکه علمي اقتصادي فوځي (عسکري) او دې ته ورته نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستونزې دا ستونزې ولې شتون لري؟ په قرانکریم کې راځي.(قالت الاعـراب امنا قل لم تومنوا ولکـن قولوا اسلمنا ولما یدخل الایمان فی قلوبکم) حجرات ۱۴

ژباړه: وویل د کلو خلکو چي موږ ایمان راوړ دوی ته ووایه. تاسې ایمان نه دی راوړې. بلکې داسې ووایاست چې موږ اطاعت کوونکي شووایمان لاتراوسه ستاسې په زړونو کې داخل شوی نه دی.

نو مسلمان ولې په سختو ستونزو کې دی؟ ځواب: قرانکریم دا خبره واضحه کړه چې مسلمانان دومره پرمختګ نه ده کړې چې د مومنانو درجې ته دې رسیدلي وي. لاندې جملې ووایاست که مسلمانان ریښـتـني مومنان وای. نو الله تعالی به یې نصرت کړی وای په دې دلیل سره.(وکان حقا علینا نصرالمومـنـیـن) الروم ۴۷

ژباړه: او پرموږ دا حق وو چې د مومنانو سره مرسته وکړو. که مسلمانان ریښـتـني مومنان وای نو د نړۍ په امتونو او قومونو کې به یې ډیر لوړ شان او شوکت لرلای په دې دلیل سره.(ولا تهنوا ولاتحزنوا وانتم الاعلون ان کنتم مومنیـن) ال عمران ۱۳۹

ژباړه: بې زړه کیـږي مه اندیښـمن کیـږئ مه همدا تاسې برلاسي یاست که تاسې مومنان اوسئ. که مسلمانان ریښـتني مومنان وای. نو د هیڅ دښمن سیطره (واک) به ور باندې غالب نه وای په دې دلیل سره.(ولن یجعل الله للکفرین علی المومنیـن سیبلا) النساء ۱۴۱

ژباړه: الله تعالی د کافرانو لپاره د بر لاسه کیدو هیڅ کومه لاره نه ده جوړه کړې. که مسلمانان ریښـتني مومنان وای نو الله تعالی به په داسې سپکونکي حالت نه پریښودل په دې دلیل سره.(ماکان الله لیذر المومنیـن علی ما انتم علیه) ال عمران ۱۷۹

ژباړه: الله تعالی به مومنان په دې حالت کې هیڅکله پریـنـږدي چې تاسې اوس په کې یاست. که مسلمانان ریښـتني مومنان وای. نو هر ځای کې به د الله تعالی نصرت ورسره وای په دې دلیل سره.[وان الله مع المومنیـن] الانفال ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: الله تعالی د مومنانو ملګری دی.لکن مسلمانان لا تر اوسه مسلمانان پاتي دي او د مومنانو درجې پورې نه دي رسیدلي الله تعالی فرمايي.(فانجينه والذين معه برحمة منا و قطعنا دابرالذين كذبوا وما كانوا مومنيـن) الاعراف ۷۲
ژباړه: په پای موږ په خپلې مهربانۍ سره هود(ع) او د هغه ملګري وژغـورل او د هغو خلکو سټه مو وایستله چې زموږ ایتونه یې دروغ ګڼلي ول او ایمان راوړونکي نه و.
نو مومنان څوک دي؟ له قرانکریم څخه به یې ځواب واورو.(التائبون العبدون الحمدون الساءئحون الركعون السجدون الامرون باالمعروف والناهـون عـن المنكر والحفظون لحدودالله و بشرالمومنيـن) توبة ۱۱۲
ژباړه: د الله تعالی لوري ته بیا بیا رجوع کونکي د هغه بندګي په ځای راوړونکي د هغه ثنا او ستاينه ویونکي د هغه په خاطرپه ځکه کې ګرځیدونکي راګرځیدونکي د هغه په وړاندې رکوع او سجده کوونکي په نیکي حکم کوونکي له بدي نه منع کوونکي (امرباالمعروف او نهی عن المنکر) کوونکي او د الله تعالی د حدود ساتونکي دي (هغه مومنان همداشان وي چې له الله تعالی سره د راکړې ورکړې دا معامله سرته رسوي) او ای پیغمـبره (ص) دغـو مومنانو ته زیرې ورکړه.
نو موږ ته دا خبره څرګنده شوه چې الله تعالی د نصرت غـلبې برلاس او د پرمختګ موضوع تر مومنانو پورې خاص کړې ده نه د مسلمانانو سره.

د مسلمانانو عـزت او نیـکـمرغي په څه کې ده؟

رسول الله(ص) فرمايي: درې امرونه او کارونه دي که په هر مسلمان کې وي هغه د ایمان لذت او خوږوالی څښلی دی دا، چې الله تعالی او رسول الله(ص) تر ټولو شيانو څخه دوی ته محبوبتر وي .
الله تعالی داسې فرمايي : (والذين امنو اشد حبالله).
ژباړه : او هغه کسان چې پر الله تعالی ایمان لري د الله تعالی سره ډیره مینه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله(ص) فرمايي: الله تعالی د قيامت په ورځ داسې فرمايي : چېرې دي هغه کسان، چې زما د جلال په خاطر يو له بل سره مينه لرله تر څو هغوی په خپله څېره کې ودروم، چې په هغه ورځ بې د الله تعالی څيرې څخه بله څيره نشته .

په بل حديث شريف کې فرمايي چې مسلمان د مسلمان ورور دی .

ايا تاسي له خپلو مسلمانو ورونو او خورگانو سره مينه لري له کفارو او مشرکينو سره دښمني لري، ځکه هغو ستاسې ورونه وژني او ستاسې خورگانې بې عزته کوي لکه څرنگه، چې الله تعالی فرمايي: (ولايزالون يقاتلونکم حتی يردوکم عن دينکم ان استطاعو).

ژباړه : او تل له تاسو سره جنگېږي غواړي که يې وس ورسيږي تاسې له دين څخه جلا کړي.

څه شوي دي چې پرون مسلمانانو په ډېر لږ قدرت سره نړی ته ماته ورکوله، خو اوس په داسې حال کې دي علت يې په څه کې دی؟ الله تعالی داسې فرمايي :(اتقوا الله واعلمو ان الله مع المتقين).

ژباړه : الله تعالی څخه ويره ولرئ او پوه شئ چې الله تعالی له نيکو خلکو سره مل دی.

رسول الله(ص) فرمايي :ډېر ژر به پر تاسې نور امتونه غلبه وکړي لکه څنگه، چې د ډوډی صاحب پر ډوډی غلبه کوي. چا پوښتنه وکړله، چې ايا مونږ به په هغه زمانه او وخت کې لږ يو؟

رسول الله(ص) وفرمايل: تاسې ډېر ياست خو داسې ياست لکه هغه لرگي، چې اوبه يې راوړي، چې ډېر ضعيف او بې وسه ياست .

څنگه بايد مسلمانان په جهاد کې سستي وکړي دغه دستور د الله تعالی به يې نه وي اوريدلی .

هغه کسان چې د الله تعالی په لاره کې مړه کيږي تاسي هغه مړ مه بولئ هغوی ژوندي دي او د الله تعالی رزق خوري هغوی ډېر خوشحاله دي پر هغه فضل او کرم، چې پر هغوی باندې کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کفر پیـژندنه او د هغه اړوند احکام

کوم خلک چې اسلام له سره نه مني هغوی ته اصلي کافر ویل کیـږي.

۱ـ کوم خلک چې د رسول الله (ص) راوړي دین له کومې خبرې څخه انکار وکړي او یا یې سپکه او ټوکه وګڼي هغه ته کافر ویل کیـږي.

۲ـ له دې کافرانو سره د اړتیا په وخت کې که د هغوی مخ او لاس پاک وي خوراک کول ورسره جایز دي.

۳ـ په کافرانو باندې سلام مه اچوئ خو که هغوی سلام واچوي نو په ځواب کې یې یوازې وعلیکم ووایی.

۴ـ له کافرانو سره د اړتیا په وخت کې د اړتیا په اندازه لین دېن او معامله کول روا دي په دې شرط چې په معامله کې د کوم مسلمان ورور حق تر پښو لاندې نه شي او کوم زیان ورته متوجه نه وي او همدارنګه د اسلام او مسلمانانو حیثـیـت کوم اغیـز پرې نه باسي.

۵ـ له کافرانو سره د زړه له تله ملګرتیا هیڅ جواز نه لري که نو کفر به لازمي شي. د یو مسلمان له نظره هیڅ شی له خپل دین نه ستر او درونـد کیدای نه شي که د کوم مسلمان په زړه کې یوه ذره هومره د الله تعالی ویره او ایماني غیرت شتون ولري له کافرانو او له کافر قـوم سره به یوه شیـبه هم موالات او دوستانه اړیکو ټیـنګول خوښ نه کړي. په دې ځای کې دا خبره باید په ذهن کې وساتل شي چې مروت ښه چلند مصالحت پیـرزوینه عدل او انصاف دا هر څه بیل بیل دي که مسلمان مصلحت وګڼي نو له هر کافر سره په مشروع طریقه سوله او تړون کولای شي پیـرزوینه او ځوانمردي او ښه چلند له هغو کفارو سره کیدای شي چې د اسلام او مسلمانانو په وړاندې د دښمـنـۍ اوکینې څرګندونه نه کوي، پاتې شول موالات یعنی دوستانه اړیکې اعتماد او ورورګلوي مرسته او ملاتړ هیڅ مسلمان دا حق نه لري چې دا ډول اړیکې د غیر مسلمو سره ټیـنګې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کفر

په الله تعالی او د هغه په رسول باندې ایمان نه لرل یا د هغوی له لارښوونو څخه انکار کول او نه منل کفر دی. که دغه نه ایمان راوړل یې د دروغ ګڼلو له امله وي او یا یوازې په هغه کې د شک، تردید، حسد، کبر، او یا ځینو نورو نفسي غوښتنو له امله وي ټول کفر دی.

د کفر ډولونه

کفر په ۲ دوه ډوله دی

۱ـ اکبر کفر (لوی کفر)

۲ـ اصغر کفر(کوچنی کفر)

د اکبر کفر ډولونه

اکبر کفر د ایمان ضد دی.اکبر کفر په ۵پنځه ډوله دی.

۱ـ د دروغ ګڼلو کفر

د الله تعالی انبیاوو ته د دروغجنی نسبت کول کفردی.په قرانکریم کې الله تعالی فرمایی.(ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا او کذب بالحق لما جاءه الیس فی جهنم مثوی للکفرین) عنکبوت ٦٨

ژباړه: له هغه چا نه به غټ ظالم څوک وي چې پر الله تعالی باندې دروغ وتړي یا حق ته د دروغ نسبت وکړي چې کله هغه ته راوړل کیږي. ایا د دغسې کافرانو استوګنځی دوزخ نه دی؟

۲ـ د انکار او ځان لوړ ګڼلو کفر

دا په دې ډول چې د رسول په ریښتنولۍ پوهیږي او په دې باندې یې یقین وي چې دغه رسول د الله تعالی له لوري په حقه راغلی دی. خوبیا هم د عناد او تکبر له امله د هغه اوامرو ته غاړه نه ږدي. الله تعالی په قرانکریم کې فرمایي.(واذ قلنا للملئکة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس ابی واستکبر و کان من الکفرین) بقره ۳۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: او کله چې موږ پرښتو ته امر وکړ چې د ادم په وړاندې سرونه په سجده ښکته کړئ. نو ټول سرونه ښکته کړل. خو ابلیس انکار وکړ هغه د خپلې لویي په غـرور کې اخته و او د کافرانو له ډلې څخه شو.

۳ـ شک او رسول په صدق د یقـین نه کولو کفر

دې کفر ته د ظن او ګومان کفر هم ویل کیـږي. الله تعالی په قرانکریم کې فرمایي.(و دخل جنته و هو ظالم لنفسه قال ما اظن ان تبید هذه ابداُ ُ و ما اظن الساعة قایمة ولان رددت الی ربی لاجدن خیرامنها منقلباًَ قال له صاحبه وهو یحاوره اکفرت بالذی خلقک من تراب ثم من نطفة ثم سوئک رجلاَ َ لکنا هوالله ربی ولا اشرک بربي احدا) الکهف ۳۵ـ۳۸

ژباړه: بیا هغه خپل باغ ته ننوت او د خپل نفس په حق کې تیری کوونکی شو. ویې ویل زه دا نه ګڼم چې دغه شتمني او باغ یو وخت پناه شي او زما باور نشته چې د قیامت ساعت به راشي بیاهم که کله د خپل رب حضور ته زما ورګرځیدل شول نو هرومرو له دې نه هم زیات شاندار ځای وموم د هغه ګاونډي په خبرو اترو کې هغه ته وویل: ایا ته په هغه ذات کافر کیـږي چې هغه ته له خاورې او بیا له نطفې څخه پیدا کړې او ته یې یو بشـپـړ سړی جوړ کړې؟ پاتې شوم زه، نو زما رب خو همغه الله تعالی دی او زه د خپل رب سره هیڅوک نه شریکوم.

۴ـ د اعراض او مخ اړولو کفر

له دې څخه مراد دا دی چې له دین څخه مخ واړوي یعنی نه نبوي لارښوونې اوري نه په زړه کې څه التفات ورته کوي او نه ځان ورباندې پوهـوي. الله تعالی فرمایي.(والذین کفروا عما انذروا معرضون) الاحقاف ۳

ژباړه: خو دغه کافران له هغه حـقـیـقـت څخه مخ اړونکي دي چې دوی ته د هغه اخطار ورکړ شوی دی.

۵ـ د نفاق کفر

له نفاق څخه دلته مراد نفاق په عـقیده کې دی. په دې ډول چې په ظاهر کې خلکو ته ایمان ښکاره کوي او په باطن کې یې عـقیـده د کفر وي. الله تعالی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرانکریم کې فرمايي.(ذلک بانهم امنوا ثم کفروا فطبع علی قلوبهم فهم لا یفـقـهـون) منافـقـون ۳

ژباړه: دا هرڅه له دې امله دي چې دوی ایمان راوړ بیا کافر شول له دې امله د دوی پر زړونو مهر ولګول شو اوس دوی په هیڅ نه پوهیـږي.

اصغـر کفر

د هغه ګناهونه دي چې شارع د زجر او تهدید له امله ورته د کفر نسبت کړی دی. خو د اکبر کفر (لویی کفر) حد ته نه دی رسیدلی او له اصل ایمان سره ضد او منافې نه دی. خو ایمان ضعـیفـوي. که چیرې د دې ګناهونو خاوند توبه ونه باسي نو د الله تعالی په مشیت کې دی که خوښه یې شوه عذاب ورکوي خو د ابد لپاره په دوزخ کې نه پاتې کیـږي او که خوښه یې شوه عـفـوه ورته کوي.

د دې ډول کفر خاوند ته نه د کافر نسبت کیـږي او نه له اسلام څخه وځي خو شارع یوازې د زجر او تهدید په اساس ورته د کفر نسبت کړی دی.

د اصغر کفر ډولونه

د اصغر (کوچنی کفر) ډولونه ډیر زیات دي خو په لنډ ډول ویلای شو.

هر هغه ګناه چې په شرعي نصوصو کې ورته د کفر نسبت شوی وي او د اکبر کفر (لویی کفر) او اکبر شرک حد ته نه وي رسیدلې او اصغر کفر (کوچنی کفر) ورته ویل کیـږي.

یو څو مثاله د اصغـر کفر

په یو حدیث شریف کې رسول الله (ص) فرمایلي دي.(سباب المسلم فسوق وقـتـاله کفر) ژباړه: مسلمان ته کنځل کول ګناه او وژل یې کفر دی. مسلم

په یو بل حدیث شریف کې رسول الله (ص) فرمایلي دي.(اثـنـتـان فی الناس هما بهم کـفـر الطعـن فی النسب والنیاحة علی المیت)

ژباړه: په خلکو کې دوه عادتونه شته چې هغه کفر دی. یو نسب ته طمن (نسب بدلول) او بل پر مړي باندې په چـیـغـو ژړا کول. مسلم

بل حدیث شریف ده.(لا تر جعوا بعـدی کفارا یضرب بعـضکم رقاب بعـض)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: له ما څخه وروسته تاسو مه کافر کيږي چې ځينې له تاسو څخه د ځينو نورو غاړې وهي. مسلم

په خبرو اترو کې کفري توري

له بده مرغه د ناپوهي له کبله ځينې ورونه او خويندې داسې توري کاروي چې د هغه په کارولو سره شخص کافر کيږي او نکاح يې باطليږي خو هغه بيچاره خبر هم نه وي چې ورڅخه کفر صادر شوی دی او يا يې نکاح باطلـه شوې ده نو دلته د ځينې کفري توري يادونه کوو ترڅو ورباندې پوه شو او هڅه وشي چې په ژبه ونه ويل شي احياناً که له چا څخه وکارول شوه سمدستي دې کلمه ووايي که واده شوي وي خپله نکاح تازه کړئ.

۱ـ چا ته که وويل شي دا گناه مه کوه، الله تعالی به دې جهنم کې واچوي. هغه په ځواب کې ورته ووايي چې زه يې له عذابه نه ويريـږم د دوهم کس توری کفري ده. فتاوی عالمگيريه

۲ـ که چا ته وويل انشاء الله دا کار به دې وشي هغه ووايي زه يې بې انشاءالله کوم.

۳ـ يو غـريب کس مالدار شخص ووينی نو ووايي چې يا الله دا نو انصاف دی چې دا کس دومره مالدار او زه غـريب يم. فتاوی عالمگيريه

۴ـ کله چې د چا زوی يا لور وفات شي او هغه ووايي بس خدايه ستا دا زما زوی باندې وس رسيد يا ووايي بس خدايه تا يوازې زما زوی ليدلی و. اعياذباا لله.

۵ـ د رسول الله (ص) په سنتو باندې ټوکې کول يا رشخند وهل. لکه ږيره.

٦ـ کله چې يو کس قاتل او خوني ووينې نو ووايي ملک الموت راغـی.

۷ـ د قرانکريم د ايتونو معنی په ټوکو اړول لکه « ان صلاة تنهی » يو څوک يې په ټوکو ووايي نعوذ بالله د دې معنی ده چې لمونځ په تنهايي سره وکړه.

۸ـ پر مسلمانی باندې د خپگان احساس کول مثلاً يو څوک ووايي چې فلانی مسلمان ده خود به رشوت خوري يا مسلمان يم ځکه غـريب او مسکين يم.

۹ـ داسې خبره کول چې قرانکريم او انجيل يو شی دي پر هر يو چې عمل کوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰ـ د کفارو خوشحالولو لپاره د هغوی په مذهبي میلو او اخترونو کې ګډون کول. بهار شریعت

۱۱ـ یو څوک ووایي چې زه په شریعت فیصله نه کوم راځه په جرګه کې سره معلوم کړو یو څوک ورته اسلامي حکم بیان کړي دی ورته ووایي نعوذ بالله. دا هواي خبره ده.

۱۲ـ دشراب څښلو زنا کولو یا دقمار وهلو په وخت کې بسم الله الرحمن الرحیم ویل.فیضان سنت

۱۳ـ مسلمان ته کافر ویل یا کافر ته مسلمان ویل.

۱۴ـ د الله تعالی لخوا حرام شی ته هلال او هلال شی ته حرام ویل.

۱۵ـ د مومن بهي شیانو څخه انکار کول لکه دوزخ، جنت، ملایکې، کتابونه، پیغمبران (ع)

۱٦ـ یو چا ته د غصې او درد په وخت کې ویل چې نعوذبالله. که د خدای زوی هم شې ولاکه دې پریږدم.

د کافر سره مینه او محبت جایز نه دی

په اسلام کې له الله تعالی سره مینه او د هغه د رسول (ص) سره د مسلمان مینه له واجباتو څخه ده ځکه چې الله تعالی او د هغه رسول (ص) سره مینه د دین اساس بلل کیږي.

الله تعالی په قرانکریم کې فرمایي .(والذین امنوا اشد حبالله) بقره ۱٦۵

ژباړه: هغه کسان چې (پرالله تعالی) ایمان لري د دوی مینه د الله تعالی سره ډیر زیاته ده.

او د رسول الله (ص) سره د مینه کولو په اړه په قرانکریم کې فرمایی.(قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) عمران ۳۱

ژباړه: ووایه (ای محمده) که چیرې تاسې له الله سره مینه لرئ نو زما پیروي وکړئ چې الله تعالی له تاسې سره مینه وکړي.

همدارنګه رسول الله (ص) فرمایي.(لایومن احدکم حتی اکون احب الیه من والده ووءالده والناس اجمعین) المسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: ستاسې نه څوک تر هغه پورې د کامل ایمان څښتـن نه شي کیدای څو پورې زه ورته له خپل پلار، اولاد، او ټولو خلکو نه محبوب نشم.

او همدارنگه مسلمان به د الله تعالی د رضا په خاطر له صالحو مومنانو سره محبت ساتي او د هغه ملگرتیا به کوي. الله تعالی په قرانکریم کې فرمایي.(یایها الذین امنوا اتـقـوا الله وکونوا مع الصادقیـن) توبة ۱۱۹

ژباړه: ای مومنان له الله تعالی څخه وویریـږئ او له صالحانو سره ملگري شئ.

مسلمان به د الله تعالی له دښمنانو سره مینه او محبت به نه کوي ځکه چې د هغوی باطل عـقاید نامشروع کړنې به یې د گمراهی طرف ته مایل کړي. او مسلمان به د الله تعالی د دښمنانو سره د هغه د رضا په خاطر بغض کوي او له هغوی څخه بیزاري اعلانوي ځکه چې دا طریقه د رسولانو (ع) او د هغه د پیـروانو وه.

الله تعالی په قرانکریم کې فرمایي.(قد کانت لکم اسوة حسنة فی ابراهیم والذین معه اذ قالوا لقومهم انا براءوا منکم و مما تعبدون من دون الله کفرنا بکم وبدا بیننا و بینکم العداوة والبغضاء ابدا حتی تومنوا بالله وحده) ممتحـنـة ۴

ژباړه: یقیناً چې تاسې لره د ابراهیم او د هغو کسانو په چال او چلند کې چې له هغه سره وو ښه نمونه (او طریقه) ده چې کله دوی خپل قـوم ته وویل: بې شکه مونږ له تاسې او له هغه څه نه چې تاسې پرته له الله تعالی څخه عبادت کوي بیـزاره یو مونږ تاسې څخه منکران شوي یو او زمونږ او ستاسې تر منځ تل تر تـله دښمـني رامنځ ته شوې ده څو پر واحد (یو) الله ایمان راوړی.

او فرمایي.(لا تجد قـوما یومنون بالله والیوم الاخر یوا دون من حاد الله و رسوله ولوکانوا اباء هم او ابناء هم او اخوانهم او عـشـیرتهم اولئک کتب فی قلوبهم الایمان و ایدهم بروح منه) مجادله ۲۲

ژباړه: هیڅکله به دا ونه مومی، کوم خلک چې پر الله او اخرت ایمان لرونکي دي چې هغوی له هغو خلکو سره مینه کوونکي اوسي چې د الله او د هغه د رسول مخالفت یې کړی دی که څه هم د هغوی پلرونه وي او یا یې زامن وي او یا یې وروڼه وي او یا یې ټبر او کورنی وي. دا هغه کسان دي چې الله تعالی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی په زړونو کې ایمان خوندي کړی دی او له خپل لوري د یو روح په ورکولو سره يې دوی پیاوړي کړي دي.
او همدارنګه د قرانکریم د ال ممتحنه په سورت کې فرمايي.(یایها الذین امنوا لا تـتخذوا عـدوی و عـدوکم اولیاء تلـقـون الیهم بالمودة و قد کـفـروا بما جاءکم من الحق) ممـتـحــنـة ۱
ژباړه: ای مومنانو! زما دښمـنان او خپل دښمـنان په دوستۍ مه نیسئ (په داسې توګه) چې دوی ته د دوستۍ پیغام ولیـږئ. حال دا چې هغوی د هغه څه نه چې تاسې ته له حق (دین) څخه راغلي دي منکران دي.
د پورته لارښوونو په رڼا کې مسلمان ته جایز نه ده چې د الله تعالی له دښمـنانو سره مینه او ملګرتیا ولري. مګر له کفارو سره په دې خاطر نرمي کول چې زړه يې د اسلام طرف ته مایل شي باک نه لري. همدارنګه د غیر مسلمو سره په مباح معاملاتو کې عـدل وفا او رښـتـیـنـولي پکار ده.

د مرتد پیـژندنه او د هغه اړوند احکام

مرتد هغه سړي يا ښځې ته وايي چې د اسلام له دین نه وګرځي یعنی د ایمان او اسلام له ځلانده دايرې نه ووځي د کفر او شرک تـپـو تیارو ته ننوځي.
د ایمان له راوړو وروسته په ژبه د کفر کلمه ویل د مرتد کیدو رکن دی او د مرتد کیدو حکم د صحت لپاره د عـقـل شتون شرط دی همداراز د مرتد د حکم نفاذ لپاره خوښه او رغـبت هم شرط دی ځکه په هغه چا د مرتد حکم نه شي نافـذ يدلای چې په مرتد کیدو اړ ایستل شوی وي د مرتد حکم دا دی چې هغه ته درې ورځې وخت ورکړل شي او که هغه د اسلام په اړه د کوم شک او شبهې او اندیښـنې ښکاره شوې وي د هغه د دغه شک او اندیښـنې د رفع کولو هڅه وشي که چیرې په دې درې ورځو کې توبه وباسي او بیـرته اسلام ته راوګرځي نو د هغه دغه توبه دې ومنل شي او هغه دی خوشې کړای شي خو که توبه نه کړي نو له اسلام څخه د بغاوت په ګناه دې ووژل شي ځکه چې اسلام د ارتداد سزا وژل ټاکلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شریعت کې د مرتد جنازه کول روا نه ده او له هغه سره ناسته ولاړه هم جایز نه ده همداراز له کافرانو سره ډوډۍ خوړل که په خوړو کې د حرامو شک شتون ونه لري ډوډۍ خوړل روا ده خو له مرتد سره په هیڅ ډول ډوډۍ خوړل جایز نه دي او د مرتد کورته تګ هم روا نه ده.

د کفر او ارتداد نه د توبه کولو طریقه

که کوم کافر یا مرتد و غـواړي چې له خپل کفر او ارتداد نه توبه تایب شي نو لازمه ده چې له خپلې پخوانۍ عـقـیـدې نه د بیـزارۍ اعلان وکړي د اسلام پراخه او نړۍ شموله رحمت دروازې د هغه لپاره تړلې نه دي هغه د سپیڅلي او ښکاره توبې په ایستلو سره اسلام ته داخلیدای شي لکه څنګه چې په لومړي سر کې ویل شوي دي کوم شخص چې مرتد شي هغه ته دې د اسلام بلنه ورکړل شي که هغه ته د اسلام په اړه کوم شک شبهه پیدا شوې وي هغه دې رفع کړای شي او چې کله هغه بیا د اسلام دایرې ته راتلل وغـواړي نو د شهادت کلمه دې ووایي او له اسلام نه پرته له نورو ټولو ادیانو څخه د بیـزاره کیدو اعلان دې وکړي او که یوازې له هماغه دین څخه چې له هغې نه دې اسلام ته راغلی د بیـزارۍ اعلان وکړي نو هم بسنه کوي او همداراز که هغه متاهل یعنی واده کړی شوی وي نو نکاح یې باید بیا تازه شي.

د زندیق پیـژندنه او د هغه اړوند احکام

کوم خلک چې دعـوه د اسلام کوي او عـقاید یې د کفر وي او د قرانکریم او حدیثو په نصوصو کې تحریف کوي او د خپلو کفري عـقایدو سره د نصوصو د برابرولو او سم ګرځولو هڅه کوي،هغوی ته زندیـق وایي.

د مثال په ډول د ختم نبوت عـقیده د اسلام ټیـنـګه قطعي عـقیده ده. په دې بنسټ کوم خلک چې د اسلام د دعـوې سره سره د کوم دروغجن مدعي نبوت مني او د قرانکریم او حدیثو نصوص په هغه دروغجن نبي پورې تړي. دغه ډول خلکو ته زندیـق ویل کیـږي. یا مثلاً د اسلام د دعـوې باوجود دا عـقیده او فکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري. چې موجود قرانکريم صحيح او ريښتنی نه دی. دا خو (نعوذبالله من ذالک) شرابيانو او زنا کارانو ليکلی کتاب دی.

داسې خلک هم زنديقيان دي. په همدې د دين نورې غوښتنې قياسيدای شي زنديق هم لکه مرتد په شان واجب القتل دی خو دا چې که توبه وکړي له قتل بخښل کيږي او که نه؟

د حنفيه و په مذهب کې که زنديق له نيول کيدو نه مخکې پخپله توبه اوباسي نو د هغه توبه به ومنل شي او که د قتل له سزا نه به وبخښل شي. خو له نيول کيدو نه وروسته د هغه توبه د اعتبار وړ نه ده. له دې نه دا څرګنديږي چې زنديق له مرتد نه ډير بد او ناوړه ده له مرتد او زنديق سره په هيڅ ډول نکاح جواز نه لري بلکې له واده نه وروسته که ښکاره شوه چې هغه شخص زنديق يا مرتد و نکاح يې نه صحيح کيږي. لومړی دې هغه ته د اسلام بلنه ورکړل شي که هغه په حقيقي معنی سره اسلام قبول کړي او مسلمان شي نو صحيح ده، دهغه نکاح دې په دوهم ځل وتړل شي که داسې نه وي نو پرته له طلاق او بل څه نه دې د هغوی ترمنځ بيلتون راوستل شي.

د منافق پيژندنه

هغه کس چې په ژبه يې ايمان وي او په زړه کې يې ايمان نه وي دا کس منافق دی.خو رسول الله (ص) چې کومې نښې ښودلي دي هغه دې عمل سره اړيکه لري او که دا ۴څلور صفتونه په چا کې وموندل شي هغه پوخ منافق دی.

۱ـ په خبرو کې دروغ ويل.

۲ـ په امانت کې خيانت کول.

۳ـ د جنجال پر مهال کنځا کول.

۴ـ د ژمنې نه تر سره کول.

رسول الله (ص) فرمايلي دي دا ۴ څلور صفات که په چا کې وليدل شي نو دا کس پوخ منافق دی نو پام وکړئ چې د تصديق بالقلب (په زړه د تصديق) په څير کوم شي په دې ۴ څلورو نښو کې شتون لري او داسې کس که څومره په زوره زوره د لااله الا الله ذکر کوي خو منافق دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منافـقت څنګه په انسان کی راځی

منافـقت یو هلاکوونکي ناروغـې ده. که په چا کې راغـله نو د هغه بربادي او تباهي کې بیا څه شک نشته. دا چې ولې په منافـقانو او د کمزوري ایمان ولا خلکو کې منافـقت راځي د دې څه لاملونه دي که څوک ځان له هغو وساتي نو انشاءالله له منافـقت څخه به خوندي شي هغه دا دي.

۱ـ ایمان په بلیدلو کې د اور په څیر دی لکه څنګه! اور بوټو ګاز تیلو او داسې نور توکو ته اړتیا لري چې اور ورباندې بلیـږي. که د اور هغه توکي تیار نه شي نو هغه اور مړ کیـږي رڼا یې ختمیـږي او هیڅوک ترې ګټه نه شي اخیستلای. د ایمان مثال همداسې دی. علم او عمل صالح ته اړتیا لري که یې څوک دغسې پریـږدي د مادې په چمتو کولو کې هلې ځلې نه کوي نو رڼا به یې ختمه او ځای به یې منافـقت ونیسي. دې مثال ته قرانکریم هم اشاره کړې ده الله تعالی فرمایي.(مثلهم کمثـل الذی استوقد نارا فلما اضاءت ما حوله ذهب الله بنورهم و ترکهم فی ظلمت لایبصرون) بقره ۱۷

ژباړه: د دې منافـقانو مثال د هغه چا په څیر دی چې اور یې بل کړ کله چې اور خپل چاپیـریال روښانه کړ الله تعالی د دوی اور ختم کړ او دوی یې په داسې تیارو کې پریـښودل چې لاره یې هم نشو لیدلی منافـقانو په لومړي سر کې ایمان په ښکاره راوړ خو بیا یې د هغه ایمان صحیح مراعـت ونه کړ چې په ترڅ کې یې رڼا ختمه او سوځیدل یې پاتی شول. نو د ایمان د خاوند لپاره ضروري ده. که غـواړي چې ایمان څراغ یې بل اوسي د علم نافع او نیک عمل کوښښ باید وکړي. که څوک دې ته فکر نه کوي نو ایمان یې نه شي ورسره پاتې کیدلی.

۲ـ د ایمان مثال د یوې شنې ونې په څیر دی چې هغه میوه ګلان بیخ شاخونه او خوندور بوي لري. د دې ونې اصل بیخ صفا ساتل له هغه واښو یې خوندي ساتل چې ونې ته زیان رسوي د دې ونې هر وخت اوبه کول او له غـلـو څخه یې ساتل کارونه به یې مالک کوي بیا به له خپلې ونې څخه ګټه اخلي. ایمان هم دا غـواړي چې د وحی په اوبو سره به یې خړوبه کوي له شبهاتو بدعاتو او ګناهونو څخه به یې په توبه نصوح سره څارنه کوي. او له افراط او تفریط څخه به یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهزبه کوي. بیا به ایمان هم له انسان سره پاتې شي او هم په اخرت کې ګټه ورکړي که داسې نه وي. نو بیا د دې ونې وچیدل او کمزوري کیدل د وښو تر وچیدو او کمزوري کیدو ډیر ژر او یقـیـني دی. د دې کار لپاره د الله تعالی (د ذات او صفاتو) پیـژندل ډیر ضروري او اړین دي.

۳ـ مومن به تل د الله تعالی په ذکر کې مشغـول اوسي. په هیڅ حالت کې به له الله تعالی څخه نه غـافله کیـږي. که یې زړه بیدار وي او کنه چې کله دی تل د الله تعالی د احکامو په عملي کولو اخته وي. نو په داسې حال کې نفاق د ده زړه ته لاره نه شي پیدا کولی. د دې برخلاف منافـق داسې وي چې کله که لږ رڼا ورته پیدا شي نو عمل کوي که نه وي نو پروا نه لري نو په دې وخت کې د ده زړه ته نفاق لاره پـیـدا کوي او په داسې ډول ورننوځي چې ده ته احساس نه کیـږي ان تر دې چې منافـقت یې په زړه کې محکم او کلک شي هغه به یې اثار او نښانې څرګندي شي چې نه یوازې د ده عمل او د الله تعالی یادول دوام ونه لري بلکې کله چې خلک په یو ځای شتون ولري دې هم عبادت کوي او که خلک نه وي بیا غـافل وي د دې په نتیجه کې چې له الله تعالی څخه حیاء او شرم نه لري عبادت د مخلوق په وجه کوي په زړه کې یې د سزا په ډول منافـقت ننوځي .

د شرک پیـژندنه او د هغې احکام

شرک معنی د الله تعالی په الوهیت یا د هغه په ځانګړو صفاتو کې د بل چا شریکول او برخه وال ګرځول ده او دا ګناه (له توبې پرته) د بخښنې وړ نه ده. مسلمان امت ته پکار ده چې له شرک څخه ډیر لرې واوسي ځکه په قرانکریم کې مسلمانانو ته له دې ناوړه عـقـیدې نه د خوندي ساتنې او ځان ژغـورنې په کلکه ټـنـګار شوی دی په دې هکله د قرانکریم د څو مبارکو ایتونو ژباړه او لنډیز مشاهده کوو.

که تاسو شرک وکړ نو ستاسې (ټول نیک) اعمال به ضایع شي. زمره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیشکه چا چې له الله تعالی سره شرک وکړ الله تعالی په هغه جنت حرام کړه او د هغه د اوسیدو ځای جهنم ده او د داسې بې انصافو مرسته کوونکې به هیڅوک نه وي.مایده

بیشکه الله تعالی هغه گناه نه بخښي چې له هغه سره شرک وشي او تر دې د کمې کچې گناه چاته یې چې خوښه شي بخښي او چاچې له الله سره شرک وکړ بیشکه هغه بې لارې شو په ډیرې سترې گمراهۍ سره. نساء

شرک د غندنې له یادښت نه وروسته ښه بریښي چې د ځینو محدثینو لار ښوونې هم لوستونکو ته ډالی کړو. حضرت شاه عبدالقادر صیب دهلوی (رح) محدث د (ولا تنکحوا المشرکت حتی یومن) سورة البقره ایت ۲۲۱ دوه سوه یو ویشت تر ایت لاندې لیکي چې پخوا د کافر او مسلمان تر منځ خپلوي کیدله په دې ایت سره حرامه و گرځول شوه. که میړه یا میرمن شرک وکړ نو د هغوی نکاح ماته شوه. شرک دې ته وایي چې یو څوک د الله تعالی صفت بل چاته ورکړي. مثلاً څوک داسې وگڼي چې بل څوک هغه په هر څه خبر دی یا هغه چې هر څه وغواړي کولای یې شي یا زموږ خیر او شر د هغه په واک کې دی او دا چې د بل چا د الله تعالی هومره تعظیم وکړي مثلاً ټنډه پر ځمکه کیږدي او له هغه نه حاجت و غواړي مختار یې وگڼي. موصح القران

حکیم الامت حضرت شاه ولي الله دهلوی (رح) محدث د عرب مشرکانو د شرکي عقایدو او نظریاتو یادونه کوي او لیکي ژباړه:د شرک په ډولونو کې یو دا هم دی چې هغو مشرکانو به ناروغ د رغیدو او د غریب د بډای کیدو او د داسې نورو حاجتونو لپاره له غیر الله نه د مرستې طلب کاوه او د هغوی په نوم به یې نذرونه ورکول تر څو د دې نذرونه په وړاندې کولو سره پخپلو مقاصدو کې بریالیتوب ترلاسه کړي او د برکت لپاره به یې د هغوی نومونه یادول نو الله تعالی په هغوی لازمه وگرځوله چې په لمانځه کې دا ولولي (ایاک نعبد و ایاک نستعین)

ژباړه: خاص ستا عبادت کوو او خاص تا نه مرسته غواړو.

همداراز الله تعالی و فرمایل.(فلا تدعوا مع الله احدا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: تاسې له الله تعالی سره بل څوک مه رابلئ.
له یاد شویو حوالو څخه دا جوتیږي. چې مخلوق مختار کل ګڼل لیدونکی او خبر دار شمیرل په ناسته او ولاړه کې په غایبانه ډول هغه رابلل او د غیر الله په نوم نذر ورکول دا ټول شرک دی دا هماغه خچنه عقیده ده چې په دې عقیده د اخته کیدو په وجه یهود نصارا او د مکې مشرکین د الله تعالی د لعنت او غضب وړ ګرځیدلي وو.

د شرک حقیقت

له الله تعالی پرته له بل چا څخه غوښتنې ته شرک وایي رسول الله (ص) فرمایي. چې زما په امت کې به شرک په دې ډول راننوځي لکه د شپې په تیاره کې چې میږی تیاره کوټې ته را ننوځي او د شپې په تیاره کې تیاره کوټې ته د میږی را ننوتل چا ته نه ښکاري.
نو رسول الله (ص) فرمایي: چې شرک هم زما امت ته داسې را ننوځې یعنی خلک به د شرکي اعمالو کول توحید ګڼي او کوي به یې.
په قرانکریم کې راغلي چې الله تعالی به د قیامت په ورځ ځینې خلک رټي او پوښتی به یې چې تاسې ته ما ویلی و.(ان الله لا یغفران یشرک به و یغفر ما دون ذلک لمن یشاء ومن یشرک بالله فقد افتری اثما عطیما)
ژباړه: الله تعالی یوازې د شرک ګناه نه بخښي او له شرک پرته ټول ګناهونه بخښي (که وغواړي) او بیا هم تاسې شرک کاوه او تاسې که ژوند تیر کړی نو د یو مشرک ژوند مو تیر کړی. نو مشرکین به ځواب ورکړي.
(ثم لم تکن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ماکنا مشرکین)
نو بیا به داسې وشي چې د دوی په عقل کې به یوازې دا خبره راځي او د الله تعالی په وړاندې به عرض کوي چې زمونږ پالونکیه!
موږ په تا سره قسم کوو چې موږ مشرکین نه و موږ د مشرکانو ژوند نه دی تیر کړی بلکې موږ خو د مواحدینو په بڼه ژوند تیر کړی یوازې د یو الله عبادت مو کړی افسوس چې دې ایت ته مو هیڅ پاملرنه نه ده کړی. او الله تعالی به د قهر او غصې په حالت کې به پوښتنه کوي چې تاسې ولې د مشرکینو ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیر کړی؟ او بل لوري ته هغوی ځواب ورکوي ستا په نامه مو قسم دی چې موږ مشرکین نه و او موږ د مشرکینو په څیر ژوند نه دی کړی (نعوذبا الله) په دې وخت کې څوک د دروغو همت به وشي کولای چې د الله تعالی په وړاندې دروغ ووايي او بیا د الله تعالی په نامه دروغجنه لوړه وکړي او دا پوښتنه خو له سره نه راولاړیږي پرته له دې چې دوی ټول ژوند په شرک کې تیر کړی او خپل شرک یې توحید ګڼلې و او په پوره نیک نیتۍ سره یې شک کاوه او د دوی ملا ورته ویل چې همدا توحید دی او د دې ګنجایش شته نو همدا لامل دی چې د الله تعالی پر وړاندې به جراءت کوي قسمونه به کوي او وايي به چې موږ مشرکین نه و او همدا خبره پیغمبر (ص) کړې ده چې زما امت کې شرک راځي او دوی به پرې نه پوهیږي لکه څنګه چې په تروږمۍ کې تیاره کوټې ته د میږی په راننوتو کې څوک نه پوهیږی او لیدل یې ستونزمن کار وي.
نو ښکاره شوه چې موږ ته په دې اړه له احتیاط څخه کار اخیستل پکار دي.
ځکه هسې نه چې د شرک په ګناه اخته یو او هیڅ غور مو پرې نه وي کړی دلته یو شعوري عمل بنسټ قرانکریم ده یو شرک دا دی چې له یو شي سره دومره مینه کول چې د الله تعالی محبت د هغې په پرتله پاتې راشي نو تاسې شرک وکړ په قرانکریم کې راغلي دي.(ومن الناس من یتخذ من دون الله اندادا یحبونهم کحب الله والذین امنوا اشد حباالله ولویری الذین ظلموا اذ یرون العذاب ان القوة لله جمیعا و ان الله شدید العذاب)
ژباړه: او په خلکو کې ځینې داسې وي چې له الله تعالی سره نور څوک شریکوي او غیرو سره داسې مینه کوي لکه له الله تعالی سره چې پکار ده. او هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی له الله تعالی سره په مینه کې سخت ترین دی.

د شرک یو څو ډولونه

۱ـ اصغر شرک

اصغر شرک هغه ګناه ده چې الله تعالی په قرانکریم او یا رسول الله (ص) په خپلو مبارک احادیثو کې د زجر او تهدید له امله د شرک په نامه سره یاد کړی دی. خو هغه شرک نه دی چې د اسلام څخه د وتلو لامل وګرځي او یوازې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګناهونو ته د شرک نسبت کولای شو چې شارع په شرک سره نومولي وي چې په دوه ډوله دی.

۱ـ ښکاره شرک

دا شرک په الفاظو او افعالو کې منځ ته راځي.

الفاظ: لکه له الله تعالی پرته په بل شی قسم خوړل رسول الله (ص) فرمايي.(من حلف بغير الله فقد کفروا شرک)

ژباړه: هغه څوک چې له الله تعالی پرته په بل شی قسم وخوري يقيناً کافر او مشرک شو.

افعال: د ځينو نارغيو د درملنې لپاره له هغو شيانو څخه ګته اخيستل چې الله تعالی هغه د دفعه کولو اسباب نه وي معرفي کړي. رسول الله (ص) فرمايلي دي.(من علق تميمة فقد اشرک)

ژباړه: هر څوک (پخپله يا دماشومانو او يا د حيوان په غاړه کې) يو څه شی ځوړند کړي يقيناً چې ده د شرک کار تر سره کړ.

۲خفي شرک

په نيتونو او ارادو کې شرک ته خفي شرک ويل کيږي. لکه رياء. رياء دې ته ويل کيږي چې يو څوک نيک کار د دې لپاره تر سره کوي چې خلک يې ووينې او بيا ووايي چې فلانی ډير ښه سړی دی او د ده صفت وکړي.

الله تعالی په دې اړه فرمايلي دي.(فمن کان يرجو لقاء ربه فليعمل عملاً صالحاً ولايشرک بعبادة ربه احداً)

ژباړه: نو يو څوک چې دخپل خالق سره د يو ځای کيدو په هيله وي هغه ته پکار دی چې ښه عمل وکړي او په بنده ګی کې له خپل رب سره يو بل څوک شريک نه کړي.

رسول الله (ص) فرمايلي دي.(ان اخوف ما اخاف عليکم الشرک الاصغر. قالوا يا رسول الله (ص). وما اشرک الاصغر؟ قال رياء)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: يقيناً چې زه په تاسو باندې له ټولو شيانو څخه زيات له اصغر شرک څخه ويريږم. صحابه وو پوښتنه وکړه ای د الله تعالی رسوله. اصغر شرک څه شی دی. رسول الله (ص) و فرمايل رياء.

۳ـ شرک فی الذات

د الله تعالی په ذات کې څوک شريکول د مثال په ډول ۲ دوه يا ۳ درې معبودان منل « بيشکه شرک کول ډير ظلم دی» لقمان

د ظلم حقيقت علماو دا بيان کړی چې د کوم څيز بې ځايه وکارول شي او دا خبره په شرک کې تر هر څه په ډاګه ده چې د پيدا کوونکي د بتانو او يا د هغه د مخلوق عبادت وشي او يا د هغه له ذات سره شريک او برخه وال وګڼل شي لکه چې عيسايان حضرت عيسی (ع) او يهودان حضرت عزير(ع) له الله تعالی سره شريک بولي.

۴ـ شرک فی الصفات

د الله تعالی په صفاتو کې څوک شريکول د دې ډولونه ډير دي چې ډير څرګند په کې دا دي.

۵ـ شرک فی العلم

يعنی د کوم بل چا لپاره د الله تعالی په څير د علم صفات ثابتول لکه د پيغمبر، بزرګ، يا پير په باب دا عقيده لرل چې زموږ په ټول حال هغه هر وخت خبر دی او پرې پوهيږي. له نجومي بزرګ يا بل څخه د غيبو خبرو معلومات کول فال کتل او په هغې باور کول يا کوم لرې ته اواز کول او دا ګڼل چې هغه ته خبرتيا شته دې ټولو ته شرک فی العلم ويل کيږي په داسې حال کې چې قرانکريم فرمايي.(و عنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو ويعلم) انعام ۵۹

ژباړه: او له همغه سره د غيبو کونجياني دي په هغې هيڅوک نه پوهيږي مګر همدې الله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶ـ شرک فی التصرف

یو څوک د ګټې او زیان واکدار ګڼل له چا نه خپل مراد غـوښتل روزي یا اولاد ورنه غـوښتل او حال دا چې قرانکریم فرمايي.(قل من بيده ملكوت كل شى و هو يجيرولا يجار عليه ان كنتم تعلمونَ سيقـولون لله قـل فانى تسحرون) مومنون ۸۸ ـ ۸۹

ژباړه: یعنی ته ووایه د هر شي واک د چا په لاس کې دی او هغه بچ کوونکی دی او له هغه څخه هیڅوک نه شي بچ کیدای ووياست که تاسو پوهیـږي وبه وايي هر څه الله لره دي نو ووایه! له کومه پرتاسو جادو کیـږي چې هوش او حواس مو له لاسه ورکړی او په داسې غـټـو غـټـو خبرو هم نه پوهیـږی.

۷ـ شرک فی السمع

لکه څرنګه چې الله تعالی لرې او نـږدې پـټـه او ښکاره او د زړه خبره اوري، نبي ولي یا بل څوک همدا ډول اوریدونکې ګڼل په قرانکریم کې راغـلي دي.(ان الله هو السمع البصير) مومن ۲۰

ژباړه: بيشكه الله تعالی همدې اوریدونکی او لیدونکی دی.

۸ـ شرک فی البصر

د مخلوق پیـغـمبـر، ولي، شهید، او یا د نورو په هکله دا عـقیده لرل چې هغوی له لرې او نـږدې او هرځای څخه د الله تعالی په شان لیدل کوي او هر چیرته زموږ کارونه ويني دا عـقیده د شرک ده په دې اړه دلیل په شرک السمع کې وړاندې شوی دی.

۹ـ شرک فی الحکم

یعنی د الله تعالی په څیر کوم بل څوک حاکم ګڼل او د هغه حکم د الله تعالی د حکم په شان ګڼل یا د الله تعالی د حکم په مقابل کې د بل چا حکم خوښ ګڼل دې ته شرک فی الحکم وايي. په قرانکریم کې راغـلي دي.(ان الحكم الا الله) یوسف ۴۰

ژباړه: حکم د بل هیچا نه دی مګر د یو الله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰ـ شرک فی العبادت

یعنی د الله تعالی په ځیر کوم بل څوک د عبادت وړ ګڼل یا کوم مخلوق ته د عبادت په ډول کوم فـعـل تر سره کول لکه کوم پـیـر یا قـبـر ته سجده کول یا د کوم نبي ولي یا د پـیـر په نوم روژه نیول یا د غیـرالله په نوم نذر منل یا د کوم قبر نه د بیت الله په شان طواف کول د غـیر الله په نوم د ځاروي سرپرېښودل په زیارتونو د نذر ځادر غـوړول د چا په نوم ذبحه کول تـعـزیه د چا په نوم فریاد کول چا ته تـیـتـیـدل یا چاته د بت په شان په ادب دریدل دا ټول شرک فی العبادت دي په داسې حال کې چې قرانکریم فرمایي.(و اعـبدوالله ولا تشرکوا به شیاء) نساء ۳٦

ژباړه: بنده ګي د الله تعالی وکړئ او څوک ورسره مه شریکوي.

د غـیر الله په نامه نذر

د الله تعالی نه غـیر د مخلوق (نبی، پیـر، پیـري، بادشاه، زیارت) او د داسې نورو په نوم تعظیم او نذر (حلوا پسه چیلی او داسې نور ورکول او تقسیمول) ته فعلي شرک وایي او په شرک فی العبادت کې هم شاملیـږي او حرام دی او هغه مالونه چې د مخلوق په تعظیم او نذر باندې حلال کړی شي د هغه ثواب پر ځای عظیمه ګناه ده دا کار حرام هم دی او د دغې حلال کړی شوي مالونه او نذرونه حلواګانو خوړل هم ناروا دی.

له کفارو او مشرکیـنو سره مرسته

که څوک د مسلمانانو پر وړاندې له مشرکیـنو سره مرسته او له هغوی سره ملتیا کوي. نو هغه د ایمان له کړی څخه وځي او پردې خبره دلیل د الله تعالی دا اشاره دی.(ومن یتولهم منکم فاء نه منهم ان الله لایهدی القـوم الظلمیـن)

ژباړه: او تاسې څخه چې څوک دوی خپل دوستان ګرځوي نو دا هم په هغوی کې شمیرل کیـږي او یقیناً الله تعالی ظالمان له خپلې لارښوونې څخه بې برخې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(بشرالمنفـقيـن بان لهم عذابا اليماًً الذين يتخذون الكفرين اولياء من دون المومنيـن ايبتغون عـندهم العزة فان العزة الله جميعا) نساء ۱۳۸ ـ ۱۳۹

ژباړه: او هغه منافـق چې مومن پرېـږدي او له کافر سره دوستي پيل کړي نو دوی د دردوونکي عذاب زېرې ورکړه او يا دا خلک د عـزت پلټـنې لپاره هغوی ته ورځي او سره له دې چې ټول عـزت د الله تعالی لپاره دی.

نو ښکاره شوه چې د مومن په اړه په زړه کې د مينې نشتوالی او د کافر په اړه په زړه کې مينه او د هغه لوی والی د ايمان دليل نه بلکې د کفر دليل دی.

بدعـت

له کفر شرک او ارتداد نه وروسته بدعـت ستره گناه ده بدعـت هغو شيانو ته وايي چې اصل او بنسټ يې له شريعت څخه ثابت نه وي او د شرعي له ۴ څلورو دليلونو يعنې د الله تعالی له کتاب د رسول الله (ص) له سنتو د امت له اجماع او د مجتهدينو له قياس څخه د هغې ثبوت ترلاسه نه وي او په د دين کار وشميرل شي وکړای شي او يا پريښودلای شي.

اخرت کی درې زيانونه دا دي

۱ـ د الله تعالی نا خوښي.

۲ـ سخت حساب.

۳ـ د دوزخ عذاب.

عام گناهونه

۱ـ لمونځ نه کول او يا هم په ځنډ (وروسته والی) سره د هغه ادا کول.

۲ـ زکات نه ورکول او يا هم د هغه په ورکولو کې سستي کول.

۳ـ له وس لرلو سره بيا هم حج نه کول.

۴ـ غـيـبت چغـلي او شيطانت کول.

۵ـ د نـشـه يي توکو کارول چې په عـقـل باندې پرده راولي.

٦ـ د ښځې ځان ښودنه قـيـمتي او مشهور لباس اغـوستل او پرته له محرم نه بازار ته راوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ـ فاحش بې حياء او خراب فلمونه كتل سندرې ساز او سرود اوريدل.
۸ـ ناوړه ناولونه او کيسې اوريدل.
۹ـ پرته له کومې وجې د ډېریور مزدور نوکر او بادر کورته ننوتل.
۱۰ـ په موبايلونو کې عـبس خبرې کول يارانې او نا مشروع اړيکې جوړول.
۱۱ـ د شر او فساد مجلسونه جوړول او یا په هغه کې ونډه اخيستل.
۱۲ـ ځينې ميرمنې هيڅ د خپل د خاوندانو زړونه لاس ته نه راوړي (هغوی هيڅ نه ګنې او نا فرماني يې کوي.

داسې ډېر نور هم دي خو په موږ لازمه ده چې له الله تعالی څخه وويـريـږو او د هغه امر پر ځای کړو ځکه الله تعالی فرمايلي.(يايهاالذين امنوا قـوا انـفـسکم و اهليکم نارا) تحريم ٦

ژباړه: اې ايمان والاوو تاسې خپل ځانونه او خپل اهل کورنې د جهنم اور څخه وژغـورئ.

د ګناهونو ناوړه پايلې

۱ـ د بنده او رب تر منځ پرده الله تعالی وايي.(کلا انهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون)

ژباړه: داسې نه ده دوی به په دغه ورځ د خپل رب په اړه په پرده کې پټ شوي وي.

۲ـ مخلوق د خپل خالق په اړه په وحشت کې پرېوځي. ځکه کله چې د انسان بد عملي زياته شي، نو بد ګماني او وحشت يې هم زياتيـږي.
۳ـ تل پاتې انديښنه الله تعالی وايي.(لايزال بنياهم الذی بنواريبة فی قلوبهم)

ژباړه: دا ودانۍ چې هغوی جوړه کړې ده، تل به د هغوی په زړونو کې د بې باورۍ جرړه وګرځي (چې د هغې د ويستلو اوس کومه لاره نشته)

۴ـ په زړه کې ويره او ګډوډي پيدا کوي. (سنلقی فی قلوب الذين کفروا الرعـب)

ژباړه: هغه وخت ډېر ژر راتلونکی دی، چې موږ د حق نه منونکو په زړونو کې ويره وغـورځوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ـ د ژوند چارې به يې تنګې شي.(فان له معيشة ضنكا)
ژباړه:بې له شکه د هغه ژوند چارې به تنګې شي.
٦ـ مخ به يې تور او تريو شي.(وتسود وجوة فاماالذين اسودت و جوههم)
ژباړه: او تور شي مخونه پس هغه کسانان چې تور شي مخونه د هغوی.
۷ـ په زړه کې به يې سختي او تيارې را پيدا شي.(وجعلنا قلوبهم قاسية)
ژباړه: او د هغوی زړونه موسخت کړل.
۸ـ په زړونو کې کينه او کرکه را پيدا کوي.
۹ـ د رزق له تنګسې سره به مخامخ شي. (ولو انهم اقاموا التورة والانجيل و ما انزل اليهم من ربهم لاکلوا من فـوقهم و من تخت ارجلهم)
ژباړه: کاشکې دوی تورات او انجيل او هغه نور کتابونه نافـذ کړي وای چې د دوی رب له لوري دوی ته ليږل شوي وو، که داسې يې کړي وای، نو د دوی لپاره به له پاسه روزي وريدله او له لاندې به راخوټيد له.
۱۰ـ په ګناهونو سره ايمان ته زيان رسيـږي، غـمونه او مصيـبتونه زياتيـږي او الله تعالی پرې غـوسه کيـږي.(فباءو بغـضب علی غـضـب)
ژباړه: پس اختـه شول په غـضـب له پاسه د غـضـب نه .
هغوی وويل.(و قالوا قلوبنا غـلـف)
ژباړه: هغوی وايي. زموږ زړونه پوښل شوي دي.

حرام

د حضرت جابر (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) وفرمايل. هغه غـوښه چې د حرام مال نه يې پرورش شوی وي هغه به جنت ته داخله نه شي او دغه غـوښه (جسم چې د حرام مال نه يې پرورش شوی وي د دوزخ لايقه ده) يعنې خامخا به جهنم ته ځي. بهيقي

د دې حديث لاندې هم ډير خلک راځي لکه: غـل، قمار وهونکي، شرابي، چرسي، تصوير جوړونکي، رشوت اخيستونکي، زناکار، سود خور، يا په تجارت کې ټول هغه څيزونه چې هغه په شريعت کې حرام وي او د ده کارو بار په حرام باندې جاري وي او کوم مسلمان چې په حرامو باندې اخته وي د هغه لپاره بهتره دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې توبه وباسي او کوم مال چې شتون ولري هغه دې د يو پوه عالم په مشوره باندې تـقـسيم کړي هغه چې ورته کومه طريقه ښائي په هغه دې عمل وکړي او د حراموڅخه دې ځان وژغـوري الله تعالی به ورته بخښنه وکړي.

د حضرت علي (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) نه پوښتـنه وشو چې د مومن څو نښي دي؟ رسول الله (ص) ورته په ځواب کې وفرمايل چې ۴څلور.

۱ـ دا چې پاک کړي خپل زړه د تکبر او د حسد نه.

۲ـ دا چې پاک کړي د خپل ژبه د دروغ او غـيـبت نه.

۳ـ دا چې پاک کړي د خپل عمل له رياء (ښودلو) نه.

۴ـ دا چې پاکه کړي د خپل خـيـتـه د حرامو بدعـت او شبهې نه.

حلال او حرام مال يو امتحان دی

الله تعالی چې څنگه مخلوقات پـيـدا کړي دي همداراز د دوی د روزي ذمه واري يې هم اخيستې ده څوک داسې نه پريـږدي چې هغه ته دې روزي ور نه کړي که څه هم د الله تعالی لوی دښمن او له هغه څخه سرغـړونکی او نافـرمان هم وي دا ځکه چې الله تعالی ته دنيا اعـتـبار نه لري نو له همدې امله دوست او دښمن دواړو ته رزق ورکوي له څنکه چې په حديث شريف کې دا خبره بيان شوې ده.(عـن سهل بن سعـد الساعدي (رض) قال! قال رسول الله (ص) لوکانت الدنيا تصدل عـندالله جناح بعـوضة ماسقی کافرا منها شربة ماء) رواه الترمذی ژباړه: له حضرت سهل بن سعـد الساعـدي (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص) و فرمايل که دنيا د الله تعالی سره د غـوماشي د وزر په اندازه قدر لرلای نو کافر ته به يې له دې څخه يو غـړپ او به هم نه واې ورکړې. لکه څنگه چې روزي ورکول د الله تعالی کار دی. همداراز پراخول او تـنـگول هم د الله تعالی کار دی نو د روزي پراخوالی او د مال زياتوالی د هوښـيارتيا نښه ده بلکې ډير ځله بـيـعـقـلان خلک وي او تر هوښـيارانو زيات مالونه لري غـرض زما دا وو چې د انسان اصلي مقـصد په دنيا کې د مال گټل او د پـيـسو زياتول نه دي بلکې د الله تعالی پيـژندل او د هغه راضي کول او د هغه د احکاماتو په مطابق ژوند تيـرول. دې دنيا ته چې انسان راغـلی دی د ده راتگ ازمايښت او امتحان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره دی او الله تعالی غواړي چې په انسانانو کې تابعـدار او نا فـرمان ښکاره کړي.

همداراز د روزي د ګټلو په هکله هم پر انسانانو امتحان کوي. ځینې شیان الله تعالی حرام کړي او د روزي د ګټلو ځینې لارو څخه یې منع کړی ده. همداراز ځینې شیان یې حلال کړي او د هغو د ګټلو لپاره طریقـې او حدود تعـین کړي دي بیا یې انسان ته اختیار ورکړی د.

(د دې وعـدې سره سره چې روزي الله تعالی ورکوي) چې دې د روزي د ګټلو لپاره په کومو طریـقـو او لارو روانیـږي کومه ذریعه د مال ګټلو لپاره اخـتیـاروي او په کومه طریـقه کار بار کوي او بل امتحان یې د مال په هکله دا دی چې حرام مال یې ډیر کړی دی د حرام مال مثال د مردار شوي حیوان په څیر دی چې چاته قدر او ارزښت نه لري چې په کور کې یې ساتـنه هم څوک نه برداشتوي بلکې له ځانه یې لرې کوي او غـورځوي یې.

همداراز د حرام مال مثال هم داسې دی لکه الله تعالی چې غـورځولی وي که یې څوک اخلي نو تر حلال مال به په اسانه تر لاسه کیـږي او الله تعالی ته د مردارې په څیر هم قدر نه لري ځکه ترې خیراتونه هم نه قبلوي له دې امله انسان باید خپل د ژوند اصلي هدف ته ځیر شي او د روزي د ګټلو لپاره هغه لارې اختـیار کړي چې صحیح او روا وي لکه دین د ۵ پنځه وخته لمانځه نوم نه دی بلکې د انسان لپاره ضروري ده چې د ژوند په ټولو اړخونو کې به د شریعت پابندي کوي.

د شریعت ډیر احکامات د معاملو سره تـعـلـق لري د دې یو دلیل دا دی چې هدایه زموږ د مذهب معتبر کتاب دی چې په ۴ څلور جلدونو کې دی په دې مبارک کتاب کې د انسان د عمل سره تـعـلـق لرونکي تـقـریباً دیني احکامات ذکر دي په دې کې یوازې لومړنی جلد د عباداتو (اودس، لمونځ، زکات، او حج) په هکله دی نور ۳ درې جلدونه یې ټول د معاملو په هکله دي له دې څخه دا خبره جوتیـږي چې یوازې د عباداتونو په کولو سره په دین پوره عمل نه کیـږي تر څو چې خپلې معاملې د شریعت په مطابـق نه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له حرام مال څخه صدقه او خیرات نه قبلیږي

په حدیث شریف کې دی.(لا تقبل صلاة بغیر طهور ولا صدقة من غلول) ژباړه: له پاکوالي پرته لمونځ نه قبلیږي له حرام مال څخه صدقه او خیرات نه قبلیږي.

الله تعالی لکه څنګه چې یوازې پاک مال قبلوي همدارنګه په عمل کې هم یوازې پاک قبلوي چې د هر ډول شرک ریاء او تکبر څخه پاک وي. د پاک مطلب دا دی چې حلال وي په دې حدیث کې دلیل دی په دې خبره چې انسان ته په خوراک باندې هم ثواب ورکول کیږي چې کله یې نیت صحیح وي چې داسې نیت وکړي دا خوراک ځکه کوم چې په عبادت باندې پیاوړی شم او ژوندی پاتی شم.

دین څه ته وايي

څوک چې موږ مسلمان بولو هغه په دین سره بولو ځکه هغه به ټول دین مني بیا به په اسلام کې داخل بلل کیږي او مسلمان ورته ویل کیږي دین په معنی کې دوه مفهومه له ځان سره انتقالوي ایمان او اسلام حضرت امام ابوحنیفه (رح) په فقه اکبر کې ایمان داسې تعریفوي هوالاقرار والتصدیق.

ایمان عبارت دی له اقرار په ژبه او تصدیق په زړه سره او اسلام عبارت دی له الاسلام هو التسلم والانقیادلاو امرالله تعالی. اسلام عبارت دی له تسلمی او غاړه کیښودولو څخه او امر د الله تعالی ته. امام ابو حنیفه (رح) وروسته له دې تعریف څخه لیکي ایمان او اسلام له طریقي د لغت سره توپیر لري ځکه هر یو جلا جلا تعریفونه لري وايي ایمان بې له اسلام څخه نشي راتلای ددوې دوو تر منځ تلازم دومره پیاوړی ده لکه د انسان ګیډه چې بې له شا څخه نشي قایم کیدلای او شا بې له ګیډې نشي راتلای. دا هغه مثال ده چې په عربي ژبه کې ددوو شیانو تر منځ د قوي تلازم ښودولو لپاره استعمالیږي. امام ابو حنیفه (رح) فرمایي. چې دین د اسلام او ایمان د دواړو نوم ده. فقه اکبر صفحه ۱۱. دین له څلورو کلمو څخه جوړ ده داسي کلیمي چې یو هم له

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلي څخه نشي جلا کيداى او نه هم له دې کليمو څخه يو هم کم دين بلل کيږي په دې معنى چې د څلورو واړو کليمو نوم دى هغه څلور کليمي دا دي.

١ـ اقرار: د کلمي طيبي شريفي په ژبه لوستلو ته وايي.

٢ـ تصديق: د همدغه کلمه په مفهوم او معنى باندې د زړه پوخ باور او يقين ته وايي.

٣ـ تسليم: عبارت ده له د الله تعالى د احکامو منلو څخه.

٤ـ انقياد : د الله تعالى د احکامو او حکم پر وړاندې تواضع او عاجزي ته ويل کيږي.

ريښتنى دين

١ـ اسلام نه د بودايي مذهب په ډول دى چې صرف محدود اخلاقي د ستورونه ولري نه رهبانيت دى چې په کې په عبادت د دنيا څخه تيښته اسلام انسان په څو محدودو شعايرو لکه ورځ کې لمونځ په کال کې روژه او په ټول عمر کې حج مکلف کړى دى د دې لپاره چې انسان تل د خپل خداى سره په اړيکه کې وي وروسته هغه رخصتوي چې په ځمکه کې کار کوي او د الله تعالى نعمتونه په لاس راوړي.

٢ـ د اسلام له نظره انسان نه يوازې اسماني روح ده او يوازې خاورين جسد دى بلکې د روح او جسد يو ځاى کيدو څخه منځ ته راغلى چې هم جسم او هم روح پر هغه خاص حق لري اسلام د دنيا او اخرت دواړو ژوند ته په ارزښت قايل دي ژوند په دين نيکمرغه کيږي او اخرت په دنيوي ژوند جوړيږي.

٣ـ د قاروني او فرعوني فکر څخه بله لويه بلا نشته هغه وخت چې انسان خپله برتري خپل کمال وبولي د خداى او د خداى له خلکو څخه د بې نيازۍ احساس کوي خپل صفتونه نهويني د خپل ځان څخه بيگانه کيږي د نورو مثبت نقش نه ويني په پايله کې د خداى خداي او د خداى خلکو څخه بيگانه کيږي.

٤ـ د ابتداء څخه فلسفي او مکتبونه په دې اړه سرگردانه دي چې ايا فرد اصل دى که ټولنه؟ ځينې فرد اصل بولي ټولنه د افرادو څخه جوړيږي فرع بولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو نور بیا ټولنه اصل او فرد فرع بولي او وايي چې فرد بې له ټولنې څخه خام مواد دی ټولنه او خلک فرهنګ ته ور انتقالوي.

۵ـ په اسلام کې د ژوند تګلاره فطري ده نه فرد د ټولنې او نه ټولنه د فرد قرباني کوي د دواړو حقوق او مسّولیتونه په داسې حالت کې ساتي چې د بل لپاره ګټور تمامیږي اسلام د فرد پر حقوقو او آزادي تاکید کوي تر څو هغه مسّولیتونه د ټولنې په وړاندې په سمه توګه سر ته ورسوي.

څوک ریښتني دی

د یو چا دینداري او تدین د رښتیاوالي نښې د هغه په اخلاقو او ټولنیزو معاملاتو او راکړه ورکړه کې ښکاره کیږي. یعنی د یوه دینداره که اخلاق ښایسته و او له خلکو سره ناسته ولاړه هم صحیح و نو دې رښتنی دینداره بللی شو او که یو څوک په ځینو عباداتو او خبرو کې ځان دینداره ښکاره کوې خو اخلاق او ټولنیز چلند یې سم نه وي نو مونږ دې رښتنی نشو بللی ځینې داسې خلک شته چې هغې ځانونه ډیره دینداره ښکاره کوي نفلونه خیراتونه او ښې ښې خبرې کوي خو اخلاق او له خلکو سره یې ټولنیز چلند سم نه وي داکس دینداره او نیک نشو بللی بلکې دروغجن دی د دینداره انسان د پیژندلو لویه نښه د هغه ټولنیز اخلاق دی موږ نن سبا مختلف انسانان او ډیرې ډلې وینو څوک وايي موږ په حقه یو او ځینې نور وايي زموږ لاره حقه ده که چیرته تاسو په دې حالاتو کې نه پوهیږي. او حیران دریان پاتې یاست چې ټول ځانونه په حقه بولي موږ له چا سره ملګري شو رښتني خلک څوک دي؟ ستاسو لپاره د ریښتنو خلکو د پیژندلو اسانه لاره دا ده اخلاقو ته یې ځیر شي! هر ځای مو چې ښه اخلاق غوره وموند او هلته رښتنی علم او رښتنی دین دی او که هرڅوک ښه اخلاق او غوره انساني چلند ونه لري په دین او علم یې باور مکوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل دين وساتئ

د الله تعالی د رسول څخه چا پوښتـنه وکړه چې څوک ښه مسلمان دی؟ رسول الله (ص) ورته و فرمايل: هغه چې د ژبې او لاس څخه يې بل مسلمان په امان وي.بخاري

په ننۍ نړۍ کې د خلکو برداشت د يو بل پر وړاندې لږ شوی او ډير لږ خلک يو د بل سره په ورين تندي خبرې کوي حصوصاً ټولنيـز پاڼو باندې لکه فيسبوک ټويټر او داسې نور.... کيدای شي تاسو هم ليدلای وي چې ځينې ملګري قـومي ژبني مذهبي او سياسي پاڼې لري چې نه يوازې کومه خاصه ګټه لري بلکې د نفاق لامل ګرځي. په داسې حالاتو کې تر ټولو اړينه دا ده چې د خپل دين او ژبې ساتنه وکړو. ډيره اسانه ده چې په فيسبوک باندې د چا پر پوسټ باندې په قهر شو چې نه يوازې مو خوږ ملګري له لاسه ورکړی بلکې نا مناسبو الفاظو مو نور ملګري هم خوږ کړي نه يوازې چې ملګري به مو خپه کړي وي د شر بنسټ به مو هم ايښی وي هرڅوک چې ستاسو بده ليکنه ګوري او شريکه وي يې تاسو به ګناهګاره کيـږي. فکر وکړئ د يوې لحظې غـوسه په خاطر ولې خپل اخرت خراب کړو؟

په همدې باب د الله تعالی رسول (ص) فـرمايلي. غـښـتـلی هغه نه دی چې بل راوغـورځوي بلکې غـښـتـلی هغه دی چې د غـصې په حال کې خپل ځان کـنـټـرول کړ.

عمـلي دين پريښودل

او هغه کسان چې د الله تعالی له دين څخه مخ اړوي (نه دين زده کوي او نه پرې عمل کوي) او نه يې کومه اړتيا انګيـري او په راتلونکي کې د دين د زده کړې او ښوونې څه فکر هم نه لري، نو هغه مسلمان نه دی ځکه چې الله تعالی فرمايي.(ومن اظلم ممـن ذکر بايت ربه ثم اعـرض عـنها انا من المجرميـن منـتـقـمون) السجده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: له هغه چا لوی ظالم څوک دی، ورته د الله تعالی ایت ولوستل شي او هغه ترې مخ واړوي او بیشکه موږ له مجرمانو څخه غچ اخیستونکي یو.
(وقال الرسول یارب ان قومی التخذوا هذا القران مهجوراً)
ژباړه: « د قیامت په ورځ به» رسول الله (ص) وایي ای زما پالونکیه! دا زما د قوم هغه خلک دي چې دوی قران مجید پریښی وو.
رسول الله (ص) فرمایي.(فمن ترکها فقد کفر النسای الصلوة)
ژباړه: چا چې قصداً لمونځ پریښود نو کافر شو.
او همداشان وعید د زکات د پریښوونکو په اړه هم دی او همداراز وعید د حج او د جهاد پریښودونکو ته هم دی چې د دې کار کوونکي (پریښوونکي) هم له ایمان څخه راوځي او د دې وړ دی چې مسلمانان ورسره جنګ وکړي.
د کار پیل
۱ـ پیغمبر (ص) د خپل بنسټیزې اصلاح کار له دې ځایه پیل کړ تر څو انسانان د الله تعالی مطیع بنده ګان جوړ شي هغه دا ونه کړه چې په ټولنه کې لومړی داسې څه کارونه وکړي چې په خلکو کې اثر ورسوخ پیدا کړي او بیا حاکمیت ترلاسه کړي او په قراره قراره خلک دغه مقام ته ورسوي.
۲ـ هغه یو کس پورته شو او د لاله الا الله اعلان یې وکړ. د توحید عقیده یوازې یو مذهبي عقیده نه ده بلکې د همدغې عقیدې پر بنسټ د یوه مکمل نظام مانۍ جوړیږي چې په هغه کې حاکمیت او الوهیت یوازې د الله تعالی لپاره وي.
۳ـ کله چې یو موذن د اشهدان لا اله الا الله لوړ غږ پورته کوي مقصد او معنی یې دا ده چې زه د هیڅ چا حکومت قانون او عدالت نه منم او د هیچا تابع نه یم هیڅ رسم او رواج او تقدس نه منم بې له یو الله تعالی څخه ډیر خلک دا وخت د دې په معنی او مقصد نه پوهیږي.
۴ـ خو کله چې رسول الله (ص) دا غږ پورته کړ او اوریدونکي یې په مقصد پوه شول نو منجاورانو، ریسانو، پاپانو، قومي، مشرانو، نیکه پالانو او د هربت پالونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل بت د ماتیدو د خطر احساس وکړ او د دې نوي تحریک د لمنځه وړلو لپاره یې لاسونه سره یو کړل دا د کفر ملت واحد مصداق وو.

۵ـ د پیـغـمبر (ص) لور ته هغه کسان راغلل چې ذهنونه یې پاک حـقـیـقـت یې درک کړی و د همدغه حق څخه د دفاع په خاطر اور ته د غـورځیدلو لپاره هم تیار شول همداسې خلکو ته د تحریک اړتیا وه هغوی زیات تکـلـیـفـونه وګالل کومو چې هغوی ته پوخوالی وروبخښه په پایله کې د ادم (ع) د نسل غـوره جوهـر د ګرم تنور څخه راووت.

د کار ویش

الله تعالی چې کوم فطري نظام جوړ کړی دی په هغه باندې د زرو کلونو راهیسې عـمـل روان دی د مذهب او ملت له بندیز پرته د نړۍ هر قـوم په هر مذهب او ملت کې دغه طریقه رواج ده چې سړي له کور نه د باندې مسّولیت پوره کوي او مـیـرمن د کور دننه چاري برابروي رسول الله (ص) چې کله د خپلې لور د حضرت فاطمې (رض) نکاح له حضرت علي (رض) سره وکړه نو د هغو په منځ کې یې داسې تـقـسـیم وکړ حضرت علي (رض) ته وویل چې ستا کار ګټه کول دي او له کور د باندې ولاړشه او ګټه وکړه او حضرت فاطمې (رض) ته یې وویل چې ته به کور کې دننه اوسه د کور چاري پر مخ بیایه. دغه فطري ویش یې د هغو په منځ کې کړی و چې تر سلګونو کلونو راهیسې په اسلامي ټولنه کې همداسې را روان دي.

د کار ځانګړتیا

۱ـ د کار کولو لومړی واجب: پر هر مسلمان دا واجب دي چې مباح کار اختیار او د حرام کار څخه ډډه وکړي په اسلام کې د حلالو دایره خورا پراخه ده او د حرامو دایره ډیره کوچنۍ ده عـقـلي او نـقـلي دلایل د ۵ پنځو ضروریاتو پر ساتـنه ډیر ټـیـنګار کوي هغه لکه: دین، نـفس، نـسل، مال، او عـقـل او ځینې ناموس هم ورسره ملګری کوي د حلالو او حرامو پوهه هم د دې لپاره راغـلې چې د دغـو ۵ پنځه ضروریاتو ساتـنه یـقـیني کړل شي. هر هغه کار چې د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵پنځه ضروریاتو د نړیدو لامل ګرځي او یا یې د حرام والي لپاره لاره پرانیـزي هغه حرام دی.

۲ـ د کار کولو دوهم واجب: اهلیـت د کار دی هغه کار باید څوک ونه کړي چې ښه یې زده نه وي. د شعیب (ع) لور موسی (ع) په ۲ دوه صفـتونو موصوف کړ اهلیـت او توانایي د کار او ښه اخلاق چې د هغه امانـتداري وي یوسف (ع) وویل د هیـواد خزانې ما ته وسپارۍ زه ساتونکی او هم عالم یم. د یوه انسان لپاره روا ده کله چې نور خلک یې نه پیـژني نو د ضرورت له مخې خپل صفات ور وښیي.

۳ـ د کار لپاره لاندې شرایط ضروري دي.

۱ـ د کار کولو وخت باید په ډول و پیـژندل شي تر څو کار کوونکی یې په سالمه توګه سر ته ورسوي.

۲ـ اخلاق او د کار وړتیا کاریګر باید یو کار داسې سر ته ورسوي لکه خپل شخصي کار چې سرته رسوي. څوک چې سپارل شوي کار په ښه توګه سرته ورسوي دا دهغه لپاره صدقه ده الله تعالی به یې پوره بدله ورکړي.

۳ـ په ژمنو وفا د کاریګر د کار څښـتن دا حق لري چې پخپلو ژمنو وفا وکړي کومې چې د عـهـد په وخت کې کړي دي. رسول الله (ص) فرمایي. ګټه باید په ضمانت وي نه به ځان ته ضرر رسوي نه بل ته.

۴ـ حساب ورکول بشري نفس که پخپل سر پریښودل شي حتماً په فـتـنو اخته کیـږي له دې سببه د هر چا څخه باید حساب واخیستل شي. اسلام د انسان لپاره ۲ دوه مراقبـین ټاکلي دي لمړی ایماني ارشاد دوهم د قانون واکمني، رسول الله (ص) به له خپلو والیانو او مامورینو سره پوره محاسبه کوله او حضرت علي (رض) فرمایي. پرته له دین نه د خلکو چارې نه سـمـیـږي.

۴ـ رسول الله (ص) فرمایي. ستاسې څخه مخکې مـلـتونه په دې هلاک شول کله چې به د زور خاوند غـلا وکړه هغه به یې پریـښـودل او که به کمزوري غـلا وکړه هغه ته به یې سزا ورکوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانان او کار کول

۱ـ اسلام کار کول د روزي لمړۍ وسیله ګڼلې ده او هم يې د توليداتو اساسي سبب بللی ده د مسلمان د کار د پراختيا په اندازه د هغه ګټه زياتيږي څومره چې د کار او کسب دايره پراخيږي دغه رنګه يې ثواب هم زياتيږي او ورسره فرصتونه او اسباب ډيريږي قرانکريم مومن ته دا احساس ورکوي چې ځمکه خورا پراخه ده او د کسب زمينه زياته ده د ده عزم او رغبت مخې ته هيڅ نه شي راتلای دې کولای شي د ټولو فرصتونو او رخصتيو څخه ګټه واخلي صرف د حلالو او حرامود حدود څخه تيری ونه کړي.

۲ـ انسان په فطري توګه کار کول غواړي تر څو خپل احتياجات پوره کړي. اسلام دغه اراده نوره هم پياوړې کوي ځکه حلال کسب له ايمان څخه نه بيليږي. رسول الله (ص) فرمايلی دي. تر ټولو غوره خوراک هغه دی چې انسان خپله ګټلی وي. او د حلالي روزي ګټل د فرضو څخه وروسته فرض دی. رسول الله (ص) سوال غوښتل منع کړي دي حصوصاً د هغه چا لپاره چې د کار توان ولري همدارنګه قرار کيناستل او يوازې د دين په چارو کې فکر کول منع کړي دي. او دا يې هم ويلي دي هغه څوک چې د کار کولو توان ولري زکات مه ورکوئ ورته.

۳ـ په اسلام کې د اقتصاد د ودې او د ژوند د ترقي سبب دا دی چې اسلام د کسب او د هغه په ښه زده کول ټينګار کوي او خلک يې مضاربت، مشارکت، زراعت او مساقات ته هڅولي او په مقابل کې يې د مال د ذخيره کولو سود، او احتکار څخه منع کړي دي.

۴ـ بريالۍ ټولنه هغه ده چې د خپل افرادو لپاره موازن فرصتونه برابر کړي تر څو د هر انسان څخه ګټه واخلي. په دغو چارو کې اسلام د فطري قانون او لوړو اخلاقو پر کرښلاره روان دی لومړۍ اسلامي ټولنه همداسې وه هر چا به د خپلې خوښې استعداد مطابق کار سرته رساوه. کار به اهل کار ته سپارل کيده يو له بل سره همکاري او نصحت کول ډير عام و. د شعيب (ع) لور خپل پلار ته وويل چې موسی (ع) مزدور ونيسه کيدای شي چې هغه قوي او امانت کاره وي. رسول

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ص) فـرمایلي دي. کله چې د چارو واګی نا اهـلـو خلکو ته وسپارل شي نو د قیامت انـتـظار باسئ.

کار اهـل خلکو ته سپارل د کار لپاره زمینه برابرول او خپل منځني همکاري ټولنه د پرمختګ لور ته بیایي او هم انسانان خپل واجبات سر ته رسولای شي. نن په ماده پرسته ټولنو کې د ازاد رقابت په بهانه کمزوري خلک تر پـښـو لاندې وي او د اقـتـصاد فعالیت له ډګر څخه ویستل کیـږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخځلیکونه

۱ـ تفسیر شریف، لیکوال دوکتور عنایت الله خلیل هدف، د چاپ کال ۱۳۹۰ هجری
۲ـ کفری الفاظ، لیکوال مفتی عبدالشکور قاسمي، ژباړن ډاکتر کفایت الله وردګ، د چاپ کال ۲۰۰۸ م
۳ـ ننۍ نړۍ او اسلام، لیکوال قاضی احمد شاه سلیم، د چاپ کال ۱۳۸۷ ل، میهن خپرندویه ټولنه
۴ـ اسلامي نړۍ لیډ، مولف پوهندوی محمد شریف رحماني، د چاپ کال ۱۳۹۶ ه ل، سلام خپرندویه ټولنه
۵ـ د اسلام څلور بنسټونه، لیکوال ډاکټر ملک غلام مرتضی، ژباړن فرید احمد هلال، د چاپ کال ۱۳۸۸ه ل، مومند خپرندویه ټولنه
٦ـ اسلامي عـقیدې ارکان، لیکوال مولوی عـتیـق الله ثاقـب،د چاپ کال ۱۳۹۵ه ل،سلام خپرندویه ټولنه
۷ـ مه خپه کیـږه، لیکوال دوکتور عایض بن عبدالله القرنی، ژباړونکی مولوی غیاث الدین حسان، ابواسدالله ندیم، او مولوی محمد غنی فاروقی، د چاپ کال ۱۳۹۳ل ګودر خپرندویه ټولنه
۷ـ اصلاحی پیغامونه، مولف شیخ القران والحدیث مولوي محمد ګل وهاج روداتي، د چاپ کال ۱۳۹۲ دعـوت خپرندویه ټولنه
۸ـ اصلاحی ویناوې، لیکوال مفتی محمد تـقی عثماني، ژباړن مفتی محمد اکبر عظیمی، دچاپ کال۱۴۳۳ رمضان نفـیـس خپرندویه ټولنه
۹ـ د کامیابی راز، لیکوال مولانا احمد شاه (رساله)
۱۰ـ عیسی (ع) په اسلام او عیسایت کی، لیکوال مولوی عصمت الله عـزام
۱۱ـ کینه مه کوي، لیکوال تقرر مفتی محمد تـقـی عثمانی
۱۲ـ اسلام د ژوند نظام، ناشر (خپرونکی) جمعت اصلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳ـ د معاشری اصلاح، تالیف حضرت مولانا عاشق الله، نظر ثانی شیخ الحدیث حضرت مولانا عبدالصبور حقانی، ناشر رحمن گل پیلشرز مله جنگی قصه خوانی پشاور

۱۴ـ انټرنيټ، د روښنگري ډاکټر عبدالهادی متين پاڼه، او داسی نور اسلامی پاڼی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library